

שריה דבליצקי
בני-ברק, רחוב ירושלים 50
טל. 6182649
פקס. 6181091

בש"ד, יום כ"ג סיון תש"ע.

הנני כותב וכו' המצבה את הרבים מולך
שחייב אוננות אצני שמירת הקדושה, ואחר שצדקתי על מקצתו ככלו נוכחתי
שהגם ששברים וקונטרסים הרהר כפי חוגרו אוננות אצני נשגב לך, בני שפר לך
יבדע דקחת חשק גראש מכלל שגם בטפלים הקדושים הצנינים אסור, היות ושוקצו
קו דברים נשגבים ומהרה שברים קדושים מלגדו' בדורות ויצאו אכזבן אצות
לשקיות לכה גי' אפרו' שגדי חיוגן הנצרים. לכן דאבאי יגוה התועלת לפרטה
אם ילפ' בקרב עם קדוש, והצבות תצמוד למחקר ביקר שצרכי את
הרבים בצדן לזרע לך. וקצבות שמירת קדושה כמצור וקדושה השון לצבר
בקרבך ללא אולאר שלימה ולגנן לא ותבארתנו בקאו

אקוות אלה לכבוד כל מצבי הרבים
שריה דבליצקי
גנן מלפני אצני חס נאמן והשנימתי
ביוקם באוונת
הקטלוגים

ש. וולבר
כתב סופר 20 בי
ירושלים 91481

המשגיח, הרב שלמה וולבה
זצ"ל:

"הנני מצטרף לדברי
ההסכמה הנכבדים הנ"ל,
ביקרא דאורייתא, הק'
ש. וולבה"

מבוא

ה"חתם סופר" זצ"ל מורה לנו כיצד עלינו לנהג בנושא של קדושת הברית: ב"דרשות החת"ס" כתב שהוא סובל (סמוך להסתלקותו) מכאבים, הרופאים הכניסו אצלו קטטר להקל על יציאת השתן, והוא הרהר מדוע עליו לסבל באפן שכזה דוקא? ותשובתו היתה: היות שהוא דרש בנושא זה של פגם הברית רק פעם אחת בשנה - בליל יום הכפורים, ולפי שהיה צריך להתריע בנושא זה יותר, על כך נענש. זו תשובתו של קדוש ישראל זה. וזו גם תשובה נצחת לטוענים שזהו נושא שהשתיקה יפה לו - אוי להם! כי יתנו את הדין מדוע בדקדוקי חמרות נוהרו, אבל בחמורות שבחמורות לא חסו על גפש ילדיהם. ההורה התמים מיחס גם לבנו תמימות - בעוד הילד מספיק לקלט מהסביבה מה שאפשר לקלט בדורנו, חושב ההורה כי בנו נחשף רק לדפי גמרא, או שבנו - "מלאך", שאין צורך לחנכו מה לא לראות ואיפה לא לנגע, או שסומך על זה שהוא ישאל מעצמו, ולאחר זמן, הילד גדל - ואכן שואל שאלה נוקבת: "מדוע לא הזהירו אותי עוד לפני שהרגלתי בכך? ומדוע לא הסבירו לי - איך יש להתנהג." הדרך הקלה והנוחה להסביר את הדברים שהורה ילמד עם בנו, כבר בהיותו בן עשר, שעור בשלחן-ערוף מסימן א' בארץ-חיים ועד הסימן העוסק בנושא, דהיינו שאין לנגע בברית קדש חלילה, אלא מתר רק לסייע באשכים, בין בהטלת מי

רגלים ובין ברחצה, כפי המובא בשו"ע. וכך ישיג את מטרתו אגב למוד הלכות. ובאמת צריך לחנך את בנו, שאין להסתכל על אשה ברחוב, ואם כך יחנכו בקטנותו, "גם כי יזקין לא יסור ממנו" (ולא כמו שפרוץ כעת, להפקיר את העינים אנה ואנה, וחושבים שזו חמרא בעלמא, כי אולי לא יגיעו למצב של "לא תתורו אחרי עיניכם", וסופם שעוברים על אסורי ראיה דאורייתא, וכמה אורב היצר בענין זה, תוכל ללמד מכך שבכל ספק אסורי תורה, לא היה מעז שום בחור ישיבה להקל, וכמה ברורים היה מברר עם רב כדי להנצל מסרד אסור, ועל זה מרשה לעצמו לעבור בשאט-נפש, ואת תוצאות טפשותו יראה בעולם האמת, באפן הנצחי והנוראי ביותר!).

יש להדגיש כי שמירת הברית אינה רק היסוד לכל יהודי, אלא היא עקר העקר, במלא הדגש! בספרים מובא כי זו סבת ירידת האדם לעולם בדורות אלו – לתקן את אשר פגם בגלגול קדם. פגם בברית הוא ענש כבד כבר בעולם הזה; הענש הידוע בגשמיות, שנשל ממנו כל השפע הגשמי, ואפלו מזלו טוב מאד הכל נהפך לרע, וכל המרירות והמריבות והחובות שיש לאדם, נעוצים בזה; והענש ברוחניות – כי ללא שמירת הברית, תפגם רוח הקדושה, האופפת את האדם בעוסקו בעבודת השם, גם לא יתכן שום קנין בתורה, הכוונה בתפלה תפגם, אין שמחה אמיתית, ואפלו האמונה התמה של האדם – נתונה בסכנה. תחת זאת תפקד אותו קרירות מדברים שבקדושה, רחמנא

ליצ'לן, כּמוּבּא בּספּרִים הקּדוּשים. וּתחלת ההדְרָדְרוֹת של נְעָרֵי-הַחֶמֶד הַנִּפְלְטִים לְרַחֹב נְעוּצָה בְּאִי-שְׁמִירַת הַבְּרִית כְּבָר בְּיַלְדוּתָם: אֵט-אֵט יִרְגִישׁ הַנְּעָר אֲטִימוֹת מִחַ וְאֲטִימוֹת לֵב, קָרִירוֹת, וְשַׁעֲמוֹם בְּלִמּוּד - וְהַסּוֹף הַמָּר יִדוּעַ. הַהוֹרִים הַנִּדְהָמִים חוֹשְׁבִים שְׂאֵבְדוּ אֶת בְּנֵם בְּיוֹם בְּהִיר אֶחָד, וְהֵם יוֹשְׁבִים וּמְבַכִּים אוֹתוֹ - "מָה קָרָה לוֹ לִפְתָּע - הֲרִי נִתְּנוּ לוֹ חֲנוּף בְּתִלְמוּד תּוֹרָה טוֹב". מָה שֶׁלֹּא שָׁמוּ לֵב מִבְּעוֹד מוֹעֵד הוּא - שְׁזָהוּ תִּהְלִיךְ אִיטִי וּמִתְמַשֵּׁךְ, עֲלֵיהֶם הִיָּה לְשִׁים לֵב עִם אִיזָה יְלָדִים בְּתִלְמוּד-תּוֹרָה, בְּנֵם מִתְחַבֵּר, וּמָה יֵשׁ בְּבֵית, וּמָה יֵשׁ בְּרַחֹב, וְהָאֵם הַתְּפִלְלוּ עֲלָיו שְׁיִשְׁמַר עַל הַעֵינַיִם וְעַל הַיָּדִים. לֹא מִסְפִּיק לְתַת אֶת הַחֲנוּף "הֵכִי טוֹב", לֹא בְּדוֹרְנוֹ עַל כֶּף הֲרִי יֵשׁ סְפוּרִים יוֹם יוֹם.

וְרַבִּים בְּאִים וְשׂוֹאֲלִים אוֹתְנוּ - הֵיזוֹת שְׁחָטָאוּ בְּעוֹנוֹתֵיהֶם בְּפָגַם הַבְּרִית מִי פְּחוֹת, מִי יוֹתֵר וְנִפְשָׁם עֲלֵיהֶם תִּאָּבֵל - מָה יַעֲשׂוּ לְיוֹם הַדִּין, וּמָה תִּקּוֹן יֵשׁ לְחָטָא הַמָּר הַזֶּה, וּבִפְרֹט גָּדֵל הַבְּלָבוּל, בְּאֲשֶׁר הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים מְלֵאִים בְּעֲשָׂרוֹת עֲצוֹת לְתִקּוּנֵיהֶם, וְרַבָּה הַמְּבֹכָה. עַל כֵּן הַתְּעוֹרְרוּנוֹ לְהִבִּיא תְּמִצִּית מִדְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, שְׁעָסְקוּ בְּנוֹשָׂא וְנַחֲמוּנוּ לְבַל נִתְּיָאֵשׁ מִתְּקוֹן הַחָטָא, כִּי ה' יִרְאֶה לְלִבְּךָ, וְהַהוֹלֵךְ בְּתַמִּים עִם ה', תִּקְבַּל תְּשׁוּבָתוֹ.

וְהִנֵּה מִי שְׂכָבָר נִכְשֵׁל בְּפָגַם הַבְּרִית, בְּכָל דְּרָף וְצוּרָה שְׁהִיא (כּוֹלֵל עֲרִיוֹת), צְרִיף שְׂיַדְעַ, שְׁעַקֵר הַתְּשׁוּבָה - שְׂיִקְבַל עַל עֲצָמוֹ קְבֵלָה חֲזָקָה לְבַל יַעֲשֶׂה עוֹד מִכָּאֵן וּלְהַבֵּא מָה שְׁעֲשֶׂה עַד עַכְשָׁיו, וְרִק זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה כְּבָר

אינו נקרא רשע (ככתוב: "יעזב רשע דרכו", "תניא"). ואף שבאמת זה דבר קשה, למי שהתרגל בזהמה הזו מימי נעוריו, ונכשל בכל פעם, עד שההרגל נעשה אצלו טבע, רחמנא ליצלן, אעפ"כ צריך שתדע, כי עקר התשובה – לא לעשות עוד פעם, ומההכרח שתעמד באותו מקום, שהיית שם קדם, ויהיו לך אותם הרהורים ונסיונות משמים, ואם תרחם על עצמך ותהיה "שב ואל תעשה" – זה עקר התשובה השלמה! כי עקר התקון להפנות ערך למחשבותיך הרעות, ובזה אתה מתקן את החטא, אף גם בזה יש נסיונות, כי יש מי שנתעורר בתשובה, ומקבל על עצמו קבלה בלב שלם, לבל יחזור עוד לסורו, עד שיש, שכבר עשו הרבה התחלות וקבלות – אעפ"כ צריכים לידע, שאין שום רצון טוב נאבד, (והר), וכל העתקה והעתקה, שנעתק אל השם מתוך חשכותו וטנוף מעשיו, הוא יקר מאד מאד בעיניו, כי אדרבה, שם למעלה בכל העולמות נעשים שעשועים גדולים מאיש כזה, שכבר מסבב בזהמה כזו, והתרגל בהרגל מטנף כזה, ואעפ"כ מנתק עצמו בכל הפחות משם, ומדבק עצמו אל ה' יתברך. זה יקר מאד למעלה. ומה שנדמה לאדם בזה העולם, שנעתק רק כחוט השערה, שם בעולמות העליונים נעתק ברבבות פרסאות, כמובא בספרים הקדושים. ולאחר מספר פעמים שינוף ביצרו, יראה שהנסיון יהיה קל יותר, עד שכמעט לא ירגיש זאת לנסיון – כף הורונו רבותינו. וצריך שתדע את תחבולות היצה"ר, כדי שתוכל לנצחו כי כמו במלחמה, הוא נוקט טקטיקה

פְּסִיכּוֹלוֹגִית, בְּכֶךְ שֶׁהוּא לּוֹחֵשׁ לָךְ בְּכָל פְּעַם: "אֵין לָךְ סְכוּי
נְגִדִי, אַתָּה מְנַח כְּבָר בְּמִצּוֹדְתִי!", וְעוֹד הוּא מְמַשִּׁיךְ: "אִפְלוּ
אִם תִּנְצַח אוֹתִי, מַה זֶה כְּבָר יוֹעִיל לָךְ? הֲרִי אַתָּה כְּבָר
רָשָׁע (ח"ו) בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם!", אֲךָ דַּע יְקִירִי שְׂבוּנָה מִסַּתְכֶם כָּל
כְּחוֹ הַגְּדוֹל – בְּלוֹחֶמָה פְּסִיכּוֹלוֹגִית, וְהוּא כְּמוֹ חֵיהַ חֲלוּשָׁה,
שְׂמָה שְׂנוֹתֵר לָהּ, כְּדֵי לְהַרְתִּיעַ, הוּא לְחַשֵּׁף שְׂנִים וְלִנְבֹחַ,
שְׁהֲרִי גְלוּ לָנוּ הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים אֶת הָאֲמֶת, שְׁלֹאֲדָם כַּח
גְּדוֹל הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לִיצֵה"ר, וְכָל הַצְּלָחָתוֹ לְתַעֲתַע
בְּבְנֵי-אָדָם, בְּזֶה שְׂזוֹרֵעַ בְּלִבָּם מַחְשָׁבוֹת סוּפְנִיּוֹת: "אֵין לָךְ
תִּקְוָה", "אֵין לָךְ כַּח", כְּדֵי שְׁתַּפֵּל לְזוֹעוֹת הָעֲצָבוֹת,
שְׁתַּמְלֵאל בְּחֶרְטָה וּבְבִקְרָתִיּוֹת הוֹרְסֵת עַל עֲצָמָךְ וּבְבוּשָׁה
מִפְּנֵי ה', דוֹקֵא עֲכָשׁוֹ (לֹא לִפְנֵי שְׁחָטָאת), אֲבָל כַּעַת עַת
לְאִסְף אֶת הַשְּׂבָרִים וְלַחֲשֹׁב, מַה ה' רוֹצֵה מִמֶּנִּי כַּעַת?
שְׁאֲשֻׁמַע בְּקוֹל יִצְרֵי הָרַע, שְׁשׁוֹלַח לִי מַחְשָׁבוֹת יָאוֹשׁ, כְּדֵי
לְסַלֵּל אֶת הַדֶּרֶךְ לְהַחֲטִיא אוֹתִי שׁוֹב וְשׁוֹב? אוּ שְׁאֲעַבֵּד אוֹתוֹ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב-לֵבב וּבְשִׁעָה הִיעוּדָה שְׁאֲנִי אֶקְבַּע (לֹא
יִצֵה"ר), אֲעַרְךָ חֲשָׁבוֹן-נֶפֶשׁ עִם עֲצָמֵי וְעִם אֱלֹקֵי, אֵיךְ לֹא
לִפְלֵ שְׁנִית בְּרִשְׁתּוֹ שֶׁל הַנוֹכֵל? וּבְדָבָר אֶחָד צוֹדֵק יִצְרָךְ
הָרַע-יֵשׁ לְהַתְמַלֵּא בּוֹשָׁה וְיִרְאֵת-הֲרוֹמְמוֹת מִפְּנֵי ה', שְׁצוּפָה
בָּךְ, אֲבָל לִפְנֵי הַחֲטָא!- יֵשׁ לְעַרְךָ חֲשָׁבוֹן-נֶפֶשׁ עִם עֲצָמָךְ,
אֲבָל בְּשִׁעָה מְסִימָת, לֹא לְאֶרֶךְ כָּל הַיּוֹם כְּלוּ וְאִם שְׂכַל לָךְ,
הִקְהָה אֶת שְׁנֵי וְאָמַר לוֹ: "אַתָּה הוּא הָרָשָׁע וְהַשְּׂקָרָן, שְׁהֲרִי
גְלוּ לָנוּ הַסֵּפֶה"ק כְּמָה אוֹהֵב ה' כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, יוֹתֵר
מִמָּה שְׁאוֹהֵב הוּא אֶת עֲצָמוֹ, וְגַם אֶת הָרָשָׁע הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר,

וכיצד אתה מנסה להוליך אותי שולל, ובפרט שכבר נתן פסק הלכה, שאין עליו עוררין (בגמרא, קדושין) שבהרהור אחד של תשובה אדם נעשה צדיק, ואני, לפום רצוני, משתוקק לעבד את ה' כאחד השרפים, ולפיכך בודאי שאני צדיק, אלא מה חסר לי? שמעשי יבטאו את השאיפות? על כך אתפלל לה', ובכך תמדד מדרגתי, אם לא אתי אש מתפלה, כי כל תפלה פועלת שפע רוחני וגשמי (אף שאין רואים זאת, בשביל הבחירה), ואם ארצה אהפך את כל הנפילות לעליות גדולות!"

ובאמת – אי אפשר לצאת מההרגל שהוא נתון בו ללא כח התפלה, כי זה עקר הנשק נגד היצה"ר (כמובא בסה"ק), ואם יתפלל אל ה' בעקשנות של תינוק, שיצור לו לכוף את יצרו הרע, סוף כל סוף יצליח לשבר את יצרו הרע. ויזכר שיצה"ר הוא לשעתו, דהינו כשעוברת השעה, לפתע לא יבין על מה היתה המהומה, שהרי כבר איננו בתאותו. וזהו "כח-הדמיון" של היצר, שעל ידו יכל לתעתע בכל העולם.

כתב בספר "סדר היום": "צדיק נקרא רק מי שמתגבר על יצרו בזה, וכובשו תחת ידו – כמו אצל יוסף, שזכה להקרא צדיק יותר מאחיו, מפני שבא לידו וכבש יצרו. ואין נפר מעלת אדם וקדשותו – אלא בענין זה, וכל הענינים לנגדו – אין! (ומה שכתוב בחז"ל "יצר" או "עברה" בסתם – כונתם על ענין זה). ומה שאמרו "כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו" – דברו בענין זה, שאם נאמר גזל

ואסורי אכילה וכדומה – הרי רואים אנו שאין תאווה לזה כלל. ומה שישאל קדושים ומבדלים מהגויים, הוא בדבר זה. וצריך כח וגדרים גדולים שיוכל להמלט מיצרו – כי כח מצודותיו רובם בענין זה, ואינו מבקש אלא מעט, והוא כבר יכניס את האדם הרבה – ויוציאנו מהעולם. והכלל – יגדר עצמו בסגים, כדי להתרחק מהחטא, והוא שלא יושיט ידו באותו מקום – בין נער בין ילד! והאדמו"ר מסלונים היה אומר כי על האדם לדעת גדל חמר חטא זה, שאפלו בהבטה ובמחשבה אחת במזיד יכנה רשע. ובעת התגברות היצר ילחום בחרוף נפש, כי אם יפשל בזה חלילה, יכל לפל לשאל תחיתות. וכל זה לפני החטא, אף אדם שחטא חלילה, צריך להתעקש ולעשות תשובה עילאה (עליונה) הינו שמקבל על עצמו לעבד את ה' במסירות נפש ולחיות כברייה חדשה, באפן שאין הוא אותו אדם אשר עשה את החטא המגנה. וב' דרכים שרק על ידם אפשר להתגבר על היצר: האחד – שה' צופה אחר מעשיו ומחשבותיו של האדם, ויש דין לענשו בעולם הזה ובעולם הבא, והשני – הכנעת החמירות, ולא דוקא בעת שיצרו מתגבר, אלא באפן שיטתי, וגם בהתר – אל יהא להוט אחר העולם הזה פאכילה וכל דבר תאווה – ואז יקלו עליו הנסיונות. אכן כל זה בהתקפה רגילה מצד היצר, אבל פשמנסים אותו בנסיון חמור מהשמים, שלא פרגיל, לא יועילו כל העצות, רק מסירות נפש! כמו שיוסף עזב את בגדו, בלי להתחשב בתוצאה, וכמו שמספר על רבי מתניא

בן חרש שמימיו לא נשא עיניו באשה, וכשנסוהו מן השמים בנסיון נורא, לקח - בלי הסוס - מסמרות, טבלם באש ונתנם בתוך עיניו (ונעשה לו נס), כי במצב של אין-עצה, חייבים להשתמש במסירות נפש. והוא ממש מאמר חז"ל במי שנפל לו קוץ באותו מקום (מה יעשה, הרי אסור לאחז באמה) - "תבקע כרסו ואל יהיה רשע לפני המקום". ומי שהתגשם בקדשתו והתרגל לעברה רח"ל, מה יעשה? - "כל שתשישו ברותחין מגעילו ברותחין", דהינו - דבר ששיף בו חמום לעברה, צריך לעשות תשובה מתוך חמימות הלב, כמו שמוכא בספרים, שאחד התקונים הוא - הפכי והתחנונים, וגם ע"י עבודת ה' בהתלהבות - מקרר את תאוותו. עוד עצה ידועה לבל יחזור לסורו - שמירת העינים, ואמרו חז"ל (סוטה ח'): "אין יצר הרע שולט אלא במה שעיניו רואות" - שאם לא רואה, אין ליצר רשות לשלט בו. וכמו במלחמה שיש בצורים וחומות, ואם לא פרץ האויב פרץ בחומה החיצונה, אינו יכל להכנס לעיר, כף העינים הם החומה, ובפרט ברחובותינו. (אין הדברים אמורים בראיה אקראית בלא כוונה - אלא במזיד. ויכל להיות על ידי זה "מומר" לעברה אחת, אם מרגל בזה, שתרי אסורו מהתורה, כמוכא ברבנו יונה ז"ל). עוד מוסיף אדמו"ר מסלונים לבאר - כיצד יש ליבש את היצר. שוב נלמד זאת מהנהוג במלחמה שאם האויב יושב במבצר, ואי אפשר לנצחו, מנתקים אותו ממקור המזון עד שימות, כף היצר אם לא תחזקו, אלא תרעיבו - תצליח. משל לשני אוהבים שעשו ביניהם סימן - שלא יבין אף אחד את סודם, שכל מה שיאמר האחד יבין

השני שכוונתו – שייעשה להפך, כך ברא ה' את היצר עם
כללים להפעלת המכונה המסכנת הזו: מה שאתה מאד
רוצה, טעון בדיקה ואף שהוא בהתר, ואם הוא מהיצה"ר –
עשה להפך!

והנה בחבור זה יראה המתבונן כי לכל התיקונים יש מקור
בדברי רבותינו שמפיהם אנו חיים, באשר אנו עוסקים
בדברים העומדים ברומו של עולם. לצורך פתיבת החבור,
עיננו בעשרות ספרים ראשונים ואחרונים העוסקים בנושא.
התקונים המובאים כאן הנם אותם החוזרים על עצמם שוב
ושוב בספרים השונים, וכלם מסכמים על דעת רבותינו,
קדושי עליון. ברצוננו להתנצל, באשר תקוני חטאים מעצם
טבעם עוסקים בעולמות העליונים, שרק צדיקים גדולים
במעלה, כדגמת האריז"ל, יכולים לדעת את תקונם, על פן
בחלק קטן מהחבור מופיעים משגים מהקבלה, אותם נסינו
לפשט, באפן השווה לכל נפש. ותפלתנו לה' הטוב: "אל
תמנע טוב להולכים בתמים, וכל קורא שיקרא בחבור זה
במטרה לשוב אליך, אגא פתח לבו האטום והראה לו את
הדרך". ולעולם יתפלל אדם לה' יתברך שיראהו מהי הדרך
בעבודת ה' אשר נצרכת בפרטיות לו, במצבו, ושיראהו
מיהו הצדיק שלאור עצותיו ילך, ואם יתמיד בתפלתו זו –
בודאי יענה. וזה יסוד גדול בעבודת השם, לבל תצא
מהעולם הזה מבלי לבוא אל התקון, אשר לשמו נשלחת
לעולם, שזה הענש הנורא מכל.

תּפִּלָּה וְתוֹרָה

הִנֵּה בְּרֵאשִׁית הַדְּבָרִים נִבְיָא הַקְּדָמָה לְתַקוּן הַתּפִּילָה, מִשׁוּם שְׂבֻדוֹרְנוּ יֵשׁ אַנְשִׁים שְׂיֻכּוּלִים לְחֹשֶׁב – לְמָה אַרְבֵּה בַתּפִּלָּה, אוּלַי טוֹב יוֹתֵר שְׂאֲלֵמֵד". (דּוֹקָא אוֹתָם אַנְשִׁים אֵינָם מֵהַמַּתְמִידִים, "וּמַתְעוֹרְרִים" רַק כְּשֶׁצְּרִיף לְהַתְפַּלֵּל אוּ לומר תְּהִלִּים, וּבְכֹל זֹאת נִפְרָשׁ אֶת הַדְּבָרִים, בְּאִפְסָן שְׁנֵבִין מִדּוּעַ יֵשׁ שְׂשֻׁגָה מַעֲלַת הַתּפִּילָה אִף יוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה. וְזִמְנָן תּוֹרָה לְחוּד וְזִמְנָן תּפִּלָּה לְחוּד, כַּמוּבָא בְּחוּ"ל) וּבְאִמַּת כְּשִׁישׁ צְרָה, לֹא עֲלִינוּ, מִבֵּינִים אוֹתָם אַנְשִׁים שְׂיֻשׁ לְהַתְפַּלֵּל וְלומר תְּהִלִּים, וּמִדּוּעַ אֵינָם לוֹמְדִים אָז? וְאִכֵּן גְּדוּלַי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל הַדּוֹרוֹת, הִרְבּוּ לְהֶאֱרִיף בַּתּפִּלָּה (כֵּן מוּבָא בְּחוּ"ל סְפּוּרִים רַבִּים עַל תַּנְאִים וְאִמּוֹרָאִים שְׂהֶאֱרִיכוּ בַתּפִּלָּה), וְדוֹקָא הֵם לֹא "חֲסוּ עַל זְמַנָּם" כְּבִיכּוּל. אֲבָל בְּכֹל זֹאת, הִרְגִּשְׁנוּ חוֹבָה לְהִסִּיר כָּל סְפִיקָה, שְׂיֻכּוּל כָּל אָדָם לְהַתְמַסֵּר בַּתּפִּלָּה בְּלִתִּי-אִמְצָעִית לְבוֹרָאוֹ, בְּלִי שׁוּם טְעָנוֹת הִיצֵר. "הַחֲתָם סוּפֵר", הִיָּה דְרָכוֹ לְהֶאֱרִיף בַּתּפִּלָּה מְאֹד, וּשְׂאֲלוּהוּ בְּנֵי גִילוֹ – "הֲרֵי בְּזִמְנָן הַזֶּה יִכַּל רַבְּנּוּ לְגַמֵּר כַּמָּה וְכַמָּה דְּפִי גְּמָרָא" (וְאוּלַי זֹו הַסְּבָה שְׂזֻכָּה לְמַעֲלָתוֹ בְּגִלְלָה שְׂשֻׁאֲלָה זֹו לֹא עֲלָתָה עַל דְּעָתוֹ כָּלִל) – הוּא עָנָה לָהֶם שְׂבֻזְכוֹת הַתּפִּילָה, יֶאֱרִיכוּ יָמָיו וְיִסְפִּיק לְלַמֵּד כַּהֲנָה וְכַהֲנָה. הֲרֵי תִרְאֶה חֲשִׁיבוֹת הַתּפִּילָה אֲצִלוּ, הִגֵּם שְׂבָאָה עַל חֲשֻׁבוֹן זְמַן לְמוּד.

פתב "הרמב"ם" ב"מורה נבוכים": "תכלית כל התורה כלה – להגיע למצות ולדבקה בו' דהינו – תפלה. וזו מעלת האבות הקדושים – שלא הסיחו דעתם מבוראם, כל שעות היום והלילה" עכ"ל. וכעין זה כותב הרמב"ן (פרשת בא): "שאין להקב"ה חפץ בבריאת האדם – אלא שיודה לה' שבראו, וכונת תפלת הרבים – שיפרסמו ויאמרו ברייתך אנחנו". כלומר: התפלה – כונת בריאת העולם. וספר "הרוקח" כותב (הביאו ב"חיי אדם"): "המתפלל בכונה, מעלה עליו הכתוב – כאלו למד כל התורה, שהרי "ישתבח" יש בו נ"ג תבות – כנגד נ"ג פרשיות שבחומש. וכתוב ב"סדור הגר"א" (הישן, דף ק): "תפלה שקולה ככל המצוות". והאריז"ל בכתביו אומר כי הפסוק: "כתוב זאת לדור אחרון... ועם נברא יהלל..." פרושו, שבדורות האחרונים לפני הגאולה, עקר תקון האדם הוא דוקא בתפלה. והרואה את דברי האר"י, הרש"ש ויתר המקבילים, יעמד וישתומם – איך כל עלית העולמות וכל תקון העולם – להביאו למקומו, בעלית נצוצי הקדושה – הוא דוקא ע"י התפלה. "והלואי ויתפלל אדם כל היום כלו" (ברכות כ"א). ובפוזרי איתא: "תהא עת התפלה – לב זמנו", הרי החשיבות הנתנת לתפלה ע"י ר"י הלוי. וכבר הוכיחו בעלי המוסר (ר' יוחם ב"דעת תורה", ור' יחזקאל לוינשטיין ב"אור יחזקאל") שאי אפשר לקבל שום חסרון, שיש לאדם, בכל נושא שהוא – ללא התפלה, ואף פשלאותו אדם עומדת זכות גדולה של תורה, עין בדבריהם. ובעצם הדברים

פְּתוּבִים בְּזִהָר, שְׁאוּמֵר: "כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם תְּלוּיִים
 בְּתַפְלָה וּבִתְשׁוּבָה, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמּוֹרִיד דְּמָעוֹת". וְנִצְעֵתִיק
 מִתּוֹךְ צְוֹאָתוֹ שֶׁל מִלְאָךְ ה' – הִרְהֵק אֶהְרֵן רֵאטָה בְּעַל
 "טְהַרְתְּ הַקֹּדֶשׁ" וְ"שׁוּמֵר אֱמוּנִים", (שְׁעָלִיו אָמַר ה"חֲזוֹן אִישׁ",
 בְּהַתְּפַעְלוֹת, לְאַחַר פְּגִישָׁתָם, שֶׁנִּשְׁמָתוֹ אֵינְנָה שִׁיכָת כָּלֵל לְדוֹרְנוֹ, אֲלֵא
 לְדוֹרוֹת קְדוּמִים) וְכֵךְ הוּא כּוֹתֵב: "וְעַקֵּר הַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה בְּעֵבוֹר
 הַתְּפִלָּה. וּבִזְהָר מִבְּאֵר (תְּקוּנֵי הַזֶּהָר, ג') שֶׁבְּעֵבוֹר נִשְׁמוֹת אֲשֶׁר
 יִמְסְרוּ נַפְשָׁם בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, יִתְגַּלֶּה אֹר מְשִׁיחַ. וְאֲנִי
 הַשֹּׁפֵל, כְּמִדְּמִנִי, בְּאֵתִי לְעוֹלָם – לְקַבֵּל עָלַי מְסִירוֹת
 בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה. וּבְדוֹרְנוֹ אֵין לָנוּ כַּח לְהַתְּעַנּוֹת, כִּי גּוֹפֵינוּ
 חֲלָשִׁים שֶׁהֵיךְ צְרִיךְ לָנוּ לְהַתְּעַנּוֹת אֲלֵפֵי אֲלֵפִים תְּעַנּוּיֹת,
 לְפִי עוֹוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, כְּמִבְּאֵר בְּדִבְרֵי אַרְיֵז"ל, כָּל שֶׁכֵּן
 שְׁאֵלוֹ הֵינּוּ מְסַתְּגָפִים כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, לֹא הֵיךְ מְסַפִּיק עַל
 קִצָּת מִן הַקִּצָּת – לֹא נִשְׁאֵר לָנוּ כִּי אִם הַתְּפִלָּה הַזֹּאת.
 וּמוּבָא בְּסֵפֶר "דֶּרֶךְ אֱמֶת" שֶׁעַקֵּר תְּקוּן הַנֶּפֶשׁ – רַק בִּיגִיעַת
 הַתְּפִלָּה בְּמְסִירוֹת, וְזֶה מוֹעִיל עֲכָשׁוֹ כְּמוֹ תְּעַנּוּיֹת, וְעוֹד יוֹתֵר
 – אִם בְּאֱמֶת הוּא בְּכוּנָה, לְכֵן חֲזָקוֹ וְנִתְחַזְּקָה". וְכֹתוּב
 בְּכַתְּבֵי "בְּעַל הַתְּנִי"א" וְ"ל שְׁעִי" הַתְּפִלָּה נִתְעַלָּה גַם שְׁנֵי
 הַעֲמוּדִים הָאַחֲרִים: הַתּוֹרָה וּגְמ"ח. "וְאִם אֶחָד רוֹצֵה לְהַעֲלוֹת,
 לְמִשְׁלַל, אֶת חֲבֵרוֹ צְרִיךְ לְהִיּוֹת גְּבוּהָ מִמֶּנּוּ. לְכֵן צְרִיכִים
 דְּבָרֵי תְּפִלָּה לְעֵמֵד בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם (כְּמֵאמַר חז"ל) – כְּדֵי
 לְהַעֲלוֹת אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת". וְכָל הַצִּיטוֹת הַמוּבָאוֹת כְּאֵן
 עוֹסְקוֹת, לֹא רַק בְּתַפְלוֹת הַסְּדוּרוֹת מִתּוֹךְ הַסְּדוּר, אֲלֵא גַם
 בְּתַפְלָה בְּאֶפֶן בְּלִתי אֲמִצְעִי, שְׁזֶה הֵיךְ עַקֵּר חַיּוּב הַתְּפִלָּה
 מִהַתּוֹרָה מֵאִזּוֹ וּמֵעוֹלָם (כְּמִבְּאֵר בְּרַמְב"ם הַלְכוֹת תְּפִלָּה). וְיִשׁ

בתפלה זו מעלה, שכיון שמתפלל בלשונו - הוא, מכון
הוא במה שמוציא מפיו, ולמקטרגים אין כח לקטרג על
תפלה כזו.

עוד ציטטות על חשיבותה של התפלה לגבי התורה: כתב
בעל ה"משנה ברורה" כתב השל"ה הקדוש בשם ספר
"חרדים": "תקון לחטאים שחייבים עליהם מיתה - תקנה
מצאתי בספרי המקבל האריז"ל, מי שעמלו בתורה לא יסגף
עצמו ולא יחלש, שיתבטל מלמודו, אך במשך יום אחד של
השבוע יתרחק מבני אדם, ויתבודד בינו לבין קונו - כאלו
עומד לפניו ביום הדין, וידבר אליו רפות בתחנונים, כמו
שידבר העבד לאדונו, והבן לאביו. וכן בכמה חבורים
מהראשונים נמצא, שההתבודדות, היו נוהגים בה חסידי
ישראל, דהינו - שבהיותם לבדם, מקשרים מחשבתם עם
אדון הכל. ואמר האריז"ל שזה מועיל לנפש שבעתים
מהלמוד! ולפי כח האדם ויכלתו, יפרש ויתבודד עצמו. וזו
שנינו: "חסידים ראשונים היו שוהים שעה אחת
ומתפללים". ופרשו המפרשים, רוצה לומר שהיו מפנים
דעתם ומתקשרים לה, במורא ובאהבה. הרי תשע שעות
שהיו בטלים מלמודם למלאכת ההתבודדות והדבקות". הרי
לך דברים ברורים מהאריז"ל, שכל רו לא אגיס ליה, ושכל
המקבלים הולכים בעקבותיו, וממורינו הפוסק הגדול החפץ
חיים ומהשל"ה הקדוש ומבעל ה"חרדים" המצטט דבריו
בשם ספרים ראשונים. ובאותו ענין נוסף מ"שו"ע הרב",
וכך כותב הוא (בפרק ה' מתלמוד תורה): "חסידים ראשונים

התפללו תשע שעות ביום ולא חששו לבטול תורה, אף
שתלמוד תורה כנגד כלם, מפני שהיו מקשרים דעתם
ביראה ואהבה לה, ומצות הדבקות גדולה ממצות תלמוד
תורה". וב"לקוטי הלכות" (ראש חדש ה) כתוב: "יש שלש
בחינות של תפלה; יש שהיא למטה מהתורה, שמתפלל על
צרכיו: חיים, פרנסה, רפואה וכו' ואינו מתפונן בשביל למוד
התורה, רק רוצה אותם לצרף גופו. זאת התפלה נקראת
"חיי-שעה", כי מי שאינו מסתכל לתכלית האחרון, למה
לו חיים? ומה נחת יש לה' מתפלתו? – כי מאחר שאינו
מסתכל לתכלית, הפרנסה שלו היא בחינת – "עשר השמור
לבעליו לרעתו". ועל תפלות אלו קורא תגר בזהר, ואומר
שצווחים ככלבים: "הב לן בני, חיי, ומזוני". אבל כשפונתו
באמת שיזכה בחיים ובמזונות, בשביל לקיים תורתו יתברך,
בודאי יש לה' נחת מתפלה כזו, אף אעפ"כ היא למטה
מהתורה וטפלה לה, מאחר שהיא בשביל צרכי הגוף על כל
פנים. ועל תפלה כזו הקפידו חז"ל, שלא להאריך בה
ביותר, ואמרו: "מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה?".
כי העקר הוא חיי עולם, התורה, ואין להניח העקר
ולהאריך בטפל, ובקל תוכל הסטרא אחרא להאחז בתפלה
זו ולהטות פונתו, שיאמר שפונתו לצרף קיום התורה ורצון
ה', ובאמת בקשתו לפרנסה וחיים וכדומה – לצרף גופו.
אבל עקר התפלה השלמה, שהיא למעלה מתורה, הוא
כשמתפלל על צרכי נשמתו, דהינו: שכל תפלותיו – לזכות
להתקרב לה' ולעבודתו, ותפלה כזו, אדרבה, גבוהה היא

מהתורה, ולא טפלה אליה, מאחר שמבקש לקיים את התורה, שנה עקר השלמות, כי לא המדרש עקר אלא המעשה! (ועל זה אמרו חז"ל: "ולואי ויתפלל כל היום כליו", ויתפלה כזו היא "דבר העומד ברומו של עולם ובני אדם מזוללים בו"). וב"מדרש פנחס" כתוב: "כל דבר כפי חשיבותו – כף נדירותו: הכסף חשוב מברזל ולכן – מועט ממנו, וכן הזהב לגבי הכסף, והמרגליות לגבי הזהב, כף ישראל הם המועט שבין העמים – בשל חשיבותם, וכן יראי ה' מועטים הם לגבי דלת העם, ותלמידי חכמים מועטים ביחס לעמי הארץ, והמועטים ביותר הם בעלי התפלה, שעוסקים בתפלה כהגון, והם המבחרים מבין תלמידי חכמים, והם החשובים ביותר עלי אדמות". עד כאן דבריו.

תפלה ותשובה

ולכשתבונן תראה שבתפלה יש את כל יסודות התשובה: כי צריך שתהיה חרטה, עד כדי כף שיקבל החוטא על עצמו לעזב דרכו, שנה ע"י תפלה לה, להתחרט על מעשיו הרעים. גם הודוי, שצריך שיפרט החוטא את חטאו בפה מלא, הוא ע"י תפלה דוקא. ועזונותיו של אדם חקוקים על מצחו וכשמתודה נמחק אותו רשם. ואמרו בזהר (פנחס): "צריך אדם לפרש חובותיו, כי בכך נמסר דינו רק לקב"ה ואין שום מקטרג יכול לקבל רשות לקטרג עליו, שהרי הקדים והתודה בעצמו, ככתוב: "ומודה ועוזב ירוחם". וכן מה שצריך החוטא שיהיה נכנע ובוש מלפני ה', קיים בתפלה

לה', כפּתוב: "בוֹשֵׁתִי וְגַם נִכְלַמְתִּי לְהָרִים פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ". גַּם
הַתְּקוּן שֶׁל בְּכִי וּדְמָעוֹת קָיָם, כְּשֶׁמִּתְחַנֵּן בַּתְּפִלָּה בְּבִכִי,
שֶׁמִּבְטָח לוֹ שֶׁלֹּא תִשׁוּב רִיקָם. כְּמוֹ כֵּן עַל הַחוּטָא מְטַלֵּת
חוּבָה לְהַתְּפַלֵּל לַה' עַל הָעֵתִיד – שֶׁיִּצְיֵלְהוּ מִיֵּצֵר הָרַע
וְשֶׁיִּשְׁכַּף כַּח תְּאוּתוֹ (רַבְּנוּ יוֹנָה), שֶׁגַּם זֶה אֵי אִפְשָׁר בְּלִמֵּי תְּפִלָּה.
נִמְצְאָתָ לְמַד שָׂרָק ע"י הַתְּפִלָּה יִכַּל לְקַיֵּם תְּשׁוּבָה! וְכָתוּב
בְּ"טִהַרְתְּ הַקֹּדֶשׁ" כִּי כָפִי גָדַל הַחֲרָטָה, וְכָפִי גָדַל הַבוֹשָׁה שֶׁל
הַחוּטָא מִיּוֹצְרוֹ, כִּף מִמֶּשׁ – מִדָּה כִּנְגֵד מִדָּה – עוֹקֵר אֶת
הָרַע מִנְפֹשׁוֹ וּמִזְכָּה, לְכֵן יִתְמִיד בְּכַף יוֹם יוֹם. וְהַתְּאָר
"בְּעַל תְּשׁוּבָה" שֶׁהוּא גְבוּהַ מִצְדִּיק גְּמוּר, לֹא יִשָּׁג בְּיוֹם
אֶחָד, כִּי צָרִיךְ לְהִתְחַנֵּן וּלְהַתְּפַלֵּל לַה' יוֹם אַחֵר יוֹם וְרִק אֶז
זוּכָה לָזֶה. וְצָרִיךְ שֶׁהַתְּפִלָּה תִּהְיֶה מִתּוֹךְ שְׁבוּרֹן לֵב, וְלֹא
מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וַיֹּאשׁ, חֲלִילָה וְחָס. וְאִדָּם צָרִיךְ הֵיךְ לְהַרְגִישׁ
בַּתְּפִלָּה – הַתְּלַהּבוֹת וּמְתִיקוֹת גְּדוּלִים, אֲלֵא שֶׁפָּגַם הַבְּרִית
גּוֹרֵם לְהִסְתַּר פָּנִים, כְּכָתוּב: "כִּי אִם עוֹנְוֹתֵיכֶם הֵיוּ
מִבְּדִילִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם", וְאִף עַל פִּי כֵן, כְּשֶׁאִדָּם
מִרְגִיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִם ה' יִתְבַּרַךְ אֲזִי, סוּף כָּל סוּף, יִזְכָּה
לְשַׁבֵּר אֶת כָּל הַמַּחֲיִצוֹת שֶׁנִּבְנוּ בֵּינוֹ לְבֵין ה' יִתְבַּרַךְ, וְיִזְכָּה
לְהַרְגִישׁ כָּל מִיָּנִי נֵעֵם וְעֲרִבוֹת בְּחַיּוֹ. וְעַנְיֵן הָעֲבוּדָה
הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה הוּא הַכִּי גְדוּל, וְגְבוּהַ מְאֹד מְאֹד, כִּי זֶה שֶׁעַר
הַחֲמֻשִׁים מִמֶּשׁ שֶׁיִּגְלֶה מְשִׁיחַ צְדָקָנוֹ לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בְּצַפְנִיָּה: "כִּי אֲזִי אֶהְפֵּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְּרוּרָה לְקִרָא
כָּלֵם בְּשֵׁם ה'", כִּי תְּפִלָּה לְמַעַלָּה מֵהַכָּל, וְכוּלְלֵת כָּל
הַחֲמֻשִׁים שְׁעָרִים דְּקְדוּשָׁה, כִּי תְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת "נְתִיב לֹא

יָדְעוּ עֵיט" (איוב), כִּי שֶׁעַר הַחַמְשִׁים אֵין מִי שִׁישִׁיג אוֹתוֹ,
הֵינּוּ מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַפְלָה וּמְחִזֵּק אֶת עֲצָמוֹ לְהַרְבוֹת בְּזָה, הוּא
מְעוֹרָר עַל עֲצָמוֹ עֵין-הָעֵלְיוֹן שֶׁהוּא שֶׁעַר הַחַמְשִׁים, וְאֵין
שׁוֹם שָׂכָל, שִׁיּוּכָל לְהַשִּׁיג וּלְהַבִּין עַד הֵיכָן מֵגִיעַ הַכֹּחַ שֶׁל
תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲפִלוּ שֶׁל הַפְּחוֹת שְׂבַפְחוֹתִים, כְּשִׁמְתַפְלֵל עַל
צְרוֹת נַפְשׁוֹ הַמְּרֻבּוֹת, שֶׁהוּא רְחוּק מֵהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֲפִלוּ
הַמְּלֶאֶךְ הַקְּדוֹשׁ שֶׁמִּקְבֵּל תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל וְקוֹשֵׁר מֵהֵן כְּתָרִים
לְקוֹנוֹ, אֵינּוּ יוֹדֵעַ לְהֵיכָן לְהַעֲלוֹת אֶת הַכְּתָר הַנּוֹרָא הַזֶּה, רַק
הוּא מְשַׁבֵּיעַ אוֹתוֹ שִׁיעֲלָה מֵעֲצָמוֹ, וַיֵּשֶׁב בְּרֹאשׁ קוֹנוֹ, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (בַּפְּסִיקְתָּא דְרַב כְּהֵנָא). וּבַפְּרָט אֵלוֹ הַנְּפִשׁוֹת
הַשְּׂבוּרוֹת וְהַנְּדַכָּאוֹת, שֶׁנִּפְּלוּ וְנִשְׁבְּרוּ כָּל-כָּף, עַל-יְדֵי הַחֲטָא
הַחֲמוּר הַזֶּה שֶׁל הוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה, אִם הֵן מִרְחֻמוֹת עַל
עֲצָמָן וּבָאוֹת בְּכָל פֶּעַם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמִסְפָּרוֹת לְפָנָיו אֶת
מֶר-לִבָּן בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִילוֹת בָּהֶן, אֵין לְשַׁעַר וּלְתֵּאֵר מֵה
שֶׁנַּעֲשֶׂה מִזֶּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת הָעֵלְיוֹנִים. וַיֵּשׁ מֵלֶאֶךְ נוֹרָא מְאֹד
מְאֹד עֲזָרִיאֵל שְׁמוֹ, אֲשֶׁר הוּא מְמַנֶּה עַל אֵלוֹ הַנְּשֻׁמוֹת,
שֶׁנִּפְּגְמוּ וְנִשְׁבְּרוּ בְּפֶגֶם הַבְּרִית, וּכְשֶׁהֵן מִתְּפִלְלוֹת וּמִתְחַנְּנוֹת
אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזִי מְכַנִּיס אֶת תְּפִלוֹתֵיהֶן בְּמָקוֹם עֵלְיוֹן וְגִבְהַ
מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא יְכִילֵהוּ הָרַעְיוֹן וְהַהֲשָׁגָה כָּלָל.

תפלה ותקון היסוד

עקר תקון הברית הוא באמצעות התפלה. וכתב ספר "חרדים": "ההתבודדות היא סגלה לכפרת עוונות, דהיינו שיפרש למקום מיוחד, שלא יראהו בני אדם, וישא עיניו למרום – לשיח את לבו לפני ה', כף שמעתי מפי מורי החסיד הקדוש, וכן מצאתי ברבנו יצחק מעכו, שכמה חסידים היו עושים כן, וכן הוא בדברי הרמב"ם ובדברי הרמב"ן ובחובת הלבבות וברבנו יונה". ובמקום אחר כותב ה"חרדים" שההתבודדות הנזכרת היא "תקנה לחוטא בחטא שעגשו מיתה, להנצל מיסורים, שלא יצטרך לסגופים". משמע מלשונו שיש תחליף ליסורים, שהזכירו חז"ל (במי שחטא בחטא שעגשו מיתה), ויוכל להמיר את היסורים (הבאים מלמעלה) בסגופים או בתעניות, וכן בתפלה בלתי אמצעית, כנזכר, שהיא תחליף לסגופים אלו ומזככת כמותם – וכל זאת הוא מביא בשם האריז"ל. וכותב על כף "טהרת הקדש": "על ידי זה, יוכל כל בר-דעת לקנות שלמות גדולה לנפשו, אשר אי-אפשר בלי זה, כי כל הצדיקים האמתיים היה להם זמנים מיוחדים להתבודד עצמם עם קונם, כי להתקרב לעבודת ה' ולהתדבק בו או, פחות מכף – לזכך מדותיו ולהכניע לבו הקשה, בלתי אפשר בלי זה – אם לא ייחד בקביעות איוו שעה להתבודד עצמו עם קונו, ביום או בלילה. והזמן המבחר ביותר, והוא שעת-רצון, הוא קדם עלות השחר (או גם ישנים בני-ביתו, ולפיכך אין

צָרִיף חָדָר מִיָּחַד לְכָף). וַיַּחֲשֹׁב גְדֹל חֲסֵדֵי ה' אֹתוֹ וַיִּתֵּן עַל כָּף תּוֹדָה, וּלְעֲמַת זֹאת יִזְכֹּר חֲטָאֵיו, וּמֵה שֶׁפָּעַל עַל יָדָם. וְאִם יִזְכֶּה גַם לְהוֹרִיד דְּמָעוֹת, וְדַאי לֹא יִשְׁלִיכֵנוּ ה', וַיִּזְכֶּה לְתַקֵּן אֲשֶׁר שָׁחַת, הִרְבֵּה יוֹתֵר מִסְגּוּפִים. [וּבַחִינָה גְבוּהָהּ יוֹתֵר בְּהַתְּבוּדוֹת הַיָּא לְהַתְּבוּנָה בְּמֵה שֶׁבְּרָא ה' יִתְּבַרֵךְ, עַד שֶׁיָּבֹא לְבוֹשָׁה (וְזֶה נִכְלָל בְּדַבְּרֵי הַרְמָב"ם, עַל אֱהָבַת ה', בְּהַלְכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה) וְכֵן – לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ]. עַד כֵּאֵן דְּבָרָיו.

כָּתַב הַפּוֹסֵק הַגְּדוֹל ה"חַי אָדָם": "אִפְלוּ עַל עֲבֵרוֹת חַמּוּרוֹת, אִם הוּא תִלְמִיד חָכֵם, לֹא יִסְגֶּף עֲצָמוֹ – רַק יָשׁוּב לְפָנֵי ה' וַיִּכְבֶּה מִקִּירוֹת לְבוֹ, וַיִּלְמֹד יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הָיָה רְגִיל, וַיִּמְעַט בְּתַעֲנוּגִים, וַיִּשְׁמַר שְׁבֵת בְּדַקְדּוּק (הֵינּוּ גַם לְהוֹתֵר מִעֲצָבוֹת וְדַבּוּרִים בְּשֵׁלִים בְּשֵׁבֶת). וְהַעֲקָר, מִסִּכּוֹם ה"חַי אָדָם": הַבְּכִיָּה, הַיְדוּדִי וְהַגְּדָרִים שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כְּזֹאת, וְה' יִרְאֶה לְלִבּוֹ". וּבִסְפָר "לְקוּטֵי הַלְכוֹת" כָּתַב: "עֲקָר הַתְּשׁוּבָה הוּא תִּפְלָה – וְלִמְעַלָּה מִתּוֹרָה, כִּי הַתִּפְלָה "דְּבַר שֶׁעוֹמֵד בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חו"ל. וּמִי שֶׁרוּצָה לָשׁוּב בְּאֵמֶת, הַעֲקָר – הַתִּפְלָה שֶׁיִּרְחֹם ה' עָלָיו מַעֲתָה וַיִּצְלָהוּ מִעֲוֹנוֹת. כִּי כָל אָדָם בְּסַכְּנָה גְדוֹלָה וְעֲצוּמָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וּבִפְרָט בְּעַל תְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי כָּבֵד נִכְשָׁל, וְעוֹד – הָרִי "בְּכָל יוֹם יִצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְּגַבֵּר", וְתַכְּף כְּשִׁירְצָה לְהַתְּגַבֵּר – יִתְּגַבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר? – אֵלֶּא שְׁחַזוּ"ל אָמְרוּ: "אֲלֵמְלֵי הַקַּב"ה עוֹזְרוּ, אֵינּוּ יָכֹל לוֹ", עַל כֵּן הַעֲקָר לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ לְהַפִּיל תְּחִנָּתוֹ לְפָנֵי ה', שִׁיזְכֶּה לָשׁוּב בְּאֵמֶת, וְאִפְלוּ רוּאָה שֶׁלֹּא פוֹעֵל בְּתִפְלָתוֹ, כִּי עֲדִין מִתְּגַבְּרִים עָלָיו, יַעֲשֶׂה אֵת שְׁלוֹ לְהַתְּפַלֵּל תָּמִיד. וְאָמְרוּ חו"ל – "אִם רוּאָה אָדָם שֶׁהַתִּפְלָל וְלֹא נִעְנָה, יִחְזַר וַיִּתְּפַלֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר: 'קוּה אֶל

ה' יְקוּה"וּ. וְכֹל זְמַן שְׁאִינּוּ חֶזֶק בְּדַעְתּוֹ שְׁתַּמִּיד יְקוּה אֶל ה', יַעֲבֹר עָלָיו מָה – עֲדִין אֵין תְּשׁוּבָתוֹ שְׁלֵמָה! כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה יֵּלֵד יוֹם, אוֹלֵי יָבֹא נִסְיוֹן. אֲבָל אִם חֶזֶק בְּדַעְתּוֹ שְׁאֵפְלוֹ לֹא יַעֲמֵד בְּנִסְיוֹן, אַעֲפ"כּ יְקוּה אֶל ה' תַּמִּיד – אֲזַי יִהְיֶה בְּטוֹחַ שְׁבֻדָּאֵי יוֹפֵה לְתִשׁוּבָה, כִּי סוּף סוּף יִשׁוּב, מֵאַחַר שְׁחִזְק בְּדַעְתּוֹ לֹא לְפַל מְשׁוּם דְּבַר". וּמוֹבָא בְּ"מֵאוּר וְשִׁמְשׁ" שְׁעָקַר הַהִזְדַּפְכוֹת הוּא עַל יְדֵי תַפְלָה בְּכֹנֶה דְּוָקָא, "וְהִיא עָקַר הָעֵבוּדָה בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ, וְעַל יְדֵי זֶה יָבֹא לְיַדֵּי מַעֲלוֹת רְמוֹת כְּמוֹ שְׁאָמַר מוֹרֵי הַקְּדוּשׁ, שְׁנָה מַה שְׁרָמְזוּ דְּוֵד הַמְּלִיךְ בְּאוּמְרוֹ: "לֹא בָנָה תַפְלָתֶם תַּכְתֵּב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן" – שְׁבֻדוֹר הָאֲחֲרוֹן לֹא יִבְנֶה אוֹתָם ה' וְיִשְׁמַע צַעֲקוֹתֶם, בְּזִכּוֹת הַתַּפְלָה". וְאוּמַר "טְהַרַת הַקְּדוּשׁ": "וְאֵין דְּבוּרָנוּ מֵהַתַּפְלוֹת הַמְּסֻדְרוֹת לָנוּ בְּסֻדוֹר דְּוָקָא, אֲלֵא מִתַּפְלָה שְׁאָדָם מִתְחַנֵּן וּמִבְּקֵשׁ מַה'. וְזֶה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (בְּרִכּוֹת ל"ב) "גְּדוּלָה תַפְלָה מִמַּעֲשִׂים טוֹבִים, שְׁאֵפְלוּ מִשָּׂה לֹא נַעֲנָה רַק בְּתַפְלָה" (וְלֹא בְּשֵׁל גְּדֻלָּתוֹ וְתוֹרָתוֹ), דְּהֵינּוּ: שְׁמִשָּׁה נַעֲנָה בְּתַפְלָתוֹ, שְׁבֻדָּאֵי לֹא הִיְתָה סְדוּרָה מֵאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. וְהִרְבָּה פְּעָמִים מִבִּיא הַקַּב"ה נִסְיוֹן וְיִסּוּרִים עַל הָאָדָם רַק בְּשִׁבִיל שִׁפְתַּח פִּיו, לְדַבֵּר דְּבוּרִים קְדוּשִׁים. וְאֲדַרְבָּה מְצִינּוּ שְׁהַקַּב"ה כּוֹעֵס עַל הַמְּנַעוֹת – מִתַּפְלָה בְּשַׁעַת צָרָה אוֹ עַל הַמְּנַעוֹת – מֵהוֹדָאָה עַל יְשׁוּעָה, שְׁהִיְתָה לְאָדָם. וְאֵפְלוּ יִצְרָף אָדָם לְתִשׁוּבָתוֹ כֹּל הַסְּגוּפִים וְהַצְּדִיקוֹת שְׁבַעוּלָם, אֲבָל בְּלֵי תַפְלָה – לֹא תִקְבַּל תְּשׁוּבָתוֹ! צֵא וּלְמַד מִיּוֹסֵף הַצְּדִיק שְׁבַכְל אֲשֶׁר פָּנָה, לֹא זָז שָׁם שְׁמַיִם מִפִּיו, שָׁזוּ מִדַּת הַצְּדִיקִים. לְכֵן יַחֲנֹף אָדָם עֲצָמוֹ

על כל דבר גדול וקטן לשאת תפלה: לפני שיוצא לדרך – שינצל מכל הרהור חטא, לפני שאוכל – שיהיה לבריאות גופו ויתן בו כח לעבודתו יתברך, וכן אם מתפש משהו, שאינו נמצא תחת ידו, יקדים לכך תפלה – וזוהי דבקות בה! כפתיב: "בכל דרכיך דעהו". עד כאן תכן דבריו.

תפלה מתוך חשבון נפש

התפלה קשורה בחשבון-הנפש, כי האדם המחשב את מעשיו, מגיע למסקנות ומכיר בטעותו, ומיד מתוודה לה – שישלח לו על העבר וכן שיעזר לו להבא. ובעל "חובת הלבבות" כותב שחשבון הנפש הוא אחד מתנאי התשובה. ואלא שאדם יגיע למסקנה שפעל רע – על מה יתחרט ואת מה יעזב? ואדם החי ללא חשבון, הוא ממש כבהמה, ששום דבר לא מטריד אותה עד יום מותה, כל עוד יש לה מה לאכל. ורק על ידי שיעסק האדם בספרי יראה, יוכל ללמד מה צריך לעשות. ובעצם ספרי יראה ומוסר הם – "ספרי הלכה", אלא בהבדל אחד – שספרי מוסר, הם יותר "למעשה" מספרי הלכה, זאת משום שהם עוסקים במדות ובמצוות, שנוהגות בכל רגע. על פן מובא בכתבי הפעל שם טוב שליצר-הרע נוח יותר שאדם ילמד הכל, ובלבד שלא ילמד הלכה ומוסר ויעסק בחשבון נפשו, כי דבר זה מסכן את כל עבודתו של היצה"ר. (ויבאמת אם נחקר בדבר, נראה שהיצה"ר הצליח בדרפו, וכל הדברים שהזכרנו אכן נמצאים בשפל המדרגה אצל יושבי בית המדרשו). וכשהיו שואלים את

הסטייפלער (הר' יעקב קנייבסקי זצ"ל) איך יש לנהג בחנוך
הילדים – ש"גם פי זקין לא יסור ממנה", היה עונה שיש
ללמד אתם ספרי מוסר חמש או עשר דקות, אבל העקר –
שהלמוד יהיה בכל יום, ואז תכנס יראת ה' ללבם, וכבר
לא ישכחו זאת עד יומם האחרון. ובאמת דבר זה כבר
מופיע ב"מגיד משרים", שהמלאך אומר ל"בית יוסף" שיש
ללמד מוסר מידי יום – ולמי אמר זאת? – לרבנו הקדוש,
ה"בית יוסף"! ואמרו חז"ל (בבא בתרא ח'): "על כן יאמרו
המושלים" – ביצרים, "בואו חשבון" – בואו נחשב הפסד
עברה ושכר מצוה, אם אתה עושה כן – תכונן לעולם
הבא". משמעות מאמר חז"ל זה היא – שמי שאינו מחשב
חשבון נפשו, אינו נכלל בכלל "המושלים ביצרים", אלא
בכלל מי שיצרו מושל בו, חלילה. ובזהר (קרח) אמרו שמי
שזוכה להיות מארי דחושבנא, שנותן דין וחשבון על
מעשיו בכל יום ויום – אפלו חטא כלפי הקב"ה, ומחויב
לרדת לגיהנום, אינו משתתה זמן רב, אלא עולה משם.
ולזה הענין צריך ליחד שעה מיחדת, כי "אין לך אדם
שאינו לו שעה" (אבות) ומי שאינו לו שעה מיוחדת של
חשבון נפש אינו בגדר אדם ("נעם אלימלך") – כי מי כמו
בהמה. ומדגיש "טהרת הקדש" – "הגם שעסקך בתורה כל
היום, אם תפשפש במעשיך, תראה היאך לא עבר עליך,
אפלו יום אחד – כתקוננו, וכאשר תחזיר את הפקדון לבצל
הפקדון, תחזירנו בחסרון, ויהא נצרך לך, חס ושלום, לחזר
בגלגול בצער רב". ומספר על מרן הגאון מוילנא זצ"ל

שפעם אחת התבודד ומצא שאינו זוכר, מה עשה במשך חמש דקות באותו יום, והרעיש על כך שמים וארץ. הוי אומר – כל הגדול מחברו, אדרבה, דוקא הוא נותן חשבון לעצמו על מעשיו. ועסק התשובה – חובה על כל לומד תורה, צדיק ככל שיהיה, כי מי לנו גדול בתורה פדוד המלך ע"ה, עם כל זה, כל ימיו עסק בתשובה, כמוכא בחז"ל. וכן אחיתפל ודואג וירבעם, כל אחד ואחד מהם שקול היה כנגד כל חכמי דורו בתורה, ולא הספיקה בידם כדי לכפר עוונותיהם, אלא ירדו לגיהנום, כי הקב"ה איננו לוקח שחד מצוות! אמנם אמת הוא כי בכח התורה והצדקה מסביר לו ה' פנים, להמתין לתשובתו עוד מעט, אך צריך לשוב סוף סוף! (טה"ק).

וכעת נביא לך עוד ספרים המדברים בחשיבות התפלה מתוך חשבון הנפש: רבנו ר' חיים מוולוז'ין, ב"נפש החיים" מתיר לצרף תפלה זו להפסיק את הלמוד, אפלו באמצעו, (וזאת למרות שבדברי חז"ל מופיעים דברים חריפים כנגד מי שמפסיק את רצף למודו, כדי לומר "מה נאה אילן זה") ואלו דבריו: "ראוי לאדם להכין עצמו בכל עת, קדם שיתחיל ללמוד, להתחשב מעט עם קונו ביראת שמים, להטהר מעוונותיו, וכן באמצע הלמוד – הרשות נתונה להפסיק זמן מועט – להתבונן מחדש ביראת השם. (וכשרוצה לעין בדבר הלכה, ראוי שיתפלל שיזכרו ה' יתברך לבנו לאמתה של תורה)". ור' אלימלך מליז'נסק כותב (ב"נעם אלימלך"): "צריך האדם להתחרט מאד על עוונותיו, ויתבודד עצמו קדם אור היום, שאז עת רצון לבכות על גלות השכינה פעמים הרבה – עד אין חקר,

וַיִּבְכֶּה בְּדַמְעוֹת, וְאִזּוֹ יֵרָאֶה שִׁיעָמְדוֹ עֲוֹנוֹתָיו נֶגְדַ עֵינָיו, וַיִּזְכֹּר חֲטָאֵיו כְּהָרִים וּגְבָעוֹת, אֲשֶׁר מְעוֹלָם לֹא זָכַרְם". כָּתַב רַבְּנּוּ יוֹנָה בְּ"שַׁעְרֵי תְּשׁוּבָה": "רְאוּ לְכָל יִרְא־אֱלֹקִים לְקַבֵּעַ עַתִּים - לְהַתְּבוֹדֵד בְּחִדְרָיו, וּלְחַפֵּשׂ דְּרָכָיו וּלְחַקֵּר - קִדְּם אֲשֶׁמֹרֹת, וּלְהַתְּעַסֵּק בְּדַרְכֵי תְּשׁוּבָה וּלְשַׁפֵּךְ שִׁיחַ וּלְשֹׂאת תְּפִלָּה וּלְהַפִּיל תַּחֲנֻנָּה". וּמֵרֵן הַחֲפִיץ חַיִּים יַעֲץ לִיחַד פְּנֵה לְהַתְּבוֹדֵדוֹת בְּדַבְרִים הַיּוֹצֵאִים מֵעֵמֶק הַלֵּב, לְהַשִּׁיחַ עִם הַשֵּׁם יִתְּבַרֵךְ בְּמַלְּיִם פְּשׁוּטוֹת, וּלְבַקֵּשׁ חֶסֶד וְרַחֲמִים, וְרַבּוֹן הָעוֹלָמִים וְדַאי יֵאֲזִין לְבַקְּשָׁתוֹ, כִּי מִצְּפָה הוּא רַק שֶׁנִּבּוֹא אֵלָיו ("תְּנוּעַת הַמּוֹסֵר"). וְאָמַר הַח"ח כִּי עֵינָיו מֵה שִׁיעָטְרֵךְ אָדָם לְתַת דִּין וְחֲשָׁבוֹן לְאַחַר מוֹתוֹ, לָמָּה לֹא נָתַן לְעַצְמוֹ דִּין וְחֲשָׁבוֹן עַל מַעֲשָׂיו יוֹם יוֹם. וּבִסְפָר "קַב הַיֵּשֶׁר" כָּתוּב: "חַיֵּב אָדָם לְהַתְּבוֹדֵד, לְתַקֵּן חֲטָאֵיו בְּזִרְיוֹת". וּבְמִקּוֹם אַחַר כָּתַב: "יִדְבֵר בְּכָל לִבּוֹ לְפָנַי יוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת, וַיִּבְכֶּה בְּדַמְעוֹת, וַיִּתְאַנַּח בְּכָל לִבּוֹ בְּשִׁבְרוֹן, בְּזָכְרוֹ חֲטָאֵיו וְחַטָּאת גְּעוּרָיו, וְהִפְלִ רְשׁוּם וְחִקוּק לְמִשְׁמֶרֶת". וְהִנְהִיגַת רַבְּנּוּ הַ"חֲזוֹן אִישׁ" ("מְרַבֵּצֵי תוֹרָה וּמוֹסֵר") - "הָיָה מְרַבֵּה לְשַׁפֵּךְ שִׁיחוֹ בְּתַפְלוֹת, וְכָל אֵימַת שֶׁנִּתְקַל בְּמַבּוּי סְתוּם בְּלִמּוּד - הָיָה פּוֹרֵשׁ מִיַּד לְקַרְן זְוִית וְשׁוֹפֵךְ לַחַשׁ לְפָנַי ה', בְּלֵב גִּשְׁבֵר וּבְדַמְעוֹת - שְׁלִישׁ כִּי יַחַן אוֹתוֹ וַיִּתֵּן בְּלִבּוֹ בִּינָה". (וּכְדַבְרֵי חו"ל: "מֵה יַעֲשֶׂה אָדָם וַיִּחַפֵּם - יִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהַחֲכָמָה שְׁלוֹ"). בְּעַל "חֻבֵּת הַתְּלִמִּידִים" בְּסִפְרוֹ "הַכְּשֶׁרֶת אַבְרָכִים" כּוֹתֵב: "דְּבַר מְעַצְמֵךְ דְּבַרֵי הַשְּׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ לְה', בְּשִׁבְרוֹן רוּחַ אוֹ בְּהַתְּרוֹמְמוֹת נֶפֶשׁ, כְּפִי מִצְּבָךְ". וְכָתַב "הַמְּאִירִי" (בְּרִכּוֹת כ"ח): "אָדָם צָרִיךְ

לְחַדֵּשׁ תַּפְלָה עַל כָּל דְּבָר, שֶׁהוּא רוֹאֶה בְּעֵצְמוֹ, שֶׁצָּרִיךְ עֲזֹר מְאֻלָּקִים", (כְּמוֹ רַבֵּי נַחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי כְּנִיסְתּוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְכו'). וּב"לְקוּטֵי מוֹתֵר"ן כָּתַב: "הַתְּבוּדוֹת הֵינּוּ מַעֲלָה עֲלִיּוֹנָה מִן הַכֹּל – לְהַתְּבוּדָה בְּחֹדֶר וְלִפְרֹשׁ שִׁתְּחַתּוֹ, שִׁיִּקְרְבוּהוּ לְעִבּוּדָתוֹ, וְהַכֹּל יִסְפֹּר לִפְנֵינוּ: חֲרָטָה עַל הָעֵבֶר, תַּחֲנוּנִים עַל הָעֵתִיד. וְהִנְהִיגָה זֶה הִיא גְּדוּלָּה בְּמַעֲלָה מְאֹד מְאֹד, וְהִיא דֶּרֶךְ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כִּי זֶה עֲצָה כְּלִלִית שְׂכוּלִל הַכֹּל, כִּי כָּל מֶה שִׁיִּחְסֹר לוֹ, עַל הַכֹּל, יִפְרֹשׁ שִׁתְּחַתּוֹ, וְאִפְלוּ אִם לִפְעָמִים נִסְתַּתְּמִים דְּבָרָיו, וְאִינוּ יָכֹל לְדַבֵּר – עֲצָם הִתְכַּנְּה לְדַבֵּר, זֶה טוֹב מְאֹד – שֶׁהוּא עוֹמֵד וּמְשַׁתְּוֶקֶק, אֲלֹא שְׂאִינוּ יָכֹל. וְיֻכַּל לְצַעֵק עַל זֶה בְּעֵצְמוֹ, שֶׁנִּתְרַחַק כָּל כָּף, שְׂאִינוּ יָכֹל לְדַבֵּר, וַיִּבְקֹשׁ רַחֲמִים. וְכִמְהָ וְכִמְהָ צְדִיקִים גְּדוּלִים וּמְפָרְסָמִים סְפָרוּ, שֶׁלֹּא בָּאוּ לְמַדְרַגְתָּם – רַק עַל יְדֵי הִנְהִיגָה זֶה. וְהוּא דְּבַר הַשְּׁוֶה לְכֹל גִּפְשׁ – קָטָן וְגְדוֹל, וְעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא לְמַעֲלָה גְּדוּלָּה". וְכָתַב בְּסֵפֶר "בֶּן אֲבָרְהָם" (לִרְ מִיִּסּוֹ): "כָּל שֶׁלֹּא טָעַם טָעַם הַתְּבוּדוֹת – לֹא טָעַם טָעַם תְּשׁוּבָה מִיָּמָיו. הַמְּתְבוּדָד וּבּוֹכָה – הַקְּב"ה בּוֹכָה עִמּוֹ, וּמְלַבִּישׁוֹ חֵן, שֶׁכָּל הַקְּלָפוֹת וְהַמְקַטְרָגִים בּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ, וּבְשָׁעָה אַחַת הַתְּבוּדוֹת בְּלִילָה, מִתְקַן יוֹתֵר מִשֶּׁבַע מֵאוֹת שְׁעוֹת שֶׁלְּמַד בַּיּוֹם".

אֵת אוֹתָהּ הִנְהִיגָה מִבֵּיָאִים בְּסֵפְרֵיהֶם: דְּבָרֵי דָּוִד, נְחִלַּת אָבוֹת, שׁוֹמֵר אֲמוּנִים, הָאֲדָמוֹר מִסְטָמָאָר וּמִשְׁפִּיל אֶל דָּל, וּמַעֲיֵד תְּלַמִּידוֹ שֶׁל הַחֶפֶץ חַיִּים, הָרַב מ. יִשְׂרָאֵל: "תּוֹשְׁבֵי רְאדִין מִסְפָּרִים, כִּי כָּבֵר בְּהִיּוֹתוֹ עֲלֵם צָעִיר, הָיוּ מְרַגִּישִׁים בּוֹ

שהוא מתחמק מעיני הבריות, וגלו שהוא יוצא לשדות מחוץ לעיר ומדבר עם עצמו ומוכיח את עצמו. ותמה ה"חפץ חיים" – איך אין הבריות מרגישות את ה' ואינם מנצלים קרבתו, הרי צריך אדם להיות מאשר שיש לו אפשרות לדבר עם ה', ולפנות אליו בכל בקשותיו ולתנות לפניו כל לבו. ובספר "החפץ חיים ופעלו" כתוב: "מעודו היה מתבודד כל יום לשעות ידועות, לשם התבוננות. היה קם באמצע הלילה ומסתגר לבדו בחשך בעליה, ובקעו משם קולות בכי, שהיו מועזעות את השומעים. והיה מדבר עם ה' בשפת אם פשוטה כדבר איש עם רעהו, ומנהל שיחות ארכות, בלא שום התחממות, כבן השופך לבו לפני אביו." והאדמו"ר מקמארנה זצ"ל (בספר "זהר חי") מתאר כמי שהיה "הולך בחדר אנה ואנה ומבכה שמים וארץ, שאי אפשר להביא על הכתב". על אדמו"ר ר' אורי מסטליק זצ"ל כתוב (בספר "אמרי קדש"): "בענין תקון המדות והתאוות, אף שיש בספרים כמה התחממות, לא היה לו דרך בעבודת ה', כי אם – תפלה בכל כחו וכונתו עד שנטהר, ומימלא נתקנו המדות מאליהן". הרבי מצ'רנוביל זצ"ל כותב (ב"לקוטי תורה"): "ויעשה התבודדות שעה בכל יום. וכל איש הנלבב לעבודתו יתברך, מחיב בזה – לדבר לפני ה', ובזה הוא אהוב למעלה".

וב"מסלת ישרים", לרבינו חיים לוצאטו, כתוב: "ישים כל אדם לבו – להשתדל ולהתאמץ למצא זמן קבוע לענין זה, לשקל כל המעשים". וב"שיחות הר"ן" כתוב: "מאחר שכל

קִרְבַּת ה' וְעִבּוּדָתוֹ תְּלוּיִים בְּזֶה, צְרִיכִים זְכוּת גְּדוּלָה, שֶׁהָאָדָם יִזְכֶּה לֵישֵׁב אֶת עֲצָמוֹ, וְשִׁתְּהִיָּה לוֹ חֶרֶטָה עַל מַה שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְחַרֵּט. וְרַבֵּי אַבְרָהָם בֶּן הַרְמְב"ם בְּסִפְרוֹ "הַמְּסַפֵּיק לְעוֹבְדֵי ה'" כּוֹתֵב: "הַתְּבוּדָּוֹת הֵיא אַחַת הַנִּכְבְּדוֹת שֶׁבִּין הַמִּדּוֹת, וּבְאִמְצָעוֹתֶיהָ הִגִּיעוּ הַנְּבִיאִים לְהַתְגַּלּוֹת, וְהִזְמִין הַמְּשַׁבַּח הוּא לְעַמֵּד בְּתַפְלָה בְּסוּף הַלֵּילָה – וְלְהַתְעוֹרֵר בְּחִצּוֹת". וּבִ"רֵאשִׁית חֲכָמָה" כְּתוּב: "קְרוֹב ה' לְכֹל קוֹרְאֵיו, אֲשֶׁר יִקְרְאוּהוּ בְּאֵמֶת", וְאִיזֶה דְּבַר נִקְרָא "קְרִיאַת אֵמֶת"? – "הַמְּפָנֶה לְבוֹ מִכָּל עֲנִין שֶׁבְּעוֹלָם וּמִתְקָרֵב אֶל ה' לְבַד, וְזֶה הָעֲנִין יִשִּׁיג הָאָדָם כִּשְׁהוּא מִתְבוּדָּד בְּחִדְרוֹ". וְהַחִיד"א כּוֹתֵב בְּ"עִבּוּדַת הַקֹּדֶשׁ" – "שֶׁרֶשׁ הַכֹּל – הַתְּבוּדָּוֹת, וְהוּא נִשְׁגָּב לְזְכוּת לְקְדוּשָׁה". בְּ"פֶלֶא יוֹעֵץ" כְּתוּב: "הַתְּבוּדָּוֹת הֵיא אֶבְנֵן – הָרֵאשׁ לְקְדוּשָׁה וְתִשְׁיָגָה – כִּשְׂאִין דְּבַר מְטְרִיד. תִּשְׁפָּף שִׁיחָה, לְדְרוֹשׁ סְלִיחָה נִכַח פְּנֵי ה', וְטוֹב לְגַבֵּר שִׁיחָד לוֹ בֵּית-מוֹשֵׁב, שִׁיּוּכַל לְהִיּוֹת לְבָדוֹ – לְתַפְלָה". וּבְסִפְרֵי "סוּד וְשֶׁרֶשׁ הָעִבּוּדָה" כְּתוּב: "יְהִיָּה מְרַגֵּל בְּפִיכֶם בְּתַמִּידוֹת – תַּפְלוֹת לֵה, שֶׁכִּמְעַט לֹא מְצִינּוּ מִפְּרֶשׁ לְשׁוֹן עִבּוּדָה אֶלֶּא בְּתַפְלָה". דְּבָרִים דּוּמִים, בְּהַקְשֶׁר לְהַנְהִיגָה קְדוּשָׁה זו, כְּתוּבִים בְּעוֹד סְפָרִים, וְנִצִּין רַק חֵלֶק מֵהֶם: חִיֵּי אָדָם, בְּאוֹר הַלְכָה, הַשֵּׁל"ה הַקְדוּשׁ, הָאֲרִיז"ל וְסִפְרֵי חֲרָדִים, הַמְּבִיא אֶת הַדְּבָרִים גַּם בְּשֵׁם הַרְמַב"ם, הַרְמַב"ן, רַבֵּינוּ יוֹנָה וְחֻבְתַּת הַלְּבָבוֹת. וְכֵן נִמְצָא בְּהַנְהִיגוֹת מֵהַ"מְּאוֹר עֵינַיִם" וּבְצֻאֹת ר' מְרַדְכֵי קַרְמְנִיץ וּבִ"וְרַע קֹדֶשׁ" לְר' נִפְתָּלִי מְרוֹפְשֵׁיץ. וְכֵן כּוֹתֵב ר' אֶהֱרֵן הַגְּדוֹל מְקַרְלִין: "יִבְכֶּה בְּדַמְעוֹת לְפָנֵי קוֹנוֹ וְיִתְבוּדָּד

בְּכֹל יוֹם, לֹא פָחוֹת מִשָּׁעָה, וַיְתוּדָה – שְׂיִתְכַפֵּר לוֹ". וְכַתֵּב הַ"מְאֹר וְשִׁמְשׁ": "יִשְׁפֹּךְ שִׁיחוֹ לְפָרֵט חֲטָאֵיו וְלִהְתְּנוּדוֹת וּלְבַקֵּשׁ שְׂיִפְתַּח לוֹ – פִּתְחֵי תְּשׁוּבָה. וְאִם כֹּה יַעֲשֶׂה יָמִים עַל יָמִים בְּכֹל יוֹם, גַּם בְּעַת הַלֵּיכָתוֹ לְעֶסְקָיו, אֹז לְבִטַח יִפְתָּחוּ לוֹ שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה". וּבְצִוְאַת בֶּן הַשָּׁלִ"ה הַקָּדוֹשׁ (סֵפֶר "יֵשׁ נִחְלִים") אֵיתָא: "הִזְהָרוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּכֹל יוֹם – שָׁעָה אַחַת. הִתְבּוֹדְדוּ בִּיחִידוֹת וּתְתַקְּנוּ מַעֲשֵׂיכֶם, מִה שְׁחָטַתֶּם בְּאוֹתוֹ יוֹם". וּבְסֵפֶר "יִשְׁמַח מֹשֶׁה" כָּתַב: "וְהִנֵּה רָאִינוּ בְּסִפְרֵים הַקָּדוּשִׁים – מַגְדִּילִים מַעֲלַת הַהִתְבּוֹדְדוֹת, וּבְפָרֵט יֵשִׁים לְבוֹ גְדֻלַּת הַמְּלָךְ וְשִׁפְלוּת עֲצָמוֹ, וְגַם אִיךְ הֵטִיב לוֹ ה', וַיִּתְחַרֵּט בְּחַרְטָה גְדוּלָּה עַד מְאֹד, וַיִּזְעַק וְעָקָה מֶרֶה עַל פְּשָׁעָיו, וַיְתוּדָה וַיִּבְקֹשׁ מִחִילָה וַיַּעֲזֹב הַחֲטָא". וְאָמַר הַ"חֲפִיץ חַיִּים" (ב"לְקוּשֵׁי אֲמָרִים"): "כָּל הַצְּרוֹת הַבְּאוֹת עָלֵינוּ – בְּגִלְל שְׂאִינְנוּ צוֹעֲקִים וּמְרַבִּים בַּתְּפִלָּה – עֲלֵיהֶם, כִּי אֵלֹהֵי הַתְּפִלָּנוּ וְשִׁפְכְּנוּ שִׁיחַ לְפָנֵי הַקַּב"ה, בּוֹדְאֵי לֹא יִשׁוּבוּ רִיקָם. וְלֹא יִסְתַּפֵּק הָאָדָם בְּמַה שְׂמַתְפַּלֵּל "שְׂמוֹנֵה עֶשְׂרֵה" שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם, אֲלֵא כַּמָּה פְּעָמִים בַּיּוֹם צָרִיךְ לְשַׁפֵּךְ תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת, בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ, כְּשֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ, מִעַמֵּק לְבוֹ". עַד כָּאֵן דְּבָרָיו. וְנִסִּים בְּדַבְרֵי מֶרֶן הַחֲזוּ"א בְּ"קִבְיָן אַגְרוֹת": "הָעֶקֶר לְהַקְדִּים תְּפִלָּה, וּבַתְּפִלָּה לְצִיר כְּמוֹ–חֵי אִיךְ הַקַּב"ה שׁוֹמֵעַ שִׁיחַ שְׂפִתוֹתֵינוּ וּמְאֲזִין הַגִּיּוֹן–לֵב", וְשֵׁם בְּמָקוֹם אַחֵר כָּתַב: "מַה נִּפְלֵא הַדְּבָר, כִּי בִיכְלַת הָאָדָם לְהַשִּׁיחַ דְּאֲגוּתָיו לְפָנֵי בּוֹרֵא הָעוֹלָם יִתְבָּרַךְ, כְּאֲשֶׁר הוּא מְשִׁיחַ לְרַעְהוּ, וְהַקַּב"ה מְכַנְהוּ: "יֵלֵד שְׁעִשׂוּעִים".

צַעֲקָה

אָמְרוּ תַנ"ל בְּזִהָר: "אָמַר רַבִּי יְהוּדָה גְּדוּלָה צַעֲקָה שְׁקוֹרֶעֶת גִּזְרֵי דִין שֶׁל אָדָם מִכָּל יָמָיו. ר' יִצְחָק אָמַר – שְׁמוּשְׁלֵת עַל מִדַּת הַדִּין. ר' יוֹסִי אָמַר – שְׁמוּשְׁלֵת בְּעוֹה"ז וּבְעוֹלָם הַבָּא שְׁנֵאמַר "וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה' – מִמִּצְוֹתֵיהֶם יִצְיָלוּ". וּמִפָּרֶשׁ "רֵאשִׁית חֲכָמָה" אֶת הַפְּסוּק: "פָּנֵי ה' בְּעוֹשֵׂי רָע, לְהַכְרִית". שְׂמֵדָבָר בְּחוּטָאִים בְּפָגַם הַבְּרִית הַנִּקְרָא "רָע" וּבְכָל זֹאת הִמְשֵׁךְ הַפְּסוּק, "צַעֲקוּ וְה' שָׁמַע". כְּלוֹמַר מְעַלֵּת הַצַּעֲקָה גְבוּהָה מִתְּשׁוּבָה תַחְתּוֹנָה (תַּתְּאָה) (דְּהִינּוּ: מְעוֹיֵבַת הַחֲטָא וַחֲרֻטָּה) שְׂאִינָה מִסְפִּיקָה לְפָגַם הַבְּרִית, אֲבָל אִם אָדָם רָגִיל לְצַעֲקַ – ה' יִתְבָּרֵךְ מִקְבֵּל אֶת תְּשׁוּבָתוֹ זוֹ. וְהִסְבִּירוּ בְּ"שֵׁבֶט מוֹסֵר" בְּאוֹמְרוֹ: "תִּקְוֵן לְבְרִית ע"י הַצַּעֲקָה בְּתַפְלָה (וּבַתּוֹרָה), וּכְשֶׁתִּרִים קוֹלְךָ בְּתַפְלָה אוּ בַתּוֹרָה תִּתְכַּוֵּן לְכַתּוּב בְּ"רֵאשִׁית חֲכָמָה". וּבְאֵמַת מְצִינּוּ בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים שֵׁישׁ לְהַתְּפַלֵּל בְּקוֹל רֶם, כִּי הַקּוֹל מְעוֹרֵר הַכּוֹנֵה. וַיֵּשׁ סִגְלָה בְּמֵאֲמָץ שֵׁישׁ לְאָדָם בְּתַפְלָה – בְּכּוֹנֵה – לְהַכְרִית הָרָע וּלְזַכֵּךְ הַנְּשֻׁמָּה בְּמֵאֵד (וְלִכּוֹן נִקְרֵאת הַתְּפִלָּה – "עֲבוּדָה"). וְכֵן לְהַקְנוֹת לְאָדָם חַיּוֹת וְחֲשֵׁק לְעֲבוּדַת ה' בְּמִשְׁךְ כָּל הַיּוֹם, כְּמוּבָא בְּסִפְה"ק.

בְּכִיָּה

בְּכָל פַּעַם שֶׁאָדָם פָּגַם בְּבְרִיתוֹ, רַח"ל גָּרַם לְהִרְבּוֹת טְמֵאָה וְהוֹרִיד הַרְבֵּה גִּיּוּצוֹת–קִדְּשׁ לְבֵין הַקְּלָפוֹת, וְאִם אָדָם מוֹרִיד דְּמְעוֹת, מְעַלָּה בְּכָל פַּעַם טְפָה אַחַת מִמְּקוֹם הַטְּמֵאָה, כִּי

בְּכֹל טַפְת דְּמַע מְבַטֵּל טַפָּה שִׁיִּצְאָה מִמֶּנּוּ ("ראשית חכמה").
וּגְדֵל מַעֲלַת הַדְּמָעוֹת נֶאֱמַר מִסֵּפֶר פְּעָמִים בְּזִהָר הַקְּדוֹשׁ, שֶׁה' מְרַחֵם עָלָיו, וּגְזֵרוֹת מִתְּבַטְּלוֹת מִמֶּנּוּ. וְהֶאֱרִיז "ל אֹמֵר שֶׁעַל-
יָדֵי עֵמֶק הַהֶתְמַרְמְרוֹת עַל שְׁפָגָם, עַד שֶׁמּוֹרִיד דְּמָעוֹת מֵעֵינָיו, מַעֲלָה נִיצוּצוֹת קְדוּשִׁים, בְּעַל-פְּרָחָה שֶׁל הַקְּלָפָה ("שַׁעַר הַגְּלוּלִים"), וְעוֹד יֵשׁ בְּכַח אֱלוֹ הַדְּמָעוֹת, לְפַעֲמִים, לְהַעֲלוֹת כַּמָּה נְשָׁמוֹת שֶׁל יֵתֵר בְּנֵי-אָדָם, שֶׁחֲטָאוּ בְּזָה, כִּי כִשְׁנֵשְׁמָה קְדוּשָׁה עוֹלָה מִיָּדֵי הַחִיצוֹנִים - אֲזוּ מִתְקַנְאוֹת בַּה
חֲבֵרוֹתֶיהָ, הַסְּמוּכוֹת לָהּ, הַשְּׁבוּיוֹת בֵּין הַחִיצוֹנִים, וּמִתְגַּבְּרוֹת בְּכַח וְעוֹלוֹת עִמָּה כַּמָּה נְשָׁמוֹת - מִחֲבֵרוֹתֶיהָ, עַל יָדֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁמְלַקְטֵת הַנְּשָׁמוֹת מִיָּדֵי הַחִיצוֹנִים - בְּכַח בְּכִיּוֹת-
יִשְׂרָאֵל, וְכֹל זֶה נִזְקָף לְזִכְרוֹתוֹ. וְאֹמֵר הַרַמְ"ק: "אִם אָדָם בּוֹכָה וּמוֹרִיד דְּמָעוֹת, עַל שְׁגָרָם בְּחֲטָאֵיו צַעַר לְשְׁכִינָה -
הַקַּב"ה סוֹפְרָן, כִּי הַקַּב"ה כְּבִיכּוֹל - מוֹרִיד דְּמָעוֹת בְּכֹל יוֹם עַל צַעַר הַשְּׁכִינָה, וּבְכַךְ שֶׁפְּלוֹנִי שֶׁתַּף לָהּ בְּדְמָעוֹתָיו, וּבְפֶרֶט אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה, שְׂאֵז הַזְּמַן לְדְמָעוֹת אֱלוֹ בִּיּוֹתֵר -
רוּשֵׁם לְפָנָיו הַקַּב"ה - שֶׁהִיא שֶׁתַּף לְצַעְרוֹ וּמְנִיחַ דְּמָעוֹתָיו לְמִשְׁמֶרֶת, בְּבֵית-גְּנֻזָיו, וְאֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם! אֵךְ מִזְהִיר "טְהַרֵת הַקְּדוֹשׁ" "וַיִּזְהַר אָדָם לְבַל יַחֲשֹׁב - "הִנֵּה בְּכִיּוֹתֵי וְשְׁבָרֵי לְבִי וְתִקְנֵתִי כְּכֹר הַכֹּל" (וְזֶהוּ בְּכֹל - "עֵינִי תִפְלָה" - שְׂאוֹמֵר, "רְאוּי אֲנִי שֶׁתַּעֲשֶׂה בְּקִשְׁתִּי") כִּי יִדַע שֶׁבְּכֹל פְּעַם שְׁבוּכָה - מִשְׁלִיךְ רַק חֲלֵק קָטָן מִחֲטָאֵיו, וְזֶה מֵה שְׁגוֹרָם לוֹ לְהַרְגֵּשׁ-הַקְּלָה, אֵךְ לֹא יַחֲשֹׁב שִׁיִּצְאָ בְּזָה יָדֵי חוֹבְתוֹ - כְּמוֹ שֶׁמְטַעֵה אוֹתוֹ יִצְרוֹ, רַק שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה תְּמִידִית יוֹם

אחר יום - ואז במשך השנים יפשט הקב"ה את ימינו ויזכה לתאר: "בעל תשובה" (במקום מה שהיה פעם "בעל עברה"). ובאמת בכל התקונים שאנו מזכירים אין די בקיום התקון פעם אחת, אלא יש לקימו בהתמדה, פעם אחר פעם, ובמשך הזמן יזכה לתקן. וממשיך טה"ק: "ויש אנשים, שאי אפשר להם להוריד דמעות - מגדל אטימות לבם, כי נאטם לבם מפני עוונותיהם, עליהם נאמר: "כי אתה שומע קול בכיות" - הגם שלא בוכים ממש, אלא עושים קול של בכי - שומע ה' ועקתם, כי יודע הוא שבאמת רוצים הם לבכות, אלא שאין באפשרותם - 'וה' יראה ללבב'."

תורה

הנה סגלת למוד התורה הן לעבר - לתקון נפשו, והן לעתיד - לבלתי חטוא, מבאר הוא בדברי חז"ל. על העבר - שהרי "אמרו מה יעשה אדם ולא ימות (אם חטא בחטא שענשו מיתה) הנה למוד לשנות דף אחד - ילמד שני דפים", דהינו שיש חשיבות רבה גם לכמות שהוא מספיק, ולא יסתפק רק בשעור, שבו הוא מעמיק בתורה (כי צריך שיהיה לאדם ברב הלמוד - סדר בקיאות, בחינת "לגרס איניש", עד אשר יגמר כל התורה וכבר צווחו על זה גדולי הדור). ויש חשיבות ללמוד התורה גם לגבי העתיד - להשמר מיצה"ר: למושכו לבית המדרש (ואם לא נצחו, יקרא קריאת שמע, לקבל עליו מסירות נפש לכבוד ה', ואם לא נצחו, יזכיר לו יום המיתה - איך

תהיה הלוייה שלו, ואיך כלם יעזבו אותו בקבר לאחר הקדיש וילכו לביתם, ואותו ישאירו לבדו, ויצטרף לתת דין נורא ואים לבדו לגמרי; כי בני אדם לא אוהבים לציר לעצמם את האמת המרה, ואם הוא יציר זאת – תכנס בו יראת שמים ופחד מהעברה). ובספרים הקדושים מובא שסגלת התורה להכניע יצה"ר הוא במיוחד על ידי ספרי מוסר ויראה.

ובעל תשובה, שאינו חובש בתי מדרש, ואת יומו מעביר בעבודה, מה יעשה כדי לזכות לתקון של "תורה"? – יראה אם מרויח, דרך משל, סף של כמה אלפים, אם יכל להצטמצם ולחיות במחצית מסכום זה, ולעבד רק חצי יום וכדומה, אם כן – עליו לקבל על תורה, אף מתוך הדחק. ובכח יסורים אלו של למוד מתוך הדחק ימרקו עוונותיו. ויש לך אדם, שאם לא יעבד רב יומו, יגיע לפת לחם, אם כך הוא – יתפלל לבוראו בדמעות-שליש שירוח לו, כדי שיוכל לעסק בתורה, ובינתיים יקדיש על כל פנים שעה-שעתיים ביום – ללמוד תורה ומוסר ותפלה (חוק משלשת התפלות היומיות) וירבה לעסק בצדקה וחסד ולהחזיק לומדי תורה, כיון שנבצר ממנו ללמד כדבעי (משנה ברורה סימן תרט"ו).

ולגבי קביעות תורה, כחה גדול עד שאפלו מי שרגיל בעברות, יכל לצאת מהרגלו הרע – אם יעשה חק קבוע ללמד בכל יום ויום כך וכך. ובספר "חיי מוהר"ן" כתוב: "ושאלתי אותו: 'ואם אחד בעל עברה ממש, רחמנא ליצלן, האם תועיל גם לו קביעות בתורה? והשיב לי: 'וכי אתה יודע גדל מעלת התורה הקדושה? הלא עסק התורה גדול

בְּמַעֲלָה מְשֻׁמֶרֶת הַבְּרִית, כִּי בְרִית בְּ"יָסוּד" וְאוֹרֵיטָא
בְּ"תַפְאֶרֶת" (סְפִירוֹת לְפִי הַקְּבֵלָה).

מִשְׁנֵיּוֹת

מַעֲלַת לְמוֹד מִשְׁנֵיּוֹת כְּתוּב בְּ"תַקוּנֵי הַזֶּהָר" כִּי הוּא תַקוּן
הַבְּרִית וּמְבַעֵר אֶת הָרַע וְהַקְּלָפוֹת כְּמוֹכָא בְּדִבְרֵי הָאֲר"י לְ
(הֵבִיא דִּבְרָיו בְּ"מִשְׁנֵה בְרוּרָה"): "לְלַמֵּד שְׁעוֹר מִשְׁנֵיּוֹת קִדְּם לְכָל
דְּבָר, וְאִם אֶפְשָׁר שְׁיִשְׁלִים בְּכָל חֵדֶשׁ שְׁמוֹנָה עָשָׂר פְּרָקִים
לְיוֹם, נֶגֶד שְׁמוֹנָה עָשָׂר עוֹלָמוֹת, מֵה טוֹב וּמֵה זָעִים".
וּמוֹכָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהוּא סוּד אֶל-ח"י, שֶׁהוּא בְּמִדַּת
הַיָּסוּד כִּידוּעַ. וַיֵּשׁ לָהֶם סִגְלָה לְהַרְגֵּ אֶת הַיֵּצֵר הָרַע
וּלְהַכְנִיעוֹ (הַשְׁל"ה), וְגַם סִגְלָה לְהַמְשִׁיךְ בּוֹ נ'ש'מ'ה', כִּי
מ'ש'נ'ה' אוֹתִיּוֹת נ'ש'מ'ה'. וַיְדוּעַ אֲשֶׁר הַחֲטָא הַזֶּה גּוֹרֵם
לְטַנְּףָ אֶת נִשְׁמָתוֹ, רַחֲמָנָא לִיְצַלֵּן, וְעַל-יָדֵי לְמוֹד מִשְׁנֵיּוֹת,
יְכַבֵּס וַיִּטְהַר וַיִּנְקֶה אֶת נִשְׁמָתוֹ מִכָּל ר'ע'ה', וְכְמוֹכָא בְּסִפְרָ
"רֵאשִׁית חֲכָמָה", שֶׁמְסַגֵּל לְהַכְנִיעַ הַיֵּצֵה"ר. וּמוֹכָא בְּמִדְרָשׁ
תַּלְפִּיּוֹת בְּשֵׁם הָאֲר"י, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁאֲשֶׁר בֵּן יַעֲקֹב אָבִינוּ
עוֹמֵד בְּפֶתַח גֵּיהֵנוֹם, וְכָל הַלּוֹמֵד מִשְׁנֵיּוֹת - מִצִּילוֹ, וְזֶה
סוּד: "מֵאֲשֶׁר ש'מ'נ'ה' לְחַמו" - אוֹתִיּוֹת מ'ש'נ'ה'. וְאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ, (מִדְרָשׁ רַבָּה, צו): אֵין כָּל הַגְּלִיּוֹת הִלְלוּ מִתְּכַנְסוֹת,
אֶלָּא בְּזָכוֹת מִשְׁנֵיּוֹת, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הוֹאִיל וְאַתֶּם
מִתְעַסְקִים בְּמִשְׁנָה, כְּאֵלוֹ אַתֶּם מְקַרְיָבִין קָרְבָּן. וְאָמְרוּ
(סְנֵהֲדָרִין מ"ב.): בְּמִי אַתָּה מוֹצֵא מִלְחָמָתָה שֶׁל תוֹרָה? בְּמִי

שֵׁשׁ בּו חֲבִילוֹת שֶׁל מִשְׁנָה. וְעוֹד אָמְרוּ (סִנְהֶדְרִין צ"ט) "כִּי דָבַר ה' בְּזֶה" זֶה שְׂאִינוּ מִשְׁגִּיחַ לְלַמֵּד מִשְׁנֵיּוֹת.

פּוֹסְקִים

הִנֵּה כְּשֶׁאֲדָם חוֹטֵא בְּחֵטֵא הַמֵּר הַזֶּה שֶׁל הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְעַרַב אֲצִלוֹ הַטּוֹב וְהָרַע וְהַדְּמִים מְעוֹרָבִים אֲצִלוֹ, אֲשֶׁר מִשֵּׁם בְּעֲצָמוֹ בּוֹעֵר בּו יוֹתֵר וְיוֹתֵר יֵצְרוּ הָרַע, רַחֲמֵנָא לִיְצִלָן, וְעַל-יְדֵי הַדְּמִים הַמְעֻרָבִים סוּבַל מְרִירוֹת. וְלִבּוֹא לָזֶה – לְהַבְדִּיל וּלְבַטֵּל הָרַע מִהַטּוֹב, הוּא עַל יְדֵי לְמוֹד פּוֹסְקִים, כִּי יֵשׁ בַּתּוֹרָה אַחִיזוֹת הַטּוֹב וְהָרַע, שְׁנֵאֲחִזִּים בְּבַחֲנֵינָת אֲסוּר וְהֵתֵר, טָמֵא וְטָהוֹר שֵׁשׁ בַּתּוֹרָה, וְכָל זְמַן שְׂאִינוּ מְבַרֵר הַהֲלָכָה, אִינוּ יִכַל לְהַפְרִישׁ וּלְבַטֵּל הָרַע מִהַטּוֹב. וְעַל-כֵּן כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל חַיֵּב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וְיוֹם פּוֹסְקִים – חֵק וְלֹא יַעֲבֹר – וְאִף אִם הוּא אָנוּס וְאִין לוֹ פְּנָאִי, יִלְמַד עַל כָּל פְּנִים אֵיזָה סְעִיף שֶׁלְחָן עָרוּךְ, בְּאֵיזָה מְקוֹם שֶׁהוּא, אֲפִלוֹ שְׁלֹא בְּמְקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד עִתָּה בְּשֶׁלְחָן עָרוּךְ. וְכִשְׂאִינוּ אָנוּס, יִלְמַד כְּסֻדֵּר כָּל אַרְבַּעַת חֻלְקֵי הַשְּׁלָחָן עָרוּךְ, וְכִשְׂיִגְמֵר, יִחְזֹר וְיִתְחִיל לְלַמֵּד כְּסֻדֵּר, וְכֵן יִגְהַג כָּל יְמֵי חַיָּו. וְאִם יִכַל לְלַמֵּד כָּל אַרְבַּעַת הַחֻלְקִים עִם כָּל הַפְּרוּשִׁים הַגְּדוֹלִים – מֵה טוֹב, וְאִם לֹא, עַל כָּל פְּנִים יִלְמַד אֵת כָּל אַרְבַּעַת חֻלְקֵי הַשְּׁלָחָן עָרוּךְ הַקְּטָנִים [מַחֲבַר, רַמ"א, בָּאֵר הַיֵּטֵב], וְהוּא תִקּוֹן גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד, כִּי עַל-יְדֵי הַחֵטָאִים נִתְעַרַב טוֹב וְרַע, וְעַל-יְדֵי שְׁמֵבֵרֵר אֵת פְּסָק-הַהֲלָכָה נִתְבָּרֵר וְנִפְרָשׁ הַטּוֹב מִן הָרַע ("שִׁיחוֹת הַר"ן" כ"ט).

וְכַתֵּב הַ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל" (פְּרֻשֵׁת וַיְחִי): "תִּקְוֵן הַבְּרִית עִקְר
הַתְּשׁוּבָה בַתְּפִלָּה, בַּצְּדָקָה וּבַתּוֹרָה, תּוֹרָה הֵינּוּ – בַּפְּרָט לְמוֹד
הַלְכָה, לְבַרֵר הַהֲלָכָה בְּלִבּוֹן וּבְרוּר יָפָה, וּבְזֶה יִקְבֹּץ נִיצוּצוֹת
הַקְּדוּשָׁה"

זֶהָר

הַאֲרִיז"ל גָּתַן תִּקְוֵן לְבַעַל תְּשׁוּבָה – לוֹמַר בְּכָל יוֹם חֲמִשָּׁה
דְּפִים זֶהָר וְחֲמִשָּׁה דְּפִים תִּקְוֵנִים, וְאִם הָיָה אָדָם יוֹדֵעַ מַעֲלַת
אֲמִירַת סְפָרֵי הַזֶּהָר וְהַתִּקְוֵנִים, וְאִיךָ שׁוֹזֵה מִתְקַן אֶת נַפְשׁוֹ
הַפְּגוּמָה, וּמְזַכֵּה מִכָּל לְכַלּוֹד, הָיָה עוֹסֵק בְּזֶה בְּהַתְּלַהּבוֹת
רַבָּה, שֶׁלְמוֹד הַזֶּהָר מְסַגֵּל מְאֹד מְאֹד. וַיְדוּעַ שֶׁעַל יְדֵי לְמוֹד
הַזֶּהָר, נַעֲשֶׂה חֲשֵׁק לְכָל מִינֵי לְמוּדִים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.
וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְהַגּוֹת וּלְהַתְמִיד בְּסְפָרֵי הַזֶּהָר וְהַתִּקְוֵנִים,
מִמְשִׁיךְ אֹרֶךְ גְּדוֹל וְעֲלִיוֹן עַד מְאֹד עַל גְּשֻׁמְתוֹ, וּמְזַכֵּה מִכָּל
מִינֵי חֲלָדָה. וְכַעֲתָ, יֵצְאוּ פְרוּשִׁים לְזֶהָר הַמְּבַאֲרִים כָּל מְלָה
וּמְלָה בְּאִפְנֵי הַשּׁוֹה לְכָל נַפֶּשׁ, וּמִי שִׁיּוֹדֵעַ שֶׁפָּגַם בְּבְרִית עֲלִיוֹ
לְהַתְמִיד בְּכַף בְּכָל יוֹם. וְאִף הַגְּרָסָה בְּזֶהָר מוֹעֲלַת לְגִשְׁמָה,
כִּי בָּהֶם טְמוּנִים אִירוֹת עֲלִיוֹנִים, גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּמַדְרָגָה
עֲלִיוֹנָה עַד מְאֹד, וְכָל מֵה שִׁיתְמִיד יוֹתֵר בְּסְפָרֵי הַזֶּהָר
וּבַתִּקְוֵנִים, יֵאִיר עֲלִיוֹ אֹרֶךְ בְּכָל פְּעַם מַחְדָּשׁ; כִּי הַסּוּדוֹת
וְסִתְרֵי גִסְתְּרוֹת הַגְּנוּזִים בְּזֶהָר וּבַתִּקְוֵנִים לֹא גָתַן לְהַסְבִּיר –
אֲלֹא לְמִי שֶׁמְתְמִיד בָּהֶם מְאֹד, וּבַפְּרָטִיּוֹת כְּפִי הַגְּלוּיִים
שֶׁגִּלָּה בָּהֶם הַאֲרִיז"ל. וַיֵּשׁ כְּמֵה דְבָרִים שֶׁהֵם בַּתְּחִלָּה סוּד,
וְאַחֲרֵי כֵן אֵינָם סוּד, כְּגוֹן קִצְתַּת סוּדוֹת קַבָּלָה, שֶׁקֹּדֶם רַבִּי

שמעון בר יוחאי והאר"י ו"ל, היו אלו הדברים בסוד גדול, ולא היו מדברים מזה, ואחר-כך בימי רבי שמעון בר יוחאי והאר"י ו"ל הותר לגלות הסוד קצת, ויש כמה ספרים קדושים שהיו גנוזים כמה שנים, ואחר-כך ברבות הימים נתגלו, כמו ספרי הזהר וכתבי האר"י ו"ל, וכן יש כמה ספרים קדושים שגנוזים עדין. ואפלו הספרים שמגלים – צריכין לגלותם מעט מעט, וגם צריכים כמה דברים לכתבם ברמז, הכל מחמת החולקים והלצים.

וטעות גדולה התאזרחה בלב רבים, כאלו יש הגבלה על למוד ספר הזהר, שרק מי שלמד כל הש"ס יוכל ללומדו וכדומה, דבר שנכון לגבי ספרי קבלה, אך לא נאמר כלל על הזהר. ובאמת זו דרכו של יצר הרע, וזו לא הדיגמא היחידה לכך, שכל דבר שעומד ברומו של עולם מנסה להטעות בו בני אדם, שלא יעסקו בו. וכך אומר תלמיד ה"חפץ חיים" (ר' שלמה בלוח, ספר "בנין יוסף") – שרבו היה תמיד מעורר שילמדו בכל שבת או שבוע את אותה פרשה של הזהר, והדגיש מרן ה"חפץ חיים" כי על למוד זה אין ההגבלה הקיימת על קבלה, כי רובו מדרש. ובאמת נהפך הוא, שהרי ידועים דברי האר"י ז"ל, שהתקמה הזו מצוה לפרסמה ולעסק בה – בדורות האחרונים ביותר, ובזהר נאמר שיצאו מהגלות בזכות ספר זה פידוע. ור' זונדל מסלנט היה מצוה למידעיו לקבץ שיעור בזהר הקדוש וכן כתוב בהנהגותיו של הר' מליסא בעל "נתיבות המשפט" זצ"ל, ובספר "נוצר חסד" כתב: "לו עמי שומע לי, היו לומדים עם התינוק בן תשע שנים ספר הזהר להגות בו,

וְהָיָה אִזּוֹ נִצּוֹל מֵאַפְיִקוֹרְסוֹת וּמִיָּנֹת". וּב"צָבִי לְצַדִּיק" כְּתוּב
בְּשֵׁם הַרְבֵּי "מִזְדִּיטְשׁוּב זצ"ל שְׁאָמַר תְּמִיד – שְׂרָק הַלְמוּד
הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, הוּא שְׁדַבְּרָה בּוֹ תוֹרָה שֶׁהוּא מְגִן וּמְחַסֵּה נֶגֶד
הַמְּקַטְרָגִים וְנֶגֶד יֵצֵר הָרַע, שִׁיזוּכָה לְתַקֵּן הַנֶּרֶן (נֶפֶשׁ, רוּחַ,
נִשְׁמָה) שֶׁלוֹ שִׁיחֶיהָ נָקִי מִכָּל סִיג וּפְגָם, לְטַהֲרֵם וּלְקַדְּשֵׁם
בְּקְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה. וְכָתַב הַגֵּר"א (אָבֵן שְׁלֵמָה ח'): "פְּנִימִיּוֹת
הַתּוֹרָה (תּוֹרַת הַנְּסֻתָּר) הֵיא חַיִּים לְפָנִימִיּוֹת הַגּוּף (כְּלוּמַר – לְנֶפֶשׁ)
וְהַעוֹסְקִים בְּרִמּוֹ וְסוּד, אֵין יֵצֵה"ר יָכַל לְהַתְּגַרֵּת בָּהֶם". וְשֵׁם
בְּפֶרֶק י"א כְּתַב שֶׁהִגְאִלָּה תַּהֲיֶיהָ "רַק ע"י לְמוּד הַתּוֹרָה וְעַקֵּר
– בְּלִמּוּד הַקְּבִלָּה". וְכָתַב הַחֵיד"א בְּסִפְרָא "מוֹרָה בְּאַצְבָּע":
"רְאוּי לְקַבֵּעַ 5 דְּפִים בְּזִהַר בְּכָל יוֹם, וְהוּא תּוֹעֵלֶת גְּדוּלָּה
וְתַקוּן גְּדוֹל לְנֶפֶשׁ – לְהַאֲרִיחַ, וּלְזַכְּכָה, לְתַקְּנָה וּלְכַלּוֹת
קוֹצִים מִדּוֹת רָעוֹת וְתַאֲוֹת רָעוֹת, לְזַכּוֹת בְּנַעַם הַשֵּׁם, וְהוּא
מְרַפָּא וְתַקוּן לְחַטָּאִים שֶׁל הַנֶּפֶשׁ". וְכַךְ נִהַג מוֹרֵי הַקְּדוֹשׁ
("אוֹר הַחַיִּים") לְקַבֵּעַ לְמוּדוֹ בְּלִילָה – בְּזִהַר". וּב"טְהַרַת הַקְּדוֹשׁ"
כְּשֶׁמֵּבִיא כִּי "אֵין לְמִי שְׁפָגוּם לְהַכְּנִס לְשַׁעֲרֵי הַסּוּד" –
מִדְּגִישׁ: "וְאֵין בְּכָלֵל דְּבַרֵּינוּ אֲמִירַת הַזִּהַר וְהַתְּקוּנִים,
שְׁאֲמִירְתֵּם אִף לֹא כּוֹנֵנָה הוּא קְדוּשׁ וְנוֹרָא, וּבִפְרִט
הַתְּקוּנִים, אֲשֶׁר הַתְּחַבֵּר דּוֹקָא עַל זֶה – לְתַקוּן נֶפֶשׁוֹ.
וְהַאוּמְרוֹ בְּכָל יוֹם הוּא מִתְּקוּנֵי הַנֶּפֶשׁ, וּמֵבִיא הַתְּעוֹרְרוֹת
לְהַתְּמִיד בְּתַקוּן הַתְּשׁוּבָה". וְכָתַב ר' חַיִּים מוּוֹלוּז'יִן (ב"נֶפֶשׁ
חַיִּים" ז') כִּי "לְמוּד הַזִּהַר הַקְּדוֹשׁ נוֹרָא וְנִשְׁגָּב מְאֹד לְתַקֵּן
נֶפֶשׁוֹ, הֵגֵם שֶׁלֹא יוֹדֵעַ מָה אוֹמֵר". וְכֵן ב"אוֹרְחוֹת רַבֵּינוּ"
כְּתוּב: "שְׁאֵלְתִי אֶת הַסְּטִיפֶלְעֵר זצ"ל, אֲנַחְנוּ צְאָצְאֵי-הַשֵּׁל"ה

הקדוש, יש לנו צוואה ללמד תקונני-זהר באלול אף אינני מצליח להבין הכתוב, ואמר לקרא בלי הבנה". ולסיום נביא דבריו חוצבי הלהבות של ה"כסא מלך": "גדל החיוב והשכר למי שלומד הקבלה, שבלימוד זהר בגרסא בעלמא בונה עולמות, כל שכן אם מבין, יעשה תקון בשעה אחת מה שלא יעשה בלימוד הפשט שנה תמימה! ואין צורך להאריך בראות לדברים המפרשים מפי הגבורה – הקדוש העליון האריו"ל, אלא ודאי לימודו כל השנה אינו פלום, אם אין מעטרו יום אחד של לימוד קבלה, והוא שקול כנגד כלם. וכל שכן אם יקבע עת לה' שעה אחת בלילה (אחר חצות) – מבטח בו שהוא בן העולם הבא, מבני היכל המלך, ויהיה מרואי המלך, היושבים ראשונה במלכות הרקיע. ודי בזה למי שתננוה' בינה. עד כאן דבריו. (בתקון מ"ג).

תהלים

מי שרוצה לזכות לתשובה, יהיה רגיל באמירת תהלים, שהוא מסגל לתשובה. כי יש נו"ן שערי תשובה, והנה "הכל תפצים ליראה את שמך", ואעפ"כ – לאו כל אדם זוכה לעשות תשובה, כי יש אחד שאין לו התעוררות כלל לתשובה, ואפלו מי שיש לו התעוררות לתשובה, אינו זוכה להגיע אל האות והשער של תשובה השיך לו; ואפלו אם מגיע לשם, יכל להיות שהשער של התשובה סגור, אבל על-ידי אמירת תהלים, אפלו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה, וגם זוכה על-ידי

תהלים להגיע אל השער והאות השיף לו ולפתח השער. וזה מה שכתוב (שמואל ב'): "וּנְאָם הַגִּבּוֹר הַקָּם עַל", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ (מועד קטן ט"ז), שֶׁהַקָּם עוֹלָה שֶׁל תְּשׁוּבָה - כִּי עַל-יְדֵי סֵפֶר תְּהִלִּים שֵׁיֶסֶד, עַל-יְדֵי-זֶה הַקָּם עוֹלָה שֶׁל תְּשׁוּבָה. כִּי עַל-יְדֵי תְּהִלִּים זוֹכִין לְתְּשׁוּבָה. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, (עבודה זרה ד): "לֹא הָיָה דָּוִד רְאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה, אֲלָא כְּדֵי לְהוֹרֹת תְּשׁוּבָה לְיַחִיד", נִמְצָא שֶׁעַקֵּר הוֹרָאת הַתְּשׁוּבָה עַל-יְדֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְעַקֵּר הַתְּשׁוּבָה שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ הוּא סֵפֶר תְּהִלִּים, שֶׁאָמְרוּ בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוּלָה מְאֹד, וּבְרוּחַ-הַקֹּדֶשׁ, עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּפִי מֵה שֶׁהוּא, יָכַל לְמַצֵּא אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ סֵפֶר הַתְּהִלִּים וְלִזְכּוֹת לְתְּשׁוּבָה עַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים.

וְכַתֵּב "לְקוֹטֵי מוֹהַר־ן" זצ"ל כִּי מִי שֶׁרָגִיל לִזְמֹר עֲשֶׂרָה פְּרָקֵי תְּהִלִּים "מוֹעִיל לְתַקּוֹן הַבְּרִית לְזִכְרָה נִשְׁמָתוֹ עוֹד, בְּכָל פֶּעַם. וְאֵלּוּ הֵם: פְּרָקִים ט"ז, ל"ב, מ"א, מ"ב, נ"ט, ע"ז, צ', ק"ה, קל"ז, ק"נ, וְכַמָּה צְדִיקִים גְּדוּלִים רְצוּ לְעַמֵּד עַל הָעֲנִיָּן וְנִתְיַגְעוּ - וְקִצְתָם לֹא יִדְעוּ כָּלֵל מֵהוּ הָעֲנִיָּן, וְקִצְתָם הַתְּחִילוּ לִידַע וְנִסְתַּלְקוּ בְּאִמְצָע, וְלִי עוֹר ה' יִתְּפָרֵךְ לְעַמֵּד עַל זֶה בְּשִׁלְמוֹת". וְאָמַר שֶׁכָּפֹאֶשׁר יִמְלֹאוּ יָמָיו "מִי שֶׁיִּבּוֹא עַל קִבְרוֹ וַיֹּאמֶר אֵלּוּ הָעֲשֶׂרָה פְּרָקִים וַיִּתֵּן פְּרוּטָה עֲבוּר צְדָקָה, אִפְלוּ אִם גָּדְלוּ וְעֲצָמוֹ עוֹנֹתָיו וְחֻטְאָיו מְאֹד-מְאֹד, חָס וְשָׁלוֹם, אֲזִי אֶתְאַמֵּץ וְאֶשְׁתַּדֵּל לְאַרְךָ וְלִרְחֹב לְהוֹשִׁיעוּ וְלִתְקַנּוּ, וְאֲנִי חֹזֵק מְאֹד בְּכָל הַדְּבָרִים שְׁלִי".

וְדוֹד הַמֶּלֶךְ ע"ה בְּקֶשׁ שֶׁתְּחַשֵּׁב אֲמִירַת תְּהִלִּים גַּם כְּלַמּוּד תּוֹרָה (כְּלַמּוּד "נִגְעִים וְאוֹהֳלוֹת") אֵף לְמִי שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן בְּכוֹנֵה

הראויה. ואכן כשמרבה השל"ה הקדוש לדבר בשבח אמירת
תהלים, הוא אומר שנחשב הדבר "גם כתפלה וגם כלמוד",
ודברים אלו מפרשים בכתבי החיד"א, ומקצר היריעה, לא
נוכל להביא כל הספרים, העוסקים במעלת מזמורי
התהלים. ועד כמה מועילה אמירתם להכרית "ולומר" כח
הספרא אחרא והקלפות וכן לזכך נשמת האדם מוכא גם
באשל אברהם ודברי שמואל וברזין דאורייתא וכן באגרא
דפירקא ודברי ר' צבי הורביץ, ר' משה מפרג ור' לייב אפשטיין
זכותם יגן עלינו, ובעוד ספרים. וידוע כי ר' חיים זוננפלד
זצ"ל רבה של ירושלים היה מסים יום יום, חק ולא יעבר,
כל התהלים למרות טרדתו הרבה בעניני הכלל, הנהגת
מוסדות, פסיקה ולמוד תורה. ואמר ר' משה בלוי זצ"ל
שראו אצלו הצלחה, וענין שהיה צריך לקחת זמן רב,
הצליח לגמרו בזמן קצר. והסביר ר' משה שזה בא לו
בזכות התהלים ובשל כך שפל מהלכיו בחיים היו רוויים
בתפלה, כיוסף הצדיק בשעתו. וכששאלו ר' משה על מנהגו
זה, רק ענה שלתהלים יש סגלה לשטף הקלפות והזהמה
מנפש האדם. וכן יש בידינו עדות מתלמיד חכם גדול אשר
ראה את אחד מפוסקי זמנינו (מ"ן ר' חיים קנייבסקי שליט"א),
שהוא קורא כשעתים לפני תפלת ותיקין, את התהלים
ממגלת קלף, וכך מעשהו דבר יום ביומו. ושוב רואים אנו
שדוקא אנשים גדולים, שזמנם מדוד בפלס, דוקא הם, בלי
יוצא מן הכלל, מאריכים ומעריכים מעלתה של תפלה,
ודוקא אצל קלי הדעת, ורק אצלם, תמצא זלזול, חס
ושלום, בדברים העומדים ברומו של עולם, ולכן אל

תתפלא כשאתה רואה אנשים, שלכאורה מקדישים כל ימיהם לתורה ולא קונים אותה כלל, התשובה לכך היא – כי אינם עושים לשם שמים ותורתם גם היא מן השפה ולחוץ. וב"מכתב מאליהו" (לרב דסלר זצ"ל) הביא דברי נבואה ממרן הגאון מוילנא זצ"ל, וכה דבריו: "דור עקבתא דמשיחא יהיה דור חיצוני, פלומר – דור שמשיגו שטחיים וחיצוניים וזה, הן לצד הרע והן לצד הטוב. לצד הרע: שהמעשים הרעים ינבעו, לא מאפיקורסות פילוסופיות, כמו בדורות הקודמים, אלא מחמת רדיפה מפרזת אחר התמריזות ואחר הנוחות, ומתוך רצון לפריקת-על כללית. "והן לצד הטוב", פרושו – שהמעשים הטובים יהיו לוקים בשטחיות ונובעים בעקר מהגרות אחר הסביבה הטובה ("מצות אנשים מלמדה"). וצריך לעלות ממדרגות חיצוניות אלו, כדי לעשות לשמה". עד כאן דבריו. ואת הדברים אפשר לחוש ממש בדורנו אנו, לצד הרע – כי בכל מקום רודפים אחר התאוות, הן האסורות הן המתרות, ואחר הממון, הנוחות והפנוק ול"צד הטוב" – מעשינו הטובים נעשים בלא לב כעבד עצלון, שמשרת את רבו בעצלתים ועל מנת לקבל פרס. כללו של דבר: מעשינו – "מצות אנשים מלמדה", תחת שיבער לבנו אל ה' – ורחמנא לבנו בעי! ובאמת איתא בספרים הקדושים שאלו היינו עובדים את ה', שלא "על מנת לקבל פרס", אלא כדי להקים השכינה מהעפר, היינו כבר נגאלים. והוסיף ה"מכתב מאליהו" באותו ענין: "ועל כן גלו גדולי המוסר והתסידות בדורות האחרונים צריך מיחד בלמודים של עבודת הלב, שיביאנו לפנימיות

הנזכרת: למוֹד מוֹסֵר! וְעִבּוֹדַת הַתְּפִלָּה! וְהַתְּעַמְקוֹת בְּדַרְכֵי הָעִבּוֹדָה! כִּי בְדוֹרֵנוּ שְׁנַתְּמַעֲטוּ הַלְּבָבוֹת – אֵין עֲצָה! מִכְרָחִים לְהַתְחִיל מִבְּפָנִים – לְעַמֵּל בְּהַתְּבוֹנְנוֹת מוֹסְרִית וּבַתְּפִלָּה עִם פְּנִימִיּוֹת, כִּי הַסְּכָנָה הִיא – שְׁנִטְבַּע בַּחֲצוֹנִיּוֹת בְּלֹא לֵב, אִם לֹא נִשְׁתַּדֵּל, וּבְכֹל כַּחוֹתֵינוּ! וּבְמָקוֹם אַחֵר אוֹמֵר דְּבָרִים, שְׁאִפְשֵׁר לְחַשֵּׁב שְׁנֹאמְרוּ מִמֶּשׁ פְּעֵת, וְכֹה דְבָרָיו: "הַמְּשִׁיחַ יָבֹוא רַק עַל יְדֵי חֲרָבָנָה שֶׁל אָדוֹם, הֵינּוּ חֲרָבָנוּ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה (הַגְּשָׁמִיּוֹת). הַקִּב"ה יְבִיא אֶת הָעוֹלָם לְמִצְבַּ שְׁיִסוּדוֹת חַיִּי הָעוֹלָם הַזֶּה יִתְמוּטָטוּ, הַשְּׁלוֹה תִתְעַרְעֵר, חַיִּי הַפְּרִט יִהְפְּכוּ לְדֹאגָה, לְפַחַד וְיִסוּרִים, כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ יַעֲמֵד תַּחַת אֵימָה, הָרֵס וְחָרְבֵן – אֲזוֹ יִתְגַּלֶּה לְעֵינַיִם – כָּל שֶׁהַתְּרַבְּרוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם וְגֵאוֹתוֹ עַל הַתְּקִדְמוֹתוֹ בְּכַבוּשׁ הַבְּרִיאָה, מִבִּיאִים רַק לְאַבְדוֹן, אֲזוֹ יִכִּירוּ אֶת הַהֶפְסֵד שֶׁבַחֵי "הָעוֹלָם הַזֶּה", כְּשֶׁהֵם מְרַקְנִים מְכֹל תִּכְנֵן רוּחָנִי, אֲשֶׁר מוֹבִילִים לְכֻלָּיָהּ וְאַבְדוֹן. וְכִשְׁיִתְיָאֵשׁ הָאָדָם מִלְּהַשִּׁיג תְּאוֹתָיו – יִתְגַּלֶּה מְשִׁיחַ, כִּי רַק ע"י הַשְּׁגַת אִפְסוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, מְסַגְּלִים בְּנֵי אָדָם לְהַתְּעַלּוֹת וְלִרְאוֹת בְּמִבְט רוּחָנִי".

חֲצוֹת לִילָה

"חֲצוֹת לִילָה אֶקוּם, לְהוֹדוֹת לְךָ" – וּבְאַמֶּת זֶהוּ הַזְּמַן הַמְּבַחֵר לְעִבּוֹדַת ה', כְּמוֹ שְׁכַתוּב פְּעָמִים רַבּוֹת בְּזֵהָר הַקָּדוֹשׁ. וְזִמְנוֹ שֵׁשׁ שָׁעוֹת מִצֵּאת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁךְ שְׁעֵתִים וּבִשְׁו"ע כְּתוּב שְׁיִקוּן אֲזוֹ גַם עַל הַחֲרָבֵן. וְכַתְּבוּ הַמְּקַבְּלִים שְׁשַׁע בְּזִמְן חֲצוֹת שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד עִבּוֹדַת ה' שֶׁל יָמִים רַבִּים.

ומדגיש ב"ראשית חכמה" שגם אם רצונו ללמד תורה, לפני-כן יקבע עצמו להתפלל על עצמו, לבל יעזבנו ה' בחטאיו, ויקרבהו לעבודתו, כי זו שעת רצון, והוא תקון גדול לפגם הברית. ובמעשה רב הביא שהגאון מוילנא הקפיד לקום מדי לילה לחצות. ונביא כמה ספרים בקצרה: בזהר כתוב שאותו אדם הקם בחצות לילה ללמד ולהתפלל נקרא בשם "צדיק", "והקב"ה וכל פמליה של מעלה מקשיבים לקולו, ואפלו בזמן של דין בעולם - אין דנים אותו, ותקון הנפש והתדבקותו בקב"ה - ע"י חצות". וכתב רבינו חיים ויטאל זצ"ל בשערי קדושה: "גם בזה משרה רוח הקדש עליו, ויזכה לנחמת ציון, ונקרא בן היכל המלך". וקנו של הרב החיד"א - הר"א אזולאי כותב: "האריו"ל ב"שער הפונות" כתב ש"אין מעלה גדולה המנה, וקימת חצות מכניע היצר הרע". וב"ברפי יוסף" לחיד"א כותב: "עליו אמרו "הבא להורגך - השכם להורגו", דהינו - שבהשכמת חצות יש סגלה להרג את יצה"ר". והאריו"ל ב"שער הקדושה" כתב: "הוא מכניע הקלפה, וכופה לסטרא אחרא, ועוונותיו מתכפרים, ובודאי שיהיה לו סיוע גדול לתשובה". והשל"ה הקדוש כתב בסדורו שחוט של חסד נמשך עליו והוא במדרגת "צדיק", ומזונו מוכן לו, ועליו כתוב: "קרוב ה' לכל קוראיו". וכתב ב"דמשק אליעזר" וכן ב"עטרת צבי" כי "קימת חצות היא עקר תקון הנפש יותר ממאה תעניות, אשר מעורר עת-רצון למחל לו אשר עות, מה שאינו נמחל בסגופים רבים, ומי שעוסק אז בקבלה -

אין לך זכוּת הנפש כקִימת-חַצוֹת! ו"שְׁעָה אַחַת אֶז חָשׁוּב יוֹתֵר מִכִּמָּה שָׁעוֹת בַּיּוֹם" (הגאון הצדיק חייקל' זי"ע). ומפאת קצֵר הִירֵיעָה – לֹא נֶאֱרִיךְ, וְרַק נִצְיָן שֶׁהֲרוּצָה יְעִינ בְּ"רֵאשִׁית חֲכָמָה", שְׁכַתְּבִי: "הֶאֱרַכְתִּי, כִּי זֶהוּ עֲמוּד לְכָל הָעֲבוּדָה! וְלֹא בְחַנֵּם הִחְמִירוּ בָּזֶה בְּזֵהר – פְּעָמִים אֵינ־מִסְפֵּר, יוֹתֵר מִפְּלֵ המַצּוֹת, וְיִמְסֹר עֲצָמוֹ עַל זֶה, וְיִתְקַים בְּיָדוֹ".

הַמְעַבִּיר עַל מְדוּתוֹ, הַמְקַבֵּל יְסוּרִים בְּהַכְנָעָה, וּמְדַת הַשְּׂמִחָה

בְּמֵאֵמֶר זֶה נִרְאָה אִי"ה – כִּי צַד קִבְּלַת יְסוּרִים הִיא תְּקוּן לְפָגַם הַבְּרִית, וּמֵה קֶשֶׁר יֵשׁ בֵּינָה לְבֵין מְדַת הָעֲנוּהָ וְלְמִדַּת הַשְּׂמִיחָה (שָׂגָם הִיא תְּקוּן לְפָגַם הַבְּרִית), וְאִיךְ כָּל הַנ"ל נוֹבֵעַ מֵאֲמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית וּבְטָחוֹן בֵּה' יִתְבָּרַךְ (פָּגַם הַבְּרִית הוּא פָּגַם בְּאֲמוּנָה, וְלִכֵּן תְּקוּנוֹ בְּאֲמוּנָה).

חֲסֵד גְּדוֹל עָשָׂה הַבּוֹרָא עִם בְּרִיּוֹתָיו, בָּזֶה שֶׁאֲפֹשֶׁר לָהֶם לְהַמִּיר אֶת הָעֲנֹשׁ הַנּוֹרָאִי, הַמְּגִיעַ לָהֶם בְּעוֹלָם הַבַּא בְּיְסוּרִים – שִׁיְהִיו אֲיָמִים כְּפִי שִׁיְהִיו, אֵינָם אֶלָּא "מֵה בְּכֹךְ", כְּלַפִּי עֲנֹשֵׁי הָעוֹלָם הַבַּא (הַרְמַב"ן הִדּוּעַ עַל סֵפֶר אִיּוֹב). וְהִנֵּה הַחוּטָא בְּפָגַם הַבְּרִית אֵינִן מְצִיאוֹת שְׁלֵא יִצְטָרֵךְ לְסַבֵּל יְסוּרִים מְאִיזָה סוּג שֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהָרִי יֵשׁ כְּמֵה סוּגֵי יְסוּרִים: הָאֶחָד – פָּגַם הַבְּרִית מוֹלִיד בְּאָדָם דְּכֻדוּךְ וּמְרִירוֹת, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּמַצַּב רוּחַ קוֹדֵר וְאֵינְנוּ מִבֵּין מְדוּעַ. הַשְּׁנִי – ה' יִצְלִינּוּ, אֲסוּנוֹת, וְיִדּוּעַ לְכָל כְּמֵה מִיָּנִי זְנוּעוֹת יֵשׁ בְּעוֹלָם. הַשְּׁלִישִׁי – אִי הַצְּלָחָה אִם מִבְּחִינָה כְּלִפְלִית, אִם בְּשָׁלוֹם בֵּית, אִם בְּצַעַר

גדול בנים, אם בעבודה מפרכת, אם בהיותו בעל חוב וכן עוד מיני יסורים. הרביעי - יש אנשים שיש להם נסיונות, אם נסיונות באמונה או בפגם הברית, ותפקידם לסבל זאת ולהאבק בהם, עד שיש אנשים, שזו מטרת ביאתם לעולם - לסבל מרירות הנסיונות (בעל ה"תניא"). והדגמא האחרונה שנביא ליסורים - שיש לאדם מידי פעם עגמת נפש ממישהו שהכעיס אותו או הזיק לו או בזה אותו. ובאמת לחוטא אין בררה, אלא לשתות את כל כוס היסורים שקבעו לו בשמים, אלא שאם יהיה חכם, יוכל להסתפק בלגימה אחת, כפי שיתבהר להלן.

יש שני סוגי חוטאים: האחד - האדם המאמין בהשגחת השם, אבל רק באופן שכלי - לא באופן מעשי, והראיה - שאינו מקשר את מארעותיו לה' יתברך, ומתוך שגרת הטבע, חושב שהיה יכל למנוע היסורים המתרגשים עליו, אם רק היה עושה כן וכך. פרושו של דבר - שלא ה' גרם לדבר, חס ושלום, אלא המארע ארע מעצמו או על ידי חברו - וזוהי כפירה, וה' אמר בתורתו "ואם תלכו עמי בקרי" - לומר שזה מקרה - "והלכתי אף אני עמכם בקרי". ובזה שאינו מבין ש"כאשר ייסר איש את בנו, כן ה' אלוקיך מיסרך", הוא מגביר עליו חרון אף, רחמנא ליצלן. ויש סוג גרוע יותר של אנשים - שאכן מודעים לכך שהכל בא משמים, ועד כדי כך הם מאמינים, שהם מעזים להתרעם על מדותיו של ה', לאמר: "על מה עשה ה' ככה לי, ומה חטא חטאתי", פלומר: בועטים ביסורים, ואלו גורמים קצף וקטרוג על עצמם, ולא זו בלבד שייסורים אלו

לא מכפרים על עוונותיהם, אלא שה' יפליא בהם את
מכותיו, רחמנא ליצלן. והוא מה שכתוב בספרים שאם
שואלים אדם לשלמו, והוא עונה - "טוב", אומר הקב"ה
"וכי זהו טוב, בוא ואראה לך מהו טוב!", אבל כשאדם
מתלונן כל הזמן (נרנן), אומר ה' "וכי זה נקרא רע? - בוא
ואראה איזה רע יש לי עוד בעולמי", ה' יצילנו. ולכן
איננו עצה: הרי אינך יכול לשנות דבר, לפחות קבל את
היסורים הבאים עליך באהבה, ואם לא הגעת לדרגה זו,
לפחות - בהבנה, שהרי ה', מתוך רחמים עליך, גומל עמך
חסד ושולח לך יסורים מועטים, חלף הענשים הקשים
המגיעים לך בעוה"ב, והיה ראוי לך לומר לו כמאמר
חז"ל. לפיכך אדם שיודע בעצמו שחטא - ילך בהכנעה
גדולה בעולם הזה, שזה אחד מיסודות התשובה, ותהיה לו
בושה מפני ה', בבחינת "חטאתי לנגדי תמיד" (אם כי אסור
להיות עצוב, אפילו לרגע, ומה שמותר הוא "שברון רוח" ולא עצבות,
וגם זה רק בשעת חשבון הנפש). ומדה יקרה זו של סבלנות
צריכה להיות אצל כל אדם, ואצל החוטא בפרט. ואם ארע
לו משהו שמכעיס אותו - יעביר על מדותיו, לבלתי
יכעס, ואם בזו אותו, הגם שזו אשתו - יקבל הדבר
בהכנעה ויזכר את מעשיו, שהוא נוטה לשוכחם, ואם יהיה
רגיל במדה יקרה זו תמיד הרי הוא מבשר על ידי חז"ל -
"כל המעביר על מדותיו" - שרגיל לוותר, "מעבירים ממנו
כל פשעיו", "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" - הינו,
שלקתיד יבהיק אור פניו באור עצום כאור השמש, ולא
יוכלו להביט בו מרב קדשותו, כי לאט לאט מזדככת נפשו

מחלאת עוונותיו. וזכר זאת אחי כל ימי חייה, כי דבר זה
יביאך לחיי העולם הבא ויצילך מענשים, שלאיש בעולם
הזה אין משג-קלוש מחמרתם. וכדי שהיצר לא ישפיקך
זאת ולא יכניס אותך לשגרת הטבע - כל יסורים שבאים
עליך, אפלו דברים של מה בכך, כגון שחשבת להוציא
מכיסך דבר מה ולא יצא מה שבקשת (כמוכא בגמרא, ערכין
ט"ז) - תרגיל עצמך תמיד לומר בקצרה: "רבנו של עולם,
ידעתי שזה בא לי מגדל עוונותי, בגלגול זה או בגלגול
קדם, ויהי רצון שתכפר לי עליהם". ובזה תעלה שעשועים
אצל ה' יתברך, ולא זו בלבד שליסוריך יהיו משמעות
שיכפרו עליך, אלא שימתקו ויפחת ממך ממה שנגזר עליך,
כי מדת הדין תתהפך למידת הרחמים - ("שומר אמונים").
וכתבו הארז"ל והרמ"ק שסבילת עלבונות מועילה לנפש
יותר מכל הסגופים, ואם היו יודעים בני-אדם גדל טובת
הדבר, היו רודפים אחר אנשים, שיבזו אותם. וידוע
מקדושי עליון, שהשתוקקו תמיד, שידיברו עליהם גנאי
(ומיד מחלו למחרת, שלא יענש בסבתם). ולפי דרכנו למדנו שאם
יש לאדם אשה קנטרנית בתוך ביתו, וכן אם צריך להפגש
יום-יום עם אנשים קשים - יודה לה' בכל הודמנות, כי
הדבר מראה שה' אוהבו עדין ולא התיאש ממנו חלילה.
ואמר הרה"ק מקוברין זצ"ל שאם אדם מקבל את הנהגת ה'
ולא כועס על אף אדם, וכל שכן על ה' יתברך ח"ו, דבר
זה הוא תקון גדול מאד לפגם הברית. ופעם אחת למד
הגר"א מוילנא עם תלמידיו סוגית ש"כר וענש; עד כמה
מדקדקים עם האדם לענשו ביסורים מרים וקשים, שאין

אדם יכול לדמינם, ונהיה תלמידו חולה מדבריו, ונפל למשכב, עד כדי כך שנטה למות. נכנס אליו הגר"א לבקרו ואמר לו: "איני יכול לחזור בי מן האמת, אבל דבר אחד אבטיחך כי היסורים, שיש לאדם בעולם הזה, יש בכחם לבטל רב העושים, ובתנאי שמקבלם ללא תלונות. ובלא יסורים – לא מצאנו ידינו ורגלינו בעולם הבא". ובאמת כשיש לאדם יסורים או שעובר עליו זמן של ירידה, עד כדי כך שאיננו יכול להתרכז בלמוד, לגדל הצער ובלבול המח, העצה לכך שירויץ אל ה', לספר לו כל מארעותיו, כמו שנאמר: "אשפך לפניו שיחי, צרתי לפניו אגיד", כי הרי זו מטרת ה' בשלחו לו יסורים, והרי אין אף אחד בעולם, שיהיה מסגל לפתר את בעיותיו, חוץ מכתבת אחת, ובכך הוא זוכה לעבד את ה', למרות כאבו וסבלו, ובאמצעותם.

וקבלת יסורים בסבר פנים יפות הוא תנאי הכרחי לקניית מדה נוספת – מדת השמחה, שהיא תקון לפגם הברית, כמו שאמר הרה"ק מלענוויץ זי"ע: "הזורעים בדמעה" – אלו שחטאו בפגם הברית על ידי מדת העצבות (הגורמת לחטא זה) – ברנה 'קצרו' – בהפך העצבות, ע"י מדת השמחה, יגיעו לתקון. ובנה יוכל לתקן פגמיו יותר מכל הסגופים, רק שיהיה חזק בזה". וגם לגבי העתיד – מי שבשמחה, ה' יתברך בעצמו שומרו מפגם הברית. ולכאורה נראה כי קל לקיים מצוה עצומה זו של – "להיות בשמחה תמיד", אף זו המצוה הקשה ביותר, וקל וחמר שקשה הדבר לחוטא בפגם הברית, שטבעו ממשיכו מאד לעצבות ולמרירות, ולכן

צָרִיף אָדָם לְשַׁלֵּל מֵעֲצָמוֹ דְּבָרִים הַפּוֹגְמִים בַּשְּׂמִיחָה, וּבְכַף, בְּעֶזְרַת ה', יִגִּיעַ לְקַנְיֵן מִדָּה זוֹ, שֶׁהִיא בְּיָמֵינוּ בְּבַחֲבִינַת "מֵת מִצְוָה". וַיְדוּעַ שְׂמִיחָה שְׁלֵא מְרַבִּים לְקִיּמָה – וּבָא אָדָם וּמְקִיּמָה – נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֹגֵד כָּלָם. וְאִין לָךְ מִצְוָה, שְׂאֲנָשִׁים אֵינָם מוֹדְעִים אֵלֶיהָ אוֹ מִתְקַשִּׁים לְקִיּמָה, כְּמִצְוֹת הַשְּׂמִיחָה. וְעַל אָדָם לְבַטַח בֵּה' בְּכָל דְּבָר, וְעַל יְדֵי הַבְּטָחוֹן תַּסּוּר הַדְּאָגָה מִלְּבוֹ, שֶׁגַּם הִיא גּוֹרְמַת לְעֲצָבוֹת, וְכֵן יִקַּח בְּקִלּוֹת אֶת כָּל הַקּוֹרָה אִתּוֹ, הֵן בְּעֵנִינִים גְּשָׁמִיִּים – יִקְבַּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה, וְהֵן בְּעֵנִינִים רוּחָנִיִּים – לֹא יִהְיֶה עֲצָב, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה שְׂיָשׁוּב לֵה', וְהַכֹּל יִתְהַפֵּף לְטוֹבָה. צֵא וּרְאֵה אֵיזָה רוּחַ עֲצוּם יֵשׁ לְסִטְרָא אַחְרָא מְאָדָם עֲצוּב, עַד כִּי כּוֹתֵב "טְהַרַת הַקִּדְשׁ": "יֵשׁ אֵלֶּפֶי אֵלֶּפִים מְלֹאכִים מִצַּד הַסִּטְרָא אַחְרָא, הַמְּמַנִּים עַל הָאָדָם לְעֲצָבוֹ אוֹ לְהַדְּאִיגוֹ, וְאִם לֹא שֶׁהִיא לְסִטְרָא אַחְרָא רוּחַ גְּדוֹל כָּל כַּף מְמַדַּת הַדְּאָגָה וְהַעֲצָבוֹת, לֹא הָיָה עוֹשֶׂה מְאֵמֶץ כְּבִיר כְּזֶה לְהַכְשִׁיל אֲנָשִׁים בְּכַף", וְלִכֵּן תִּכְף כְּשִׁרוּצָה לְשׁוּב אֶל ה', צָרִיף לְהִתְרַגֵּל בְּמַדַּת הַשְּׂמִיחָה "תְּמִיד" (ט"ה"ק). וְעַקְרָה – כִּי ה' בָּחַר בִּי מִכָּל בְּרוּאֵי תְּבֵל לְהִיּוֹת יְהוּדִי, לְקַיֵּם מִצְוֹתָיו וְלִזְכּוֹת לְשִׁכָר אִין קִץ לְעוֹה"ב וּמָה לִּי לְקַחַת בְּחֻשְׁבוֹן קִנְיָנֵי הָעוֹלָם, הָעוֹבֵר בְּחֻטָּף, וְ"יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו", בֵּה' יִתְבָּרֵךְ, שְׁלֵמֵרוֹת כָּל הַמְּלֹאכִים הַרְבִּים וְהַעֲצוּמִים שִׁישׁ לוֹ, אֲשֶׁר עוֹבְדִים אוֹתוֹ בְּכָל רִגַע, אֵינּוּ חִפְץ אֱלֹא בְּעִבּוּדַת בְּרִיָּה שְׁפֵלָה כְּמוֹנִי. כֵּן יִרְגִּיל עֲצָמוֹ בְּמַדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת, וְלֹא יִשְׁאֵף לְהִתְחַרֵּת וּלְקַנָּא בְּחֵבְרוֹ וּבְמִמוֹנוֹ אֱלֹא יִשְׂמַח בְּחִלְקוֹ, וְזוֹ עֲצָה לְבַל תִּפְגַּם שְׂמִיחָתוֹ. וְרַב הַמְּרִיבוֹת בֵּין אָדָם לְחֵבְרוֹ נִגְרָמוֹת בְּגִין מְמוֹן

(ה"חפץ חיים"). וידוע כי ספר האריו"ל, שכל המדרגות שזכה להם, שממש לא יאמן – שילוד אשה הגיע למדרגות כאלו, כידוע לידועי דבר, הרי היה זה בשל השמחה, בה היה שרוי, שהיא מעלה עליונה. וכתב טה"ק: "כל אחד יכול לזכות לשמחה של קדושה, כי למרות שהנפש הבהמית אינה רוצה בזה, וזה ממש סם-המוות ליצר הרע וכת דיליה, עד שצריך להתאמץ בכך כמו "לחטב עצים", אבל ירגיל עצמו לכך, ואם לא ישיגה מיד, ישיג השמחה אחר שעה או שעתים, ואם יתאמץ – בלי ספק בעולם – שיבוא לזה, כאשר בחון ומנסה הדבר", עד כאן לשונו ועצה גדולה להיות בשמחה תמיד שאם נופל ברוחו זכור חסדי ה' ויודה לו על כל דבר ודבר.

קריאת שמע

אמירת קריאת שמע ארבע פעמים ביום היא תקון עקרי ביותר לפגם הברית, כי מובא בדברי האר"י הקדוש שכל התעניות, שהתקין להתענות לתקון פגם הברית – הוא כדי לכפר על העוונות, שלא ירד לגיהנום, אבל צריך חוץ מזה לתקן עוד שני דברים: האחד – להמית השדים והמוזיקים, שנבראו בכח אותם טפות, והשני – צריך להוציא את ניצוצי הקדושה שהם בלעו ולהעלותם למקומם. ובקריאת שמע בכונה ובמסירות נפש הכוח לפעול זאת. ואמרו חז"ל, בגמרא בבבבכות – "כל הקורא ק"ש על מטתו, מוזיקים בדלים הימנו", ו"כאלו אוחו חרב פיפיות בידו" – להורגם,

אבל ק"ש של שחרית במעלה גדולה מזו, כי מובא בתקונים שבק"ש של שחרית אדון המזיקים, הס"מ בכבודו ובעצמו, קשור בידי, ויש בכחו, באותו זמן, לשוחטו וכך בכל ק"ש של שחרית. ומזה תבין מעלתה, שיש בכח פונתו ויגיעת גופו להוציא גם יתר ניצוצות הקדש שהוריד ע"י עוונותיו, וכן בכל יום – לפי ערך פונתו וכחו, שיזדעזעו כל עצמותיו וכל אבריו. והמלאך המגיד, שנברא מגרסת המשניות של הבית יוסף, אמר לו ("מגיד משרים", פרשת ראה) כי הס"מ רודף אחריו להחטיאו והעצה להנצל ממנו ולהכניעו – ע"י אש של קריאת שמע. וב"טהרת הקדש" מצטט את האריז"ל שהדקדוק בק"ש לאומרה פראוי, בכונה וביגיעת גופו הוא הגדול שבתקוני היסוד, ומסיים: "אך כמה מזיקים הורג – זה תלוי בכונתו; יש אדם צדיק, שיכל להמית אלה, ויש יותר מזה, עד כדי כך שיכל להרג בקריאת שמע אחת כפי מה שברא בחטא אחד". ובקריאת שמע של שחרית הורג ביותר, כי הוא הגדול במעלה, לאחריו קריאת שמע שבקרבנות של הבקר, לאחריו ק"ש של ערבית ולאחריהם ק"ש שעל המטה. ותאמרה מלה במלה ותדקדק לאומרה בזמנה הקבוע לה וכן בכונה רבה, ובשעת הפסוק הראשון תכון קבלת על מלכות שמים, כאלו יש מדורה גדולה, ואתה קופץ לתוכה ומוטר נפשך על קדוש השם (בעל "נעם אלימלך"). ואמרו חז"ל (בברכות): "הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה, מצננים לו גיהנום" וכן "גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה". ובמדרש

"שוחר טוב", על תהלים, אמרו: "כל מי שקורא ק"ש, מצלה עליו הקב"ה, כאלו יגע בתורה יומם ולילה".

מקוה

ידוע, ששלמות פניסת האדם אל הקדושה הוא על-ידי טבילת מקוה, ובפרט מי שרוצה באמת לזכות לתשובה, ולהמשיך על עצמו ערכות אלקותו יתברך, וללמד תורה לשמה, ושהתורה תאיר לו איך לצאת מהחשך שנקלד בו, הוא צריך להיות רגיל בטבילת מקוה, המזכיר את הנפש עד מאד. ואמרו חז"ל (יומא פ"ה): "מקוה ישראל ה'" – מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש-ברוך-הוא מטהר את ישראל. ופרשו בספרים, שבזה שנכנס למקוה, בזה עצמו הקדוש-ברוך-הוא מטהרו, הינו כי זה תלוי בזה – מי שנזהר במקוה, הקדוש ברוך הוא מטהרו. וביותר מועילה טבילת מקוה לפגם הברית, ואף שבכל פעם, כשכבר נספם בדעתו שלא לחטא וטבל במקוה, ואחר-כך נכשל עוד פעם, אעפ"כ אסור להתיאש, רק יחזר עוד פעם למקוה ויטבול, וכן לעולם. וצריך שיהיה עקשן גדול לא להניח את רצונו, ואף שעובר עליו מה שעובר, יאחו בדרך – לטבל בכל יום מחדש במקוה, וכמו שאמר אחד מצדיקי הדורות הקודמים לפני שהלך לעולמו: "מי שיהיה זהיר בכל יום בטבילת מקוה למען תשובה, אז יש לו תקוה לתקן את הכל" (מקוה הוא משרש "תקוה"). ובספר "כתר שם טוב" מובא מהבעל שם טוב שאמר: "פעלתי אצל ה' יתברך

– שתועיל טבילה אחת במקנה כמו תענית אחת". ומעלת המקנה לדבקות, ולהחזרת הנשמה למקומה – כתובים ב"ראשית חכמה", עין שם שמביא גם מהזמר הקדוש. והסטיפלר זצ"ל תלה הצלחתו להפיץ ספריו בישראל בכך שהיה טובל בכל יום, ואמר בנו (ר"ח קנייבסקי שליט"א) שמוכח (ברכות ט"ו) שיש ענין בטבילה כל יום, ואמר לאחד, שזמנו לא היה בידו, שמתר לו ללכת לטבל אף על חשבון הסדר (ובלבד שלא יהא בזה גזל הכולל). ו"בשו"ת מן השמים": "שמענו מאחרי הפרגוד – אם יטהרו שליחי-ציבור בכל מקום (בטבילת עזרא) ימירו ביאת – הגואל". וכתב ר"ח ויטאל זצ"ל שהרגיל במקנה נפתח לבו בתורה ובעבודת קונו. והאריז"ל כתב: "אין דבר יותר מכרח לאדם בענין ההשגה כמו הטבילה, שצריך שיהיה טהור בכל עת". וה"חיי אדם" כתב שבלי ספק, בדוק ומנסה, שמי שלא טובל לשבת, לא ירגיש קדשת שבת.

צדקה (חסד, מצדיקי הרבים)

בכל מקום בדברי חז"ל שכתוב "מצוה" סתם, הכונה – לצדקה וחסד, ששקולים כנגד כל המצוות, ככתוב בגמרא (בבא בתרא). וחסד וצדקה הם גם תקון לפגם הברית, כמוכא בתקוני הזהר (תקון ר"א). ורבינו יונה מביא בשערי תשובה את הגמרא, שאומרת שאפלו עוון חלול ה' מתכפר – ב"חסד ואמת", וקל וחמר עברות שחייבים עליהם מיתת בית דין – שגם מתכפר, ככתוב: "בחסד ואמת יכפר עוון" (אמת

– זו התורה הקדושה). וכתב על כך ב"מסלת ישראלים" שזמן הדין הוא שמדת חסד, יש בכחה לכפר עוונות, כי הקב"ה מודד מדה כנגד מדה: מי שמרחם – מרחם עליו, ומי שעושה חסד – עושה עמו חסד. והגר"א על משלי כותב שמי שעוסק בחסד ובתורה (יחדו) "טוב לו מסגופים" (הפונה – כמו ביתר התקונים, להיות "רגיל" בכך ולא שיעסק בזה רק לפעמים). וזכות זו אינה רק על העבר, אלא גם לעתיד לבילתי יחטא, שהרי שנינו (עבודה זרה ה-): "אשריהם ישראל, בזמן שעוסקים בתורה ובגמילות חסדים – יצה"ר מסור בידיהם". ומי שרגיל במדת החסד, לא יכשל גם בעברות של בין אדם לחברו – שהרי דרכו לרחם ("טהרת הקדש"). וכתב ב"אגרת התשובה" (לבעל שלחן ערוך הרב) שנהגו כל החרדים לדבר ה', להרבות מאד מאד בצדקה, כי אין בכחנו להתענות אף חלק מהתעניות שקבע האריז"ל, לכפרה על עוונותינו (למשל לחטא אחד של פגם הברית, צריך להתענות 84 תעניות) ופודים זאת בצדקה (למשל – 84 ימי התענית שנים 168 – סעודות – שתי סעודות ליום) וכתב שם ב"אגרת הקדש" ש"מה שאמרו: "תלמוד תורה כנגד כלם" זה דוקא בימיהם, אבל עכשו – עקר העבודה – ע"י צדקה, כי עכשו הוא בחינת עקביים וכו'". וכתב עוד שם: "והשב צריך לעשות צדקה וגמילות חסדים – בלי גבול ובלי שמת, ואז הקב"ה ממשיך עליו אור עליון רב חסד, ומתפשט האור בכל העולמות, ומתקן המעוות שגרם לקדושה העליונה, ומחדש אורם ביתר-שאת, ומתפפרים כל עוונותיו, ונתקנו כל העולמות שפגם – וכל זה בשביל צדקה שנתן בלי גבול,

יותר מכפי כחו". ואמר האדמו"ר הרבי מרחמציבקה זצ"ל
 כי מי שמכתת רגליו לעשות חסד עם הבריות ומתיגע בכף
 ("חסד" כולל כמוכן חסד רוחני, כגון פתות רגלים לזכות את הרבים),
 ובפרט אם מזיע, הרי הוא נכלל בתקוני הברית. והר'
 אלימלך מליז'נסק זצ"ל אמר כי מי שמכתת רגליו בארבע
 פנות העיר – הוא תקון לעברות שתיבים עליהם ארבע
 מיתות בית דין. ובמצות צדקה יש סגלה, שבכחה לפתח
 את אטימות הלב לתשובה (סגלה זו קיימת גם בתהלים) ולכן
 יקדים אדם צדקה לעסקי התשובה שלו, לפני שבא
 להתפלל על נפשו, כדי שיצליח בידו (טה"ק). ויוכל אדם
 לעשות חסד בכל אשר יפנה: אם הוא עוזר לאשתו בעניני
 הבית או שאשתו צריכה שידבר עמה או שהוא מטפל
 בילדיו או יוצא לעבד להביא טרף לביתו – תמיד יוכל
 לכוון לשם שמים, ואם פה יעשה – ירויח בכל יום, בלי
 להרגיש כלל, חבילות-חבילות של מצות חסד העצומה,
 ובעולם הבא יוכח כבר מה פעל במעשיו. בעל חסד גם
 רגיל להביט על הזולת במבט של רחמים, לא של קפדנות,
 ועל כן זוכה הוא במדה הנעלית של "לדון לכף זכות",
 וכמו שהוא דן את חברו לכף זכות – להפך בזכותו, כך
 גם דנים אותו מהשמים, כמובא ב"תנא דבי אליהו" ובגמרא
 (שבת קכ"ז). ומפרש טה"ק כי גם לאחר מותו, הגם שיש
 עליו מקטרגים בשל עוונותיו – חסים עליו משמים
 ומוצאים לו זכות, כי אין לה אדם שאין עליו למוד זכות
 – שעשה כן מחמת אונסו או שיצרו אנסו או מחמת טפשותו
 או מחמת שהיה בקטנות הדעת, ואם כי אין הצדקה למרד

במלך, חס ושלום, אבל הרי הוא בחיים-חיותו דן לכף זכות בכל מיני אמתלאות, ולכן ישפוטוהו "מדה כנגד מדה". וכמו שאדם מתנהג עם הבריות וכן עם בני ביתו כן ינהגו בו. והחפץ חיים זצ"ל אמר שזוהי העצה הנפלאה לזכות בבית דין של מעלה, כי מי שמתחסד עם הבריות, אין דנו אלא הקב"ה לבדו, ואם הקב"ה דנו - מבטח לו שלא יצא ח"ב בדין, כי הקב"ה הוא אב הרחמים ורב חסד, ואיננו דן במדת הדין. ואמנם למדונו חכמים כי "כל האומר הקב"ה ותן - יותרו ח"יו" (בבא קמא ג.), אבל אין זה "ותר", אלא זו שורת הדין: מדה כנגד מדה - שמי שנוהג לדון לכף-זכות ולנהג בחסד, ח"בים פביכול לדונו במדת החסד.

וכתב ב"פלא יועץ" שעקר גמילות חסדים - "שיעשה עם נפש חברו - לזכותו, ללמדו, להדריכו בדרך הישר (וכן עם בניו)". כי עקר שלמות הצדקה הוא, לזכות את נשמות ישראל שישבו אליו יתברך, וזה (תהלים קי"ט): "צדקתך ישראֵל לעולם" - איזו צדקה נשארת לאדם לעולם? - "ותורתך אמת", על-ידי שנותנים צדקה להדפיס ספרים הקדושים, שהם תורת אמת, שנתתברו על יסודות של צדיקי אמת, כי צדקה כזו נשארת קימת לעולם. ואמרו חז"ל (פתובות ג.) על הפסוק: "עושה צדקה בכל עת" - "זה הכותב ספרים ומשאלן לאחרים", כי כשמתנדבים להדפיס הספרים והספר נשאר מדור לדור, וכן מעיר לעיר ומאיש לאיש, כל אחד יכול לקרא בו בכל עת. על-כן, הצדקה שנותנין להדפיס הספרים נקראת - "עושה צדקה בכל עת".

וְזֶה (ביצָה כ"ט): "גִּזְלוּ וְאִינוּ יוֹדְעִים לְמִי גִזְלוּ, יַעֲשֶׂה מֵהֶם צָרְכֵי רַבִּים", כִּי פָגַם בְּבְרִית וְחָטָא כָּל-כָּף, עַד שֶׁגִּזְלוּ אֶת הַרְבִּים, שֶׁהַפְּגָמִים שֶׁלֹּו נִוְגְעִים לְכָלֵּל יִשְׂרָאֵל, וְאִזִּי תִקְוֶנוּ הוּא רַק לְעֶסֶק בְּצָרְכֵי רַבִּים לְשָׁמַיִם, וְעַקֵּר צָרְכֵי רַבִּים הוּא לְזִכּוֹתֵם לְתַכְלִית הַנְּצַחִית, כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם, וּבִפְרָט מִי שֶׁחָטָא וּפָגַם, לְעֶסֶק בְּזֶה הַרְבֵּה, וְהַעֲקֹר לְהַשְׁתַּדֵּל שִׁיְהִי לֹו חֵלֶק בְּהַפְצַת הַתּוֹרָה, וּבִפְרָט בְּדִבְרֵי שְׁנֵכָשֶׁל בּוֹ, הֵן שִׁיִּסְיַע בְּמִמוֹנוֹ לְעוֹסְקִים בְּזֶה, הֵן בְּגוֹפוֹ, הֵן בְּשָׂר בְּחֵינּוֹת, כִּי כָּל אֶחָד יְכוּל לְזִכּוֹת, שִׁיְהִי לֹו חֵלֶק בְּזֶה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה אֶת הַרְבִּים, כִּי אִין לָךְ עוֹד דְּבַר שְׁמֵכָשִׁיל אֶת הַרְבִּים, כְּמוֹ הַחָטָא הַגְּרוֹעַ שֶׁל הוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה, שֶׁבְּזֶה בּוֹרָא קְלֻפּוֹת הַמְּסֻתָּבּוֹת בְּעוֹלָם, וְהֵן מְכַשִּׁילוֹת אֶת שָׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא לִיִּצְלוֹן, וּכְשֶׁרוֹצֶה עֲכָשׁוֹ לְתַקֵּן אֶת קְלָקוּלוֹ, שֶׁהַכְּשִׁיל אֶת הַמּוֹן נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אִיךְ יִדַע אֶת מִי הַכְּשִׁיל? - עַל-כֵּן תִּקְנֶתוּ - שִׁיעֶסֶק בְּצָרְכֵי הַרְבִּים - לְזִכּוֹתֵם לְתַכְלִית הַנְּצַחִית, וּלְהָאִיר בָּהֶם הַדַּעַת שֶׁל הַצַּדִּיקִים, עַל יְדֵי הַדְּפֶסֶת וְהַפְצַת סְפָרֵיהֶם. וְעַל-כֵּן, מֵאַחַר שֶׁכָּבַר עֲבַר עֲלֶיךָ מַה שֶׁעָבַר בְּחָטָא הַמְּגִנָּה הַזֶּה שֶׁל פָּגַם הַבְּרִית, וְתַהֲלָה לְאֵל, מִצָּאת סֵפֶר הַמְּחִיָּה וּמְחִזֵּק אוֹתָךְ, וּמְדַבֵּר אֵלֶיךָ בְּפִרְטוּיּוֹת, וּמְחִזֵּר אוֹתָךְ בְּתִשׁוּבָה, עַל-כֵּן לְמָה לֹא תִתֵּן אֶת צְדָקוֹתֶיךָ לְהַדְפִּים וּלְהַפִּיץ אֶת הַסְּפָרִים הָאֵלֹו, שֶׁהֵם הַכֶּרֶחַ גְּדוֹל, כִּי כָּל מַה שֶׁנִּתְאַרְכָּה הַגְּלוּת, וְנְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יוֹרְדוֹת יוֹתֵר לְמִטָּה, עַל-יְדֵי רַבּוֹי הָעוֹוֹנוֹת - הַהַכֶּרֶחַ לְחַבֵּר סְפָרִים חֲדָשִׁים כְּפִי הַדּוֹר וּכְפִי הַזְּמַן. וּבּוֹדָאי יֵשׁ הַרְבֵּה בְּנֵי נְעוּרִים שְׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם מַה שְׁעוֹבֵר עֲלֶיךָ, וּמִתְבַּיְשִׁים מְאֹד מְאֹד

לספר צערם ומרירותם למישהו, וכשמוציאים איזה ספר
המדבר ומחזק אותם, ומוציאם מהשאל תחתית, אחי, אחי,
אין לך עוד צדקה גדולה מזו! וכן כתב ב"ראשית חכמה"
"תקון לפגם הברית, להחזיר אנשים בתשובה", ואצל דוד
המלך נאמר "אלמדה פושעים דרכיך". וה"חרדים" כתב כי
זהו "אחד מעקרי התשובה", וידוע מה שכתב ב"חובת
הלבבות" שאף אם יגיע אדם למדרגה גבוהה, קרוב לנבואה
- לא יגיע למעלת מי שזוכה להחזיר אנשים בתשובה על
חטאייהם. והזהר הקדוש (תרומה) אומר שהצדיק שרודף אחר
החוטא, נחשב כאלו בראו - שגורם להכניע הסטרא אחרא
ושיתעלה כבוד ה' יתברך, וגורם לקים כל העולם. וזוכה
לעולם-הזה ולעולם-הבא, וכל בעלי-דין אינם יכולים
לדונו - לא בעולם הזה ולא בעוה"ב, דהינו - שאין עליו
קטרוג, וכשישפטוהו על מעשיו בעולם-הזה, ינהגו עמו
בחמלה, ועליו כתוב: "הון ועשר בביתו, צדקתו עומדת
לעד". ועל כן מאחר שחטאת כל-כף בהוצאת זרע לבטלה
והשפעת ההשפעה במקום שאסור, תראה להחזיר את
ההשפעה על-ידי צדקה, ותזכה את נשמות ישראל שגם-כן
ישונו אל ה' יתברך בתמים, וזכותך תגדל עד מאד.
ובאמת, צדקה בגשמיות, כל אחד מבין - זה רעב, זה אין
לו מה ללבש, וזה אין לו בית, אבל יש נשמות שנפלו
בחטא הרע הזה, ומרים ומרורים להם החיים מאד מאד,
וכמעט שיאבדו את עצמם לדעת מרב המרירות והצרות
שעוברות עליהם. ויש ספרים אשר מצילים אותם מרדת

שחת, ומאירים בהם תקנה טובה. ועל-פן אין לך צדקה גדולה מלעזור להדפיס ולהפיץ ספרים המקרבים את ישראל לאביהם שבשמים.

כּוֹנֵן בַּתּוֹפֵלָה

מלבד מה שבכח עצם המאמץ של כּוֹנֵן בַּתּוֹפֵלָה, לזכר את נשמתו ולמַרְקָה מַחֲטָאֵיו, הוּבָאוּ בְּסִפְרֵים עוֹד עֲנִינִים, הַשֵּׁיכִים בַּתּוֹפֵלָה, שֵׁישׁ בְּכוּנָתָם מְשׁוּם תְּקוּן הַבְּרִית (מלבד הַכּוֹנֵן בְּקִרְיַת שְׁמַע, לֵה יַחְדָּנוּ פָּרֵק נִפְרָד), וְאֵלוּ הֵם: סֵפֶר "הַחֲרָדִים" מְבִיא סִגְלָה עֲבוּר - "הַנֶּפֶשׁ הַחַוִּטָּאת שֶׁלֹּא תָמוּת" (הַמְדַבֵּר גַּם בְּפֶגַם הַבְּרִית) וּמְכַנֶּה אוֹתָהּ (כְּמוֹ גַם אֵת הַהֲתַבּוּדוֹת וְאֵת מִדַּת "הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו") "תְּרוּפָה אֲשֶׁר עוֹלָה בְּדַמִּים מוֹעֲטִים" (בְּנִגּוֹד לְתְּרוּפּוֹת הָאֲחֵרוֹת, הַקְּשׁוֹת יוֹתֵר לְבִצּוֹעַ), וּסְגֻלָּה זוֹ מוּבֵאת בְּדַבְרֵי חַז"ל שֶׁהַרְגִיל לְעֲנוּת "אֲמֵן יֵהָא שְׁמִיָּה רַבָּא" בְּכוּנָה וּבְקוֹל תְּקִיף וּבְזִעּוּעַ כָּל אֲבָרָיו - (וְזֶה) - נִמְחָלוּ עוֹנוֹתָיו. וּבְדַבְרֵי הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה מוּבָא שֶׁזֶהוּ הַזְּמַן לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ מְסִירוֹת נֶפֶשׁ לְכַבוֹד ה', כִּי הָרִי מִתְפַּלְלִים שֶׁיִּגְדֵל שֵׁם ה' בְּמַהֲרָה, כְּשֶׁתּוּבָא הַגְּאֻלָּה, וַיְהִי "קְדוּשַׁה ה'", וְעַל כֵּן עוֹנִים - אֲמֵן, כֵּן יְהִי רְצוֹן, שֶׁיְהִי כָּבֵד שְׁמוֹ שֶׁל ה' מְבָרֵךְ בְּפִי כָּלֵם לְעוֹלָמֵי-עַד, וְדַבֵּר זֶה עוֹלָה בְּמַעֲלָתוֹ עַל הַכֹּל, אֵף עַל "קְדוּשָׁה". וּבְדַבְרֵי זֶה גוֹרֵם טוֹבוֹת רַבּוֹת וּבִטּוֹל גְּזֵרוֹת וְדִינִים מִיִּשְׂרָאֵל, וְהַפְּלִ יִזְקַף לְזַכּוֹתָיו. וְעַל יְדֵי שְׁעוֹנָה בְּקוֹל תְּקִיף, מְשַׁבֵּר כַּחוֹ וְחִילוֹ שֶׁל הַסְּטָרָא אַחֲרָא. וּבְעַל "טְהַרַת הַקְּדוּשָׁה" (בְּסִפְרוֹ "שׁוֹמֵר

אמונים" מביא את דברי הזֶהר ואומר: "הרי תראה אהובי, שבאותה שעה שעונה "אמן יהא שמיה רבא" בכונה, בקול תקיף וזעזוע-אבריו, יש לרשעים בגיהנום מנוחה בזכותו, ומה שזוכה לענות יותר בכח וכונה, מציל יותר רשעים, וכל שכן נשמת אבותיו, וכל שכן נשמת עצמו, אם יצטרך לירד לגיהנום, והקב"ה זוכר לו זאת בעדן שיצטרך לכה. ואין לה כמעט פעלה בעולם שינצל על ידה מגיהנום, כמו בדבר קל זה, והגם שאין לנו לכוון על זה, אלא פונתנו שיתגדל ויתקדש שמיה רבא, אבל מקבל בידניו שבכל דבר שבקדושה צריך אדם להרגיל עצמו בתחלה לעשות - "שלא לשמה", כי באם לא - יקטרג עליו יצה"ר ח"ו, ולא יוכל לגמר הענין, ואחר כך פשייתרגל באותו דבר, אז יש לו סיעתא דשמיא לעשות רק לשם שמים". עד כאן דבריו.

ובאמת בספרים הקדושים מזכר גם ענינת כל ה"אמנים" - כתקון לברית, וכן כוננת הברכות, ובפרט ברכת המזון (שבכוננתה בשמחה, יש גם משום סגלה לעשירות).

כונה נוספת היא בברכת - "תקע בשופר", והתפלה היא שה' יקבץ "נדחי ישראל", דהינו שכשפוגם בבריתו בולעת הקלפה (מצד הסטרא אחרא) את אותה נשמה של הטפה היוצאת ממנו, והיא שוקעת בין הקלפות, ובקשתנו מה' יתברך שיקבץ הנשמות שנבלעו ע"י הקלפות בחזרה אל הקדושה. ונתנצל שאלמלא שהיה תקון זה כל כך עקרי, בדברי האריז"ל (בספר "פרי עץ חיים"), ובספרים המצטטים

דְּבָרָיו, לֹא הֵינּוּ מְבִיאִים זֹאת, כִּי אֵין דְּרָכָנוּ לְהַעֲתִיק
כּוֹנֵנוּ בְּקִבְלָהּ. וּלְגַדֵּל הָעֲנָן – נִצְיַע לָךְ לְהַעֲתִיק הַכּוֹנֵנוּת
אֶל דָּף וּלְשִׁימוּ בְּסִדּוּרָךְ, וְאַף אִם הַזְדַּמֵּן לָךְ שֶׁלֹּא הַתְּפִלָּה
בוֹ, אֵל תִּתְעַצֵּל לֹמַר בְּעַל פֶּה גִסַּח "יְהִי רְצוֹן", שֶׁנִּבְיָא
לְהִלָּן, כִּי הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים הָאֵלֶּה מְסַגְּלִים לְהוֹצִיא אֶת אֲשֶׁר
בְּלִעּוֹ הַקְּלָפוֹת, מִפִּיהֶם. כְּשֶׁתֹּאמַר הַמֶּלֶךְ: ת'ק'ע', תְּכֹנֵן שֶׁהוּא
שׁוֹה לְפַעֲמִים אוֹתִיּוֹת הַמֶּלֶךְ: מ'נ'צ'פ'ך' וְעוֹד חֲמֵשׁ שֶׁל
אוֹתִיּוֹת הַמֶּלֶךְ הַנ"ל. וּכְשֶׁתֹּאמַר: "קִבְּצֵנוּ יַחַד", תְּכֹנֵן לְשֵׁם
חֲבוּ, שֶׁהוּא רֵאשִׁי תְבוֹת הַפְּסוּק: "חִיל בְּלִעַ וַיִּקְיֵאנוּ", וְקִדְם
חֲתִימָה שֶׁל "מִקְבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל" תֹּאמַר: "יְהִי רְצוֹן
מִלְּפָנֶיךָ שֶׁתִּקְבֹּץ אֶת כָּל הַטְּפוֹת, שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנִּי לְבִטְלָה, בֵּין
בְּהַרְהוּר, בֵּין בְּמַעֲשֵׂה, בֵּין בְּגִלְגוּל קִדְם, וְנִבְלָעוּ בְּקִלְפוֹת.
וַיִּקְיֵאוּ הַקְּלָפוֹת אֶת הַנִּיצוּצוֹת שֶׁבְּלִעוּ. וּבִזְכוּת שִׁמְךָ הַיּוֹצֵא
מִפְּסוּק: "חִיל בְּלִעַ וַיִּקְיֵאנוּ", וּבִזְכוּת שִׁמְךָ הַגְּדוֹל: (וַיַּהֲרֵר
בְּלִבוֹ) י'ח'ה'ב'ו'ה' (שְׁלוֹב שֶׁל ח'ב'ו' וְשֵׁם הוֹי"ה) – תַּחֲזִירָם
לְמִקּוֹם הַקְּדוּשָׁה. (וּתְכֹנֵן: טַפְטַפִּי"ה כּוֹז"ו, שֶׁאֵלוֹ הַשְּׁמוֹת זֻקְפִים
הַנִּיצוּץ הַקְּדוּשׁ מִבֵּין הַחִיצוּנִים). (וְטוֹב שֶׁלֹּא תֹאמַר תְּפִלָּה זוֹ בְּפֶה מְלֹא,
יוֹם יוֹם, כְּדַעַת הַט"ו (אוֹרַח חַיִּים, סִימָן קכ"ב) שֶׁאֵין לְקַבֵּעַ תְּפִלָּה יוֹם
יוֹם בְּתוֹךְ "שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה", אֲלֵא לְעֵתִים רְחוּקוֹת תְּדַלֵּג עָלֶיהָ, אוֹ
שֶׁתַּהַרְהַר בְּלִבְךָ).

מַהִי "תְּשׁוּבָה עֲלִיוֹנָה" (עִילָאָה)

מִסְכָּם בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים כִּי "תְּשׁוּבָה עִילָאָה" הִיא תְּקוּנָה
לְפָגַם הַבְּרִית, אֲלֵא שֶׁהַמְּשֻׁג, הַלְקוּחַ מֵהַזְהַר הַקְּדוּשׁ, נִשְׁאָר

מִסְבָּךְ לַהֲבִנָּה, אֲבָל הָרַב הַקָּדוֹשׁ בַּעַל "טְהַרְתָּ הַקֹּדֶשׁ" הָאִיר
עֵינָיו בְּמָה שֶׁגָּלוּ בּוֹ טַפַּח וְכֶסֶף טַפְחִים, וְהוּא מִפְשֵׁט אֶת
הַדְּבָרִים, בְּאִפְּן שְׂיֻבְנוּ לְכָל אָדָם בְּצוּרָה מְעֻשִׂית. אֶת דְּבָרָיו
אֲפֹשֶׁר לְתַמְצַת בְּשֵׁתֵי מַלְיָם: מִסִּירוֹת נַפְשׁוֹ וְאֵלּוּ דְבָרָיו:
"יִמְסַר נַפְשׁוֹ עַל הַצְדִּיקִים וְלֵה' יִתְבָּרַךְ דְּהֵינּוּ: שְׂיֻקְבַל שְׂאֵם
יָבֹא לְפָנָיו נְסִיּוֹן שֶׁל מִסִּירוֹת נַפְשׁ יִסְבַּל – וְלֹא יִכְפַּר בֵּה'
ח"ו, וְלֹא יַעֲבֹר עַל יֵתֵר מִצְוֹתָיו, וְיִצִּיר כְּאֵלּוּ מִשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ
לְכַבֵּשׁן אֲשֶׁר וְכִדְמוּמָה, וּבִזְזָה עוֹשֶׂה תְקוּנָה גְדוֹל בְּשָׂמִים – וְזוֹ
מִס"נ בְּמַחְשָׁבָה; וּמִס"נ בְּדַבְּרוֹ הוּא הָעֶסוֹק בַּתּוֹרָה לֹא מֵתוֹךְ
עֲצָלוֹת, אֲלֵא בְּהִתְאַמְּצוֹת וְ"עֵמֶל הַתּוֹרָה" וְכֵן יִלְמַד לְשֵׁם ה'
וְלֹא לְשֵׁם דְּבָר אַחֵר, כְּמוֹ לְהַקְרִיא 'גְּדוֹל הַדּוֹר' וְצִדִּיק
הַדּוֹר, כְּדֵי שְׂיִכְבְּדוּהוּ אֲנָשִׁים, וְכֵן בְּתַפְלָה יִתְפַּלֵּל בְּמִס"נ
בְּכָל הַכַּח, בְּכּוֹנֵה, לֹא בְּקִרְיוֹת אֲלֵא בְּחֵם, מֵעַמֵּק הַלֵּב,
כְּלוּמַר גַּם בַּתּוֹרָה וְגַם בְּתַפְלָה שְׂיִכַת 'גִּיעַת הַגּוֹף', שֶׁהוּא
תְקוּנָה גְדוֹל לְפָנֵם הַבְּרִית. וּמִסִּירוֹת הַנַּפְשׁ הָאֲחֵרוֹנָה, וְעוֹלָה
עַל כְּלָנָה – הִיא מִס"נ בְּמַעֲשֶׂה, וְהוּא שְׂיִמְסַר לֵה' יִתְבָּרַךְ
כָּל תְּאוֹת לְבָבוֹ, אִם בָּא לוֹ נְסִיּוֹן בְּעֵנִין תְּאוֹת נָשִׁים, הַקָּשָׁה
מִכָּל הַתְּאוֹת, וְכֵן בְּעֵנִין תְּאוֹת אֲכִילָה, אִף בְּתְאוֹת הַהֵתֵר,
יִזְבַּח יִצְרוּ בְּמִשְׁהוֹ, לְמַעַן ה'. כְּלָלוֹ שֶׁל דְּבָר: כָּל דְּבָר
שְׂעוֹשֶׂה בְּאִמְתָּת-לְבָבוֹ, בְּמִס"נ, בְּיִתֵּר מִכַּחוֹ, עַד שֶׁעַל פִּי
טָבַע יוֹכַל לְהִיּוֹת חֵלֶשׁ מִזֶּה אוֹ לְהַעֲנִי (בְּעֵנִין צְדָקָה), וְהוּא
אֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ עַל כְּלוּם, נִקְרָא שְׂמִפְקִיר נַפְשׁוֹ לֵה', וּבְאוֹתוֹ
רָגַע זוֹכֵה לְבַחֲיָנָה מ'תְּשׁוּבָה עִילָאָה". עַד כֵּן דְּבָרָיו. וְכֵדֵי
לְסַבֵּר אֲזַנְךָ בְּעֵנִינִים אֵלּוּ, תְּמַשִּׁיל תְּמִיד אֶת הַדְּבָר לְקוֹרָה

בַּחֲצַר מַלְכוּת, לְדַגְמָא: שְׁנֵי עֲבָדִים, מְרֹדוּ בַּמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת
נֶגֶד צְוִיּוֹ, וְאִף גָּרְמוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם גִּזְק לְכָל הַמַּמְלָכָה. יוֹם מִן
הַיָּמִים בָּאוּ שְׁנֵיהֶם לְבַקֵּשׁ אֶת מַחִילַת הַמֶּלֶךְ, כִּי הִבִּינוּ אֶת
אֲשֶׁר גָּרְמוּ. הָעֶבֶד הָאֶחָד הִסְתַּפֵּק בּוֹדוּי לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ,
וּבַחֲרָטָה עַל הַמַּעֲשֵׂה, וְכַמוֹבֵן הַבְּטָחָה נַחֲרָצַת שְׁיֹתֵר לֹא יַעֲז
לְהַמְרוֹת פִּי הַמֶּלֶךְ; אִךְ הָעֶבֶד הַשֵּׁנִי רָצָה שֶׁהַמֶּלֶךְ יִרְצֶה בּוֹ,
כְּמוֹ לְפָנֵי שְׁחָטָא כְּנֶגְדּוֹ וְאִף יוֹתֵר מִכֶּף, וְעַל כֵּן כָּל דְּבַר
שְׂיָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ – מִכָּל הָעֲבָדִים, הִיָּה הוּא זֶה שְׂיָצָא
מִגְדְּרוֹ לְקַיֵּם אֶת צִוּי הַמֶּלֶךְ בִּיְגִיעָה, בְּמַסִּירוֹת וְאַהֲבָה, עַד
שֶׁלֹּא הִשְׁגִּיחַ כָּלֵל עַל עֲצֻמוֹ, אִף אִם יִצְטָרֵף לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ,
עַד שְׂיָצָא שְׁמוֹ בְּכָל הַמַּמְלָכָה – "הָעֶבֶד הַמְּסוּר", וְנִשְׁכַּח כִּי
הוּא זֶה שְׁמֹרֵד לֹא-פַעַם בַּמֶּלֶךְ. אֵין צָרֵף לֹמַר שֶׁכָּל
הַמְּקַטְרָגִים – הַשָּׂרִים, שִׁחֲכוּ לְמַפְלַתוֹ שֶׁל הָעֶבֶד בְּדַרְיָכוֹת,
כְּבָשׁוּ פְּנֵיהֶם בְּקַרְקַע, כִּי אִיךָ יִהְיֶנוּ לְבוֹא לְמֶלֶךְ לְדַבֵּר סֵרָה
בְּעֶבֶד הַנְּאֻמָּן, וְהָרִי הַמֶּלֶךְ יִתְּלֶה אוֹתָם מִיָּד – זֶה נִקְרָאת
"תְּשׁוּבָה עִילָאָה"! וּמִמְשִׁיךְ הָרַב "טְהַרַת הַקֹּדֶשׁ": "וּבְכָל פַּעַם
שְׂאֲדָם עוֹשֶׂה מְסִירוֹת נַפְשׁ כְּזוֹ, הֵן בְּתְשׁוּבָה בְּבִכּוּת
גְּדוּלוֹת, עַד שְׂאֵין בְּכַחוֹ עוֹד לְבִכּוֹת, אֲשֶׁר זֶה מְכַרְחָה לְתַקּוֹן
הַנַּפְשׁ, הֵן בְּתוֹרָה וְתַפְלָה בְּכַח, בְּחַם הַלֵּב וּבְכֹונָה וְהֵן בְּעֻנִית
"אֲמֵן יְהִי שְׁמִיהֶ רַבָּא" בְּכַח גְּדוּל (וְכֵן עֻנִית אֲמֵן בְּכַח, שְׁגָם הוּא
תַקּוֹן לְבְרִית, כִּידוּעַ מִהַסְפָּרִים), וּבְכָל פַּעַם שְׂאֲדָם עוֹשֶׂה כֶּף אוֹ
מְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ מִס"ג בְּמַחְשָׁבָה – בְּעַמְקַ וּבְכַח, הָרִי נְכַלֵּל
בְּזֹאת הַשְּׂעָה בְּגֵדֵר בְּעַלִי-תְשׁוּבָה אֲמַתִּיִּים, וְהַרְבֵּה עֲבֵרוֹת
נִתְקַנְיִם וְנִהַפְכִים לְזִכִּיּוֹת! אֲבָל לְזִכּוֹת שְׁכָל זְדוֹנוֹתָיו יִהְפְּכוּ

זכיות, צריך לעסוק בתשובה זו שנה אחר שנה - ימים רבים". עד כאן דבריו.

הצדיק ותקון הברית

חשיבות עליונה נודעת בספרים לחלק, שממלא הצדיק אצל האדם המקרב אליו (ובכלל זה תקון הברית). וראשית נתנצל שאין באפשרותנו להביא כל הנאמר במקורות, ונסתפק בכמה וכמה דברים: כתב בספר המוסר הידוע "שבט מוסר" ש"הצדיק נקרא 'עזרה-בצרה', על שם שהכל באים אליו בשעת צרה, לעזר רחמיו, שייסכים לעזר רחמי שמים עבורם, והקב"ה עושה בזכותו, כמו שנאמר בגמרא (בבא בתרא קט"ז) שמי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך לחכם, ויבקש עליו רחמים", ואין מספיק לאותו מקרב שישאר בביתו - אלא עליו ללכת ולהשתדל אצל הצדיק, שיעזר רחמי שמים. "וכן הצדיק נקרא 'מציל נפשות' - שעל ידי מעשיו ותקונו מונע דבר וחרב ורעב וכדומה, מלבוא על העולם, נמצא מציל נפשות ממות. וכן נקרא 'ממשיך השפע' שכתבו המקבלים (מובא ב"שערי אורה") שאם יש צדיק בעולם, אע"פ שאותו אדם שמתפלל - אינו ראוי לכך, מניחים השפע לירד, רק בעבור הצדיק". ועוד נאמר "צדיק מושל ביראת ה'" - שה' מבטל כביכול, את רצונו בפני רצון הצדיק, והצדיק מושל כביכול למטה, ואף למעלה. וכן מכפר הצדיק על דורו - כמו קרבן המכפר על האדם. ויכלת בידו להכריח מלאכים לעשות שליחותו. וכן פל

הבריאה מתקיימת בשבילי. והעולם כולו נברא כדי שלא יהיה הוא יחידי בעולם, עד כאן תמצית מדברי "שבט מוסר". ועוד כתב שם: "הצדיק נקרא: "פודה נפשות", שבידו לפדות נפשות מגיהנום, כמו שאמרו חז"ל (תגי' ט"ו) שרבי מאיר אמר – "אני נכנס להוציא מגיהנום, ונראה – אם שומר הפתח עומד בפני". וידוע מה שאמרו חז"ל על דוד המלך ע"ה, שפדה את אבשלום בנו משבעה מדורי גיהנם ובכל מלת "בני" שאמר, הוציאו ממדור אחד. ועוד נקרא "פודה נפשות" גם על שם שע"י תקוניו וכונותיו פודה כידוע, את ניצוצי הקדושה, שנטבעו עמק בקלפות. ובמותו – עובר הצדיק דרך גהינום, ונאחזים בשוליו מהנשמות של הרשעים שהרהרו בתשובה בעולם הזה, ופודה אותם משם ומוליכם לגן עדן (זהר פ' רח ופרשת פנחס). וידוע מאמר רשב"י "יכל אני לפטר כל העולם כולו מן הדין", ובספר "חיי מוהר"ן" כתוב כדברים הבאים: "אמר – האתם יכולים לעשות תשובה? וכי מספיקים ימיכם וכחכם – כלכם, לתקן פגם אחד ממה שקלקלתם? – רק אני עושה תשובה בשבילכם, ויש לאל ידי לתקן כל מה שקלקלתם עד הנה, רק העקר – שמעתה לא תעשו עוד, ועל כל פנים – תשמרו עצמכם ממזיד. ועוד דבר בזה הרבה."

ובמדרש תנחומא (וירא) כתוב: "אשרי הצדיקים ואשרי דבקהם", הינו – מי שנדבק בצדיק, שגם הוא זוכה מכח הצדיק, ובספר הקבלה היסודי "אלימה" של ר"מ קורדובירו מבארים הדברים, וזה לשונו: "אם יש אדם והוא משבת,

כָּלֶם יִטְפְּלוּ אֱלֹוֹ, וַיְהִיָּה הוּא הַמְּהַלֵּךְ וּמַעֲלָה כָּל שִׁירָה
 וְזוֹמְרָה, וְכָלֶם מְשַׁעֲבָדִים תַּחַת יָדוֹ, וְהַשְׁכִּינָה נוֹטֶלֶת שֶׁבַח כָּל
 הַתַּחֲתוֹנִים וְשָׁאֵר כְּשֵׁרֵי-יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם וְעַבְדוּתָם עַל יְדֵי
 הַכָּשֵׁר הַהוּא – רֹאשׁ הַדְּגָל. כְּלוֹמֵר – אֶפְלוּ הַצְּדִיקִים
 שֶׁבְּדוֹר כָּלֶם יִטְפְּלוּ לְאוֹתוֹ יַחֲיד "רֹאשׁ דְּגָל" וּמְשַׁעֲבָדִים
 תַּחֲתָיו, שֶׁדָּרְפוּ עוֹלָה כָּל עַבְדוּת הַדוֹר כְּלוֹ. וְהַדְּבָרִים
 נוֹרְאִים! וְכֵן כּוֹתֵב ר' יְהוֹנָתָן אֲיִיבִשִׁיץ (בִּיְעָרוֹת דְּבִשׁ): "כָּל
 הַתְּפִלוֹת סוֹבְבִים לְתַפְּלוֹתָם שֶׁל צְדִיקִים וְנִתְדַבְּקוּ בְּתַפְּלוֹתָם,
 וְע"י תְּפִלוֹתוֹ גַּם תְּפִלוֹת הָאֲחֵרִים עוֹלָה". פְּרוֹשׁוֹ, שֶׁהַמְּקַרֵּב
 לְצְדִיק זוֹכֵה לְמַעֲלוֹת רוּחָנִיּוֹת. וְאָמְרוּ חוֹז"ל (סְנֵהֲדָרִין ק"ג)
 "שֶׁקוֹלָה נִשְׁמָה שֶׁל צְדִיק אֶחָד כַּנֶּגֶד כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ", כִּי
 הוּא כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ אֵת כָּל שְׁשִׁים רַבּוֹא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל,
 כְּמוּבָא בְּסִפְרִים, וְלֹא זֶה בְּלִבְד אֲלֵא שֶׁ"גְּדוּלִים צְדִיקִים
 בְּמִיתָתָם, יוֹתֵר מִחַיֵּיהֶם" (מְנַחֵת ז') – שֶׁ"הַצְּדִיקִים נִמְצְאִים
 בְּעוֹלָם הַזֶּה יוֹתֵר – לְאַחַר שֶׁהִסְתַּלְּקוּ", כְּמוּבָא בְּזֵהַר, דְּהִינּוּ
 לְפַעַל מִגְּמָתָם, לְקֵרֵב יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׂמִים, שֶׁיּוֹכְלוּ
 לְזַכּוֹת לְתַקוּנָם הַסּוֹפִי, שֶׁזֶה הִיְתָה כָּל מְשִׁימָתָם שֶׁל הַצְּדִיקִים
 בְּחַיֵּיהֶם, וּבְעַבּוֹר זֶה – נִשְׁלַחַה נִשְׁמָתָם לְעוֹלָם הַשְּׁפֵל. וַיּוֹתֵר
 מִכֵּן מוּבָא בְּסִפְר "דְּגָל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם" (שְׁמוֹת): "כִּי אֵין תְּקִנָּה
 לְנִשְׁמוֹת הַחוּטָאוֹת הַעֲשׂוּקוֹת בְּקַלְפוֹת – כִּי אִם ע"י הַצְּדִיק,
 שֶׁמַּעֲלָה אוֹתָם. וּמִצִּטָּט בְּשֵׁם קְדָמוּנִים, כִּי "עַקֵּר תְּקוּנֵי
 הַתְּשׁוּבָה אֵי-אֶפְשֵׁר בְּלֹא הַצְּדִיק, כִּי רַק עַל יְדוֹ יוֹכֵל
 לְהַתְּעִלוֹת". (וּתְקוּנוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן הָיָה ע"י הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, כִּפִּי
 שֶׁמֵּבִיא הָרַב שָׁם). וְעַל הַמְּשֻׁנָּה בְּאֲבוֹת "וּכְשֶׁאֲנִי לְעִצְמִי, מֶה
 אֲנִי?", אֹמֵר הַמַּהְרִי"ל: "אִם תֹּאמֵר: 'אֲשֵׁב בְּבֵיתִי וְאֶלְמַד

ולא אֵלֶּךָ אֶל הַצַּדִּיק לְלַמַּד מִמֶּנּוּ, לְזֶה אָמַר – 'כְּשֶׁאֲנִי
לְעֵצְמִי, מָה אָנִי?' – שְׂכַל זְמַן שָׂאִין הָאָדָם מִקְרָב אֶל
הַצַּדִּיק, אִינּוּ יוֹדֵעַ עֲדִין, אִיךָ לְעַבֵּד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּאֵמֶת,
בְּאַהֲבָה וַיִּרְאֶה כְּרֵאוֹי, וְגַם הַצַּדִּיק יוֹרֵה לוֹ הַדֶּרֶךְ בְּעֵבוֹדַת
הַשֵּׁם, לְכָל אֶחָד כְּפִי עֲרֹכּוֹ וּבְחִינָתוֹ".

וּבִסְפָר "תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף" מְבִיא מְרַבּוֹ (פְּרֻשֵׁת שׁוֹפְטִים, וְכֵן
הוּא בְּ"כֶּתֶר שֵׁם טוֹב"): "בְּעֵת שֶׁהָיָה מֹשֶׁה רִבְנּוֹ ע"ה עוֹשֶׂה כְּמָה
נִפְלְאוֹת, אָמַר יֵצֵר הָרַע לֵה' יִתְבָּרַךְ: 'אִם כֵּן לָמָּה בְּרֵאתָנִי,
כִּי מִי פָתִי יָסוּר לְשִׁמְעַע לִי, וְהִתְשׁוּבָה הָיְתָה – שִׁיִּבְרָא
כְּנֶגֶד הַצַּדִּיק, אָדָם בְּלִיעֵל, שֶׁהָיָה מְסִית וּמִתְלוֹצֵץ מִזֶּה
הַצַּדִּיק, וְאָדָם זֶה בְּעֵצְמוֹ יִחַשֵׁב לְצַדִּיק בְּעֵינֵי בְּנֵי דוֹרוֹ (כְּמוֹ
קָרָה, שִׁמְחַמֵּת גְּדֻלָּתוֹ בַּתּוֹרָה – טַעַם בּוֹ, וְכֵן כָּל הַחֹלְקִים עַל הַצַּדִּיקִים
– דָּתָן וָאֲבִירָם וְדוֹאֵג וְאַחִיתָפֵל וְכוּ'. וְכֵן, לְהַבְדִּיל, אַחֵי יוֹסֵף הַצַּדִּיקִים,
חָלְקוּ עַל יוֹסֵף כִּי טַעַם בּוֹ שָׂאִינוּ צַדִּיק, וּבְאֵמֶת הָיָה צַדִּיק גְּדוֹל בְּמַעֲלָה
מֵהֶם.) וְכֵן קָדָם יִרִידַת נִשְׁמַת הַצַּדִּיק לְעוֹלָם, נַעֲשֶׂה לְמַעֲלָה
קָטְרוֹג גְּדוֹל, שֶׁנִּתְעוֹרֵר הַיֵּצֵר הָרַע בְּטַעֲנָה, שְׂאוֹתוֹ צַדִּיק
יִחַזִּיר בְּנֵי דוֹרוֹ לְמוֹטָב, וּמָה יוֹכֵל לְפַעֵל נִגְדוֹ, עַד שְׁנוֹתָנִים
לוֹ נִגְדָה זֶה – אִישׁ תִּלְמִיד חָכָם שֶׁנִּבְרָא בְּמִיחָד, כְּדִי
לְהִתְלוֹצֵץ מִזֶּה הַצַּדִּיק הַשָּׁלֵם – בְּמַעֲלָה, (וְאִף שֶׁהוּא בְּאֵמֶת
צַדִּיק, אָבֵל לֹא יִהְיֶה צַדִּיק כָּלֵל, לְעַרְףֵה הַצַּדִּיק הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה) – וּמִי
שִׁירְצָה יִדְבֹק בָּזָה אוֹ בָּזָה וְהִבְחִירָה חֲפְשִׁית". וְדַע שְׂכַל דֶּרֶךְ
שִׁישׁ בְּכַחַה לְקָרֵב יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבִשְׁמִים – מְכַרְחָ שִׁיְהִיוּ
עָלֶיהָ מִפְּקָפְקִים! וְעוֹד כָּתַב בְּ"כֶּתֶר שֵׁם טוֹב" בְּשֵׁם הַבַּעַשׂ"ט
שֶׁעָקַר תְּקוּנַת הָאָדָם הוּא ע"י גְּדוֹל הַדוֹר, וּמִפְּרָשׁוֹ נִינּוֹ בִּסְפָר
"לְקוּטֵי מוֹתֵר"ן" (ס"ו): "הַמְקַרְבִּים לְצַדִּיק הַגְּדוֹל, לְקִיָּם

דבריו, תשובתם בנקל יותר, כי הצדיק עושה תשובה בעדם". (כנראה מדבר שאדם עושה את אשר בכחו, וה' יראה ללבב, אך שיש תקון שהוא מעל לכחותיו, כגון - תשובה עליונה, והמקורבים לצדיק הגדול במעלה לקיים את עצותיו, הרי הבטחה שעושה תשובה בעדם).

ולסיום נוסיף לצטט מהספר הנ"ל - בשבח הצדיק, ואלו הדברים: "הצדיקים האמתיים בכלם לכפר עוונות לבא אליהם, כמו שכתוב: 'ואיש חכם יכפרנה' (משלי ט"ז)". "ומי שמעשיו רעים, מחמתם - נחשף שכלו, ונופלים לו קשיות על הצדיק, ונדמה בעיניו כחכם". "וכל אחד, כפי מה שידע בנפשו גדל רחוקו ופחיתותו, צריך להתקרב לצדיק האמת, הגדול במעלה מאד-מאד, כי כל מה שהחולה נחלש ביותר, צריך רופא גדול ביותר, ולכן לא יאמר: 'די לי אם אהיה מקרב לצדיק הקטן במעלה'". "ויש שדה עליונה, ששם גדלים כל הנשמות, ואלו הנשמות צריכים בעל-שדה, שיצסק בתקונם. וצריך כל אחד, הרוצה לרחם על נשמתו, לבקש ולהתחנן הרבה לפני הקב"ה, כל ימיו, שיזכה להתקרב לצדיק הנה, שהוא בעל השדה, והוא מסתכל איך להביא את האדם לתכלית האמתית ולתקונו הנצחי". "ועקר גדולת הצדיקים והנלוים אליהם יתגלה רק לעתיד לבוא ביום הדין הגדול והנורא, אז יראו את גדלתם ותפארתם וכן את מפלת הרשעים, שאז ידון האדם על כל מעשה קטן, על כל פרט, ולא יותרו לו, ואז יראו כלם החלוק בין מי שזכה להתקרב ולהתחבר לצדיקי האמת, לקבל כל דברי הצדיק על כל אשר יאמר, לבין מי שחלק עליהם".

"ו'צדיק האמת' צריך שיהיה כל כך פרוש גדול מתאות העולם הזה, ובפרט מתאות המשגל, בקדושה-נוראה, ואז על ידי הסתכלותו בלבד - מתנוצץ מחו של כל אדם, ועל ידי זה זוכה לבושה ותשובה, אבל כשאין לישראל חס ושלוש מנהיג כזה, אזי כל העולם מבלבל, וכל הרוצה לטל את השם נוטל, כמו שמתנהג עכשו" (לפני 200 - שנה).

"ו'צדיק האמת הוא רחמן אמת', והוא מרחם להוציא מהעוונות, כי זה הרחמנות - הגדול מכל מיני רחמנות, ועל כן הוא מוסר נפשו בכל פעם על דבר זה, ומבקש מהקב"ה - שיסלח לחטאות ישראל, ומשתדל להשאיר דעתו, לדורות, לנצח; כי אף שהצדיק זכה לעלות למעלה בתכלית המעלה, אין זה שלמות, עד שיאיר למטה, גם כן, הינו - שישאיר תלמיד, שיאיר דעתו מדור לדור".

"וה'צדיק האמת' הוא יכל להראות לגבוהים במעלה - שאינם יודעים כלל בידיעתו יתברך, ולהפך, לדרי מטה, שמנחים בתכלית הירידה - להראותם שעדין ה' קרוב אליהם ולחזקם שלא יתיאשו מלעלות, בשום אפן בעולם".

"ועל ידי הצדיק מקבלים פרנסה, ומי שהוא 'איש חיל' יזכה בשעת אכילתו - על ידו, להארת הרצון, הינו - שישתוקק וירצה את ה', ברצון מפלג". "ובאמת הצדיק עצמו אי-אפשר להשיגו, כי אין בו שום תפיסה כלל, ורק ע"י אנשיו יכולים להבין מרחוק - שהם הולכים בדרך ה', באמת ובתמימות".

אַחֲרִית דְּבַר

בְּפֶרֶק זֶה נִסְכַּם אֶת הַתְּקוּנִים שֶׁהוּבְאוּ בְּחֵבֶר זֶה, כְּדֵי לְהַבְהִיר עוֹד עֲנִינִים יְסוּדִיִּים. וַיֵּשׁ לְהוֹחִיר אֶת הַקּוּרָא לְבַל יִדְפְּדֶף אוֹ יִרְפְּרֶף בְּחֻבְרַת זוֹ, וַיִּחְשֹׁב שְׁמָה שְׁקָרָא בְּשִׁטְחִיּוֹת, יִקְנֶה רֶשֶׁם בְּנַפְשׁוֹ, כִּי אָדָם בְּבוֹאוֹ לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה, צָרִיף לְעִשׂוֹתָהּ בְּרִצְיָנוֹת-הָרְאוּיָה, בְּהַתְמַדָּה, בְּמִסִּירוֹת, בְּכָל-לֵב, וְאֲשֶׁר עַל כֵּן, עָלְיוֹ לְהַבִּין, כִּי הַיֵּצֵר מְנַסֶּה לְהַשְׁכִּיחַ מִמֶּנּוּ אֶת שְׁקָרָא, וְאֶפְלוֹ יִזְכֹּר – לֹא יִהְיֶה הַדְּבַר אֲלָא מִן הַשְׁפָּה וְלַחֲוִץ, אִם לֹא שִׁיחֹזֵר עַל הַדְּבָרִים, מִפְּעַם לְפַעַם, כְּדֵי לְבַצֵּעַם הַלְכָה-לְמַעֲשֵׂה וּבְעֵיקָר כְּדֵי לְהַתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם תָּמִיד. וְאֵל תֹּאמֶר בְּרִאוּתְךָ הַתְּקוּנִים הָאֵלּוּ – "הַכֹּל אוֹ לֹא כָּלּוּם", אֲלָא תַעֲשֶׂה מִהַתְּקוּנִים הָעִקְרִיִּים, כְּפִי שְׁמוּבָאִים כָּאן, וְכָל הַבָּא לְהַטְהֵר וְעוֹשֶׂה כְּכֹל יְכַלְתּוּ, ה' יִתְבָּרֵךְ מְסִיעַ בְּיָדוֹ לְעִשׂוֹת מַעַל לְכַחֲוֹתָיו, מַעַל הַטְּבַע מִמֶּשׁ. רַק שְׁלֹא תִשְׁכַּח לְהַתְפַּלֵּל עַל הַצְּלַחְתְּךָ, וּבִיּוֹתֵר אֵל תִּתְיַאֵשׁ, חֲלִילָה – לְעֹזֵב בְּאִמְצַע הָעֲבוּדָה, כִּי הִיא חַיִּיךָ וּבְדְבַר הַזֶּה תֵּאָרִיף יָמִים, לְעוֹלָם-הַבָּא!

וּבַתְּשׁוּבָתְךָ עַד ה' אֲלוֹקֶיךָ יֵשׁ שְׁנֵי חֻלְקִים; יֵשׁ חֻלְקֵי שֶׁל "סוּר מִרַע", מֵהַ שְׁנֵי קָרָא "תְּשׁוּבָה תִּתְאַה" (תַּחֲתוּנָה) לְאָמֵר: תִּרְטֶה, וְדוּי, וּבְעֵקֶר לְעֹזֵב הַדְּרֵךְ הַרְעָה, וְאִז – סוֹלַח לוֹ ה', אֲלָא שְׁבַעֲוֹנוֹת שֵׁשׁ בָּהֵן מִיָּתָה, נִשְׁמָתוֹ עֲדִין מְלַכְלַכַת מִצּוֹאת עוֹנוֹתָיו, וְכִיצַד יִזְכְּכָה? בְּגִמְרָא מוּבָא שְׁאִין יוֹם כְּפוּר מְכַפֵּר עַל סוּג זֶה שֶׁל עוֹנוֹת, אֲלָא הַיְסוּרִים שְׁבָאִים עַל הָאָדָם בְּעוֹלָם-הַזֶּה הֵם הַמְכַפְרִים. (חֻלְף הַיְסוּרִים

העצומים, שצריכים היו להגיע לו בעולם-הבא). אך דא
עקא, כי ה' שולח יסורים רק למי שרואה ששב מאהבה,
שזו דרגה גבוהה ("אגרת התשובה", תנ"א), אך מה יעשה מי
ששב רק מיראה, וכי נגזר עליו להענש בעולם-הבא,
רחמנא ליצלן? אלא שחם עלינו ה' יתברך, ושולח לנו
איש-אלקים, אשר תקן מעניות חלף היסורים הללו, ושמו
- האר"י הקדוש, שאין חקר לגדלתו, אלא שהורנו
רבותינו, כי בדורנו - "הזמן יכלה, והמה - לא יכלו" -
המעניות, שצריך להתענות על רבוי חטאינו, לפיכך הורנו
עצות, איך נוכל להמנע מהמעניות והסגופים ובכל זאת
לזכות לתקון פיוצא בהם - וזה ענין ספרנו: התקון
הראשון וההכרחי שהבאנו הוא - התפלה, ובארנו שיש בה
חלקים שונים, וכלם נצרכים לתקון: החרטה, הקבלה
לעתיד, הודוי, הבכיה, חשבון-הנפש, ההכנעה, הבושה,
ההתבודדות, הצעקה, שברון-הלב, ויתמיד בכך יום-יום
בבחינת "חטאתי נגדי תמיד" (אך שלא יהיה מתוך עצבות, שזו
מטרת היצה"ר). ובאמת, יש עוד חלק חשוב בתפלה, שלא
התייחסנו אליו, כי אין לו קשר-ישיר עם התשובה - והוא
- התודה. ואם רצונך להבין טוב יותר הנהגת ה' יתברך,
תמשיל זאת תמיד למלך בשר ודם, ואז יקל עליך להבין;
משל למלך שהרעיף טובות רבות על נתינו. הוא דאג
לבריאותו, לפרנסתו, ולמשפחתו, ובעצם למה לא. אותו
נתין קבל בדממה מחלטת את החסד הרב, שהרעיף עליו,
ובעצם קבל זאת כדבר טבעי, מובן מאליו, ולא טרח, ולו
פעם-אחת, לבוא מיוזמתו ולהודות למלך, אפלו מכתב-

תודה לא שלח; אבל מה שהרתית את המלך היה כאשר שמע כי לאתו נתין, כפוי-טובה, יש מידי פעם טענות וטרוניות כלפי, לא-אחר מאשר - המלך, מיטיבו הגדול! המלך שלח להביא את החצוף לארמונו, והטיח בו - "נוכחתי לדעת שכשרע לך אתה יודע לדבר, אבל למה כשטוב לך אתה סוכר את פיך ונאלם דום? וכי אין לך על מה להודות לי?" עד כאן המשל - אף האם אותו "נתין כפוי-טובה" איננו אחר מאשר - אנחנו?

ובאשר עבודה זו - להגיד "תודה", חשובה בשמים עד מאד, יש לאמץ אותה ללבנו - להודות לה' על מה שאנו מצליחים בו, ובכלל - על עצם קיומינו וכו', ולקיים "בכל דרכיך, דעהו" ואז תזכה שיעזר לך - "והוא יישר אורחותיך". ובאמת זו עצה גדולה, כי כתבנו לעיל שעל האדם להתפלל בלשונו לה' יתברך, אף לפעמים אדם איננו יודע במה לפתח, ולפעמים אין לו על מה לדבר - יפתח תמיד בדברי שבח והודיה על כל הטוב, ובתוך-כך יבקש בקשותיו, כי בשמים אוהבים אדם, שאינו שוכח להודות לבוראו - ומשפיעים עליו רחמים, ויראה שיקל עליו להמשיך שיחתו וזכור תיקון זה כי ע"י שאדם מודה לה' בכל הזדמנות שרק מוצא - מגיע למידה הנשגבה - מידת השמחה, שהיא המקרבת את האדם לבוראו והיא גם תיקון לברית.

ובתקון "תורה", הבאנו בשם הספרים עצה שונה-זהב (מובאת גם באגרות החזון-איש): כדי להגביר חשקו בלמוד, יעשה לעצמו הלומד סדר-למוד יומי: רשימה של ספרים שברצונו

לְלוֹמַדְם הַרְבֵּה, וְכֵן עוֹד רְשִׁימָה שֶׁל שְׁעוּרִים שְׁאִין רְצוֹנוֹ
לְהַשְׁקִיעַ בָּהֶם זְמַן רַב, וּלְדַגְמָא: יִלְמַד חוּץ מִשְׁעוּר גְּמָרָא
בְּעִיּוֹן שְׁעוּר מְשֻׁנִּיּוֹת (וְתוֹסֵפֶתָא) – וְשְׁעוּר "שְׁלַחַן עָרוּף" בּוֹ
יַעֲבֹר עַל כָּל חֻלְקֵי הַשּׁו"ע כְּסֻדָּר וַיִּתְחִיל בְּ"יֹרֵה-דְעָה" עִם
הַפְּרוּשִׁים וּבְ"חֻשׁן מִשְׁפָּט" יִסְתַּפֵּק בְּהִתְחַלָּה בְּלִמּוּד סִמ"ע
בְּלִבָּד (כְּעֻצַת הַ"חֲתָם-סוּפֵר" לְבָנָיו). וְכֵן שְׁעוּר שֶׁל הַלְכָה מְעַשִּׂית
– בְּחֻלְק "אוֹרַח חַיִּים". וְכֵן יִהְיֶה לוֹ שְׁעוּר חוּמֵשׁ (וַיִּגְמֹר
בְּמִשְׁךְ הַשְּׁבוּעַ כָּל הַפְּרָשָׁה "שְׁנַיִם מְקָרָא וְאַחַד תְּרַגְוּם"). וְכֵן
יַעֲשֶׂה לוֹ שְׁעוּר בְּזֵהָר כַּמָּה שְׁיוּכַל (עִם פְּרוּשׁ "מֵתוּק מִדְּבַשׁ"
לְמִשְׁל, הַמְסַבֵּיר אֶת הַדְּבָרִים בְּאִפְסָן פְּשוּט). כֵּן יִקְרָא כַּמָּה
פְּרָקֵי תַהֲלִים, וְרֵאיוּי שְׁיִקְרָא אֵיזָה פְּרָק בְּהִבְנָה עִם מְפָרֵשׁ (כִּי
הַיּוֹם רַבּוּ הַפְּרוּשִׁים הַפְּשׁוּטִים הַמְּבַאֲרִים הַתַּהֲלִים), וְכֵן יַעֲשֶׂה שְׁעוּר
גְּמָרָא בְּבִקְיָאוֹת דְּהֵינּוּ: לְלֹא פְּרוּשׁ וְאִם לֹא – מִבֵּין – יִקְרָא
רִש"י וַיִּמְשִׁיךְ הַלְאָה, וְאִם מְעִין בְּרִש"י וְלֹא מִבֵּין לֹא יִתְעַכֵּב
(כִּי דַע שֶׁזוֹ דְרָף הֵיזְהָר – לְמוֹנְעוֹ מִלְמוּד, וּבְכַף שְׁיִתְעַכֵּב זְמַן רַב עַל
קִשְׂיָה אַחַת יִגִּיעַ לְשַׁעֲמוּם, וְאִזּוֹ יִתְחִיל לְעַסֵּק בְּהִבְלִים, כִּי הָרִי שֶׁבֵר אֶת
רִצְף הַלְמוּד, לְכֵן אַחֵי, נִהַג בְּעִנְיָן זֶה בְּחֻכְמָה). וְכֵן נִהַגוּ כָּל גְּדוּלֵי
הַדּוֹרוֹת – לְהַסְפִּיק הַרְבֵּה דְפִים בְּכָל יוֹם, לֹא כְּמוֹ שְׁנוּהֲגִים
בְּיָמֵינוּ, וּכְבָר הַרְבּוּ לְצַעֵק עַל כָּךְ כָּל גְּדוּלֵי הַדּוֹר וּמָה לָנוּ
לְהֶאֱרִיךְ בְּדָבָר. וְכֵן יַעֲשֶׂה שְׁעוּר בְּמִדְרָשִׁים אֲשֶׁר כָּלֵם דְּבָרֵי
תְּנַאֲיִם וְאִמּוֹרָאִים וְרַבּוּ מִסְפָּרָם (סְפָרָא, סְפָרֵי, מְכִילְתָא, רַבָּה,
תְּנַחֲוּמָא, פְּרָקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, תְּנַא דְבִי-אֱלִיהוּ, יִלְקוּט שְׁמַעוֹנִי, מִדְרַשׁ
"שׁוּחַר-טוֹב" וְכדוּמָה). וְאִם הוּא עֲדִין בּוֹר בִּידִיעַת-הַתַּנ"ךְ,
יוֹסִיף שְׁעוּר בְּזֵה, כִּי אֵיךְ יַעֲלֶה לְמַעְלָה וַיִּתְהַדָּר בְּכַף שְׁיִדְעַ
"כָּל הַשּׁו"ע" וְ"כָּל הַש"ס הַבְּבִלִי", וְלֹא יִדַע לְפָסֵק פְּסוּק

בהלכתו, אוי לאותה בושה, או שישאלוהו בשמים
מהמדרשים ומהזוהר – והוא יגיד שאפלו לא טרח לדעת.
וידועים דברי חז"ל שיש תביעה מכל מי שהוא "בר-הכיי",
לדעת כל התורה כלה, דהינו – דברי אמוראים ותנאים
וידעת הלכה. וכשיגמר ש"ס בבלי יעשה שעור בירושלמי,
אשר הזניחו למודו, ונוטל שכר כנגד כלם.

כללו של דבר: כאשר יעשה כפי עצתנו, יראה לפתע שיש
לו חשק עצום ללמוד התורה הקדושה, ושאין לו זמן ללכת
בבטלה, שהרי ברשימה שהוא הכין לעצמו מופיעים שעור
"משניות" ושעור "זוהר", אך לא "שעור בטלה", ולכן אין
לו זמן לזה. וזוהי עצה נפלאה, כי לכל אדם יש זמנים של
ירידה (מה שנקרא בשיבות "משבר"), ובפרט מי שחטא, ומטבע
הדברים אין מחו צלול כמו תמיד, וצריך לחפות עד אשר
ירחם ה'; ומה יעשה אותו בחור, וכי בגלל שאינו יכל
ללמד גמרא או משניות ילך בבטלה? אבל לפי מה
שהצענו, יש לו הרבה שעורים מגונים שיוכל לעסק בהם,
ויוכל להתעסק בדברים שעבורו הם יותר קלים אולי, שו"ע
או פוסקים, או שרצונו ללמד דברי-אגדה במדרשים או
בזוהר או ללמד תנ"ך או להתפלל. כללו של דבר: על כף
אמרו חז"ל – "לעולם ילמד אדם במקום שלבו חפץ" –
ובלבד שילמד! ובמשך הזמן יטיל בכל חלקי-התורה, ויכל
להתפאר בכך בעולם-הבא. וכשתלמד, כפי שסדרנו לך,
תראה בעה"ת, איך ישתנו חייך וכמה למוד אתה מספיק.
ותקבע לך כל יום זמן לתפלה ממה שחברו קדמונים
(תהלים, שערי-ציון, לקוטי תפלות וכו') וכן תפרש לפנה מבדדת,

לשפך לפניו שיחך בלשונך, כפי שבארנו לעיל. כן תקבע
שעור בספרים שעוסקים בתיקון המידות אשר ידוע כמה
צ'קו גדולי-ישראל שאי אפשר בלעדי זה ואז תדע על מה
לערך חשבון-נפשך.

ובתקון תורה ישתדל חוץ ממה שיספיק ללמד הרבה דפים
(כמו שאמרו חז"ל: "אם למוד לקרא דף אחד, יקרא שני
דפים") - יקפיד להוציא בשפתיו ובקול את דברי התורה
שלומד שסגלת התורה לתקון הברית הוא בעקר - בעמל
התורה, שפרשוהו - הטרחה ("אור החיים", המהרש"א, "שערי
תשובה", רש"י, הרמב"ם. בסנהדרין צ"ט וכן פרשת "בחקותי") והביאו
דגמאות שונות לכך: החזרה והשנון, למוד לאחרים אשר
זקוקים לעזרה וכן לא ללמד בשטחיות ולא להתעצל אלא
להתאמץ בתורה ולהתמיד בה ויטרח עליה לקנותה, ואם
הוא עיף באמצע למודו (ועדין לא הגיע זמן שנתו) - יגדד
שנה מעיניו - וכל זה בכלל עמל התורה, דהינו מסירות-
נפש ביגיעתה. והרמב"ם ז"ל הסביר כי עמל השפתיים,
דהינו שלא ילמד במחשבה אלא יוציא בפיו וישנן - הוא
העמל, להוציא מדעת הטועים כי רק עיון במפרשים
השונים נקרא עמל, ולפי דעתם המשובשת יוצא שכל
רבותינו שגרו תלמודם יומם ולילה, וישנו את משנתם
ללא לאות - לא עמלו בתורה (וכן רב הטורח על תלמידו,
ללמדו) רחמנא ליצלן מהאי דעתא!

ועוד דבר שרק רמזנו עליו בחבורינו, ובאמת הוא דבר
יסודי, גם כתקון וגם כעצה שלא להפשל בעתיד בחטא,
חס ושלום, הוא - מניעת הפנוקים והנחות, וידעו הורים

שָׁאת הַיָּלֵד יֵשׁ לְחַנּוּךְ עַל בְּרָכִי-הַתּוֹרָה וְלֹא עַל בְּרָכִי -
"אֲהַבְתָּ הַפְּנוּקִים וְהַמּוֹתְרוֹת", וְאוֹתָם הוֹרִים שֶׁ"מֵרַחֲמִים",
כְּבִיכּוֹל, עַל בְּנֵם וְלֹא חוֹסְכִים מִמֶּנּוּ מְאוּמָה - וְכָל דְּבַר
שֶׁרַק רוּצָה - הוּא מִיַּד מְקַבֵּל, יִדְעוּ לָהֶם נֶאֱמָנָה שֶׁהֵם
מִזִּיקִים לוֹ בְּעֵתִיד, - כִּי הֵם מֵרְגִילִים אוֹתוֹ, וּמִמֶּשׁ
מִטְבִּיעִים בּוֹ - תְּכוּנָה שֶׁל מְלוֹי סְפוּק מִיַּד, לְלֹא שׁוּם
רְסוּן-עֲצָמִי - אִם זֶה דְּבַר מֵאֲכָל כְּעַת אוֹ כְּשִׁיתִּבְגֵּר
וְיַעֲמוּד בְּכוּחוֹת עֲצָמוֹ - כָּל דְּבַר הָאָסוּר, שֶׁהָרִי לֹא הִתְרַגֵּל
שֶׁיֵּשׁ דְּבַר שְׂמוֹנְעִים מִמֶּנּוּ. וְחוֹ"ל גָּלוּ לָנוּ כִּי לֹא מֵ"בְנֵי-
עֲשִׂירִים" יוֹצֵאת תּוֹרָה, כִּי אֲנָשִׁים שֶׁחָנְכוּ בְּיַלְדוּתָם עַל
מִנְעָמֵי-הָעוֹלָם, מֵה מְכִיֵּן אוֹתָם לְסַבֵּל עוֹלָה שֶׁל תּוֹרָה -
הָרִי כְּשִׁיחֶיָה חָסֵר לָהֶם דְּבַר מֵה, יְהוּה הַדְּבַר סִבָּה לְבִטְלָה
מִנּוּחוֹתָם וְלְבִטְלָה מִדְּבַר תּוֹרָה - וְכִיצַד, אִם כֵּן, יִקְנוּ קִנְיָן
בַּתּוֹרָה? וְכֵן הוּא בְּאֲדָם שֶׁהִתְרַגֵּל בְּחֹטָא - עָלָיו לְחַנּוּךְ עֲצָמוֹ
- לְרַסֵּן עֲצָמוֹ מִכָּל תַּאֲוַת הַתֵּר, וְתַעֲנוּגוֹת, וְלֹא לְהִיּוֹת
"מִפְּנֵק", כִּי מִפְּנֵקִים מְסֻגָּלִים לְחֹטָא בְּיֹתֵר.

כֵּן הִבְאֵנוּ תְּקוּן עֲקָרֵי אַחֵר - הַצְּדָקָה וְהַחֲסֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(דְּנִיאֵל ד'): "וְחֹטְאָךְ בְּצַדִּיקָה פֶּרֶק" (פְּדָה), וְכֹתְבֵנוּ שֶׁיִּפְדֶּה חֹטָא
הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה בְּ - 84 תַּעֲנִיּוֹת, שֶׁהֵם 168 סְעוּדוֹת,
וְאִם חָס וְשָׁלוֹם עֶבֶר עַל כָּךְ כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים - יַעֲשֶׂה כֵּן
3 פְּעָמִים (בְּעַל הַ"תְּנִיא", בְּ"אֲגֵרַת הַקֹּדֶשׁ"), דְּהֵינּוּ: יַחֲשֹׁב כְּמָה
עוֹלָה לוֹ אֲרוּחָה מִמְצַעַת, לְפִי מִצְבוֹ הַכֹּלְפָלִי, וְיִכְפִּיל זֹאת
פִּי 504 סְעוּדוֹת (3 פְּעָמִים 168 סְעוּדוֹת); וְיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתוֹ יוֹם -
פְּדִיּוֹן - לְהַתְעַנּוֹת יוֹם שָׁלֵם, וְיִקְבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִיּוֹת בְּמִנְחָה
שֶׁל הַיּוֹם הַקּוֹדֵם, וְאִם חָלַשׁ, בְּאִפְּן שֶׁאֵינּוּ יָכֹל - יַתְעַנֶּה

חצי-יום: מעלות-השחר ועד חצות-היום. ויפזר המעות בין מוסדות הצדקה והחסד. והימים המסגלים לכך ביותר הם: ימי השובבי"ם וימי-העמר ועשרת ימי-תשובה. ונציין בהקשר לחסד כי ה"חתם סופר" אומר דברים מזעזעים – שיכל אדם להיות "גדול-הדור" וצדיק גמור, אך אם ב"בין אדם לחברו" אינו רגיל לנהג "לפנים משורת הדין" – לא יזכה בעולם הבא ל"גן עדן העליון" (אלא רק לתחתון – משגים קבליים, שאיננו מבינים במדיק).

ובענין קרוב ישראל לאביהם שבשמים, שצינו כי הוא לא רק חסד, אלא אחד מתקוני הברית. המדבר, כמוכח, לא רק בקרוב אנשים שאינם "דתיים", אלא, ובעקב – אף בקרוב חרדים "שומרי מצוות", שבאשר יודעים הם מה הן המצוות ומה הן העברות – אי אפשר לכנותם "תינוק שנשבה בין הגויים", ובשמים שופטים אותם, בגין כך, בחמרה יתירה, והמחזירים בתשובה, הוא מציל-נפשות ממש, ואף יותר מזה. והמשילו משל למה הדבר דומה – לאדם, שהיה חייב למלך סכום כסף גדול (הוא החטא, בנמשל) וכשבא המלך לגבותו, התחנן למלך לבל יהרגהו כי הוא כבר יגבה עבורו סכום כסף גדול יותר – מאנשים אחרים החייבים למלך, ובזה יתכפר לו על אשר חייב, והסכים המלך לדבריו מיד; כך אדם שחטא – ירבה בתשובת אנשים החייבים לה' יתברך, וכן יחנף בנו ויחתנו בזמנו, ובכך יגרם לשמירת הברית. ואין קץ לשכרו של מי שמזכה את הרבים להטיב מעשיהם, כי מי שמעורר אדם ע"י ספר

לְדוֹגְמָא, כָּל שִׁינוּי שְׁחַל בּוּ וּבְצִאָצְאֵיּוּ עַד סוּף הַדּוֹרוֹת
כַּתּוּצָאָה מִכֶּךָ – נִזְקָף גַּם לְזִכּוֹתוֹ.
וְ"טְהַרַת הַקֹּדֶשׁ" מוֹנֶה חֲמִשָּׁה תְּקוּנִים עֲקָרִיִּים לְבְרִית, שְׁאֵת
כָּלֶם מְנִינוּ, אִף אָנוּ – בְּחִבּוּר זֶה, וְאֵלּוּ הֵם: הַכּוֹנֵה שֵׁשׁ
לְכוּן בְּבִרְכַּת "תִּקַּע בְּשׁוֹפָר", קְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל כַּחוּ, בְּכִיָּה,
הִיא הַהִתְבּוֹדְדוֹת שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְעֵיל, צְדָקָה וּמִקּוּהָ (וּבְרָאשֵׁי תְּבוֹת:
תְּקַבֵּצֵם).

תְּקוּן נוֹסֵף שֶׁבְּסִפֵּר "חֲרָדִים" מְגִדִירוֹ – כִּ"סְגָלָה לְכַפֵּרַת
עוֹנוֹת" (וְהוּא מַחֲוִ"ל) – הַמְּעַבִּיר עַל מִדּוֹתָיו – לְוֹתֵר,
שֶׁמְעַבְרִים מִמֶּנּוּ כָּל פְּשָׁעֵיו, שֶׁהוּא אוֹתָהּ בְּחִינָה שֶׁל קִבְּלַת-
יְסוּרִים בְּדוּמִיָּה וּבְהִכְנָעָה. וְאַחַד הָרֵאשׁוֹנִים הַגְּדִיר אֶת
עוֹלְמָנוּ כִּ"נֹּוה-הַתְּלֹאוֹת", בְּהַסְבִּירוֹ שְׂאֵף אֶחָד לֹא נִצּוּל
מִפְּגִיעַתוֹ הַרְעָה. וּבְאֵמֶת, אִם נִתְּבוֹנֵן, זֶה עֲצָה נִפְלְאָה לְעֵבֶר
אֶת הָעוֹה"ז: לֹא צְפִיּוֹת! וּבְכָל דְּרָכָיו יִצְפֶּה הָאָדָם שֶׁעֲלוּל
הוּא דוֹקָא – לֹא לְהַצְלִיחַ, וּלְדוֹגְמָא – אִם הוֹלֵךְ לְעֶסֶק
בְּעִנְיָן פְּלִפְלִי, אִפְלוּ בְּדָבָר הַקְּרוֹב לְרוּחַ, וְרַחוּק מִהַפְּסֵד –
אֵל יִקַּח כִּ"דָּבָר הַמוּבָן מֵאֲלֵיו" שֶׁצָּרִיךְ הוּא לְהַצְלִיחַ! וְכִי מָה
פְּתֹאוֹם שֶׁיִּצְלִיחַ? הָאֵם הַדָּבָר "מְגִיעַ" לוֹ? וְהָאֵם לֹא עֲדִיף
שֶׁיִּסְבֵּל אֶת עוֹנוֹתָיו בְּעוֹה"ז, וְלֹא בְּעוֹה"ב ח"ו? אוּ, לְדוֹגְמָא,
אָדָם שֶׁנִּכְנָס לְבֵיתוֹ וּמִצְפֶּה לְשִׁלּוּהָ – מֵאֲשֶׁתּוֹ,
מִבְּנָיו, וּבְעֵצָם, מִכָּלֶם – הוּא חוֹשֵׁב שֶׁזֶה "מְגִיעַ" לוֹ! וְכִי
מָה רַע עֲשָׂה לָהֶם? אֲבָל אוֹלֵי לְהַפְּךָ – אוֹלֵי מְגִיעַ לוֹ,
דוֹקָא, שֶׁיִּקְנִיטוּ אוֹתוֹ וְשֶׁיִּצְעֲרוּ אוֹתוֹ וְשֶׁיִּכְעִסוּ אוֹתוֹ (וְשֶׁהוּא
לֹא יִכְעֵס... – אוֹלֵי כֶּךָ חוֹשְׁבִים בְּשָׁמַיִם שֶׁיִּשׁ לְנַהֵג עִמּוֹ?
כָּלְלוּ שֶׁל דָּבָר: יִהְיֶה אָדָם בְּעוֹלָם-הַזֶּה, לֹא כְּאֵלּוּ הוּא

ה"בעל הבית" של העולם, אלא - שהכל יכל לקרות!
להפך - מסתבר שבכל יום ויום יקרו לו דברים פעוטים,
שבשמים מחשיבים אותם ליסורים: מישוהו יקניט אותו, או
שיגרום לו נזק כספי או אחר, או שדברים לא יקרו כפי
שהוא היה מצפה שיקרו - ברוך בואך לעולם הזה! - כך
אמור להיות! - כי - "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב
ולא יחטא", ואם לא בגלגול הנוכחי - בגלגול הקודם. וזה
לשון ה"חרדים": "למה תסבל יסורים - בעוה"ז ובגיהנום
על עוונותיך, הלא טוב לך לסבל חרפת-אנוש וגדופיו,
ולא תענה. ותשמח ביסורים אלו - רפואת נפשך, ולא
יעלו לך אלא מחיר מועט". ושלמות הענין - שאף בלבבו
לא יכעס, אלא יהיה ותרן וסבלן - לסבל עוונותיו. וזה
תקון, שקל לעשותו, משום שלא מבקשים ממנו לעשות
כלום, מלבד - לא להיות גאותן ולהפנע מלפני ה', שזה
מאפיין יותר מכל את ה"חוזר בתשובה" - כפתיב בכל ספרי
המוסר, העוסקים בענין.

ואם לכל אדם אמרו שאסור לכעס, קל וחמר לחוטא, וכדי
להבין זאת - נמשיל משל,, מארמון המלוכה: עבד אחד
בגד במיטיבו - המלך, ומסר לאויבים את סודות הממלכה.
מלך זה היה אהוב על הבריות, כי היה רחום מעל לטבע
המלכים, ועל כן האריך אפו לעבד הסורר. יום מן הימים
- נודע לעבד כי המלך יודע על דבר הבגידה, אבל אותו
עבד התנהג בצורה בלתי-שפויה - והמשיך, בלי בושה,
להתהלך באותו ארמון-מלוכה, שזמם שיכבש בידי אויבי-
המלך, ולא זו בלבד - אלא המשיך לאכל משלחן המלך,

והגדיל לעשות, כאשר לא זו בלבד שלא טמן ראשו בקרקע, אלא היה מהלך נטוי-גרון, ואבוי היה למי שעשה דבר שלא כרצונו - מיד היה מתקצף ומתכעס עליו. אותו עבד הוא לא אחר מאשר - אנחנו! כי החוטא צריך ללכת בהכנעה גדולה, ובבושה מפני ה', על מעלליו, וממש צריך להתבייש על כל דבר שלוקח לפיו לאכל - כי משלחן-המלך הוא אוכל, ובחסדו הוא נושם, ואיך עוד יש בו עזות-מצח לכעס, על כל מיני דברים שעשו לו אנשים, שלא כרצונו, מוטב לו שירפין את ראשו ויתבייש במעשיו - כך מתנהג אדם שבאמת עלה על דרך התשובה - בבושה ובהכנעה מפני ה'! ושם בוחר ה' לשפן.

ותקון נוסף, המובא בחרדים כסגולה לכפרת עוונות (והוא מאמר חז"ל) - ענית "אמן, יהא שמייה רבה" ... בכל כחו. ועוד תקון - שהספרים הקדושים יוצאים מגדרם (בעקבות הנהר הקדוש) - בהפלגת שבחו הוא - תקון חצות, דהינו: לקום לאתר חצות לעבודת השם - בתפלה ותורה, ולקונן על גלות השכינה ועל מה שגרם בעוונותיו. והזמן המבחר לכך הוא - בשעות הראשונות מחצות ליל אבל עת רצון הוא בשמים גם עד עלות השחר. ומי שרגיל בזה מבטח הוא, מהספרים הקדושים, שהקב"ה קוראו "צדיק" - והוא עקר תקון הנפש, ואריו"ל כתב (בשער הפונות) ש"אין מעלה גדולה הימנה!" ובאמת יש בידינו פלל: אם רצונך לראות מה חשוב ביותר בשמים - צא וראה - עד כמה בני אדם מקימים אותו, ועד כמה מנסה יצה"ר למנע ולהערים קשיים על הדבר, אם כמעט שאין דורש לדבר זה או אם

רבים מתלוצצים מן העניין, ה' יכפר בעדם, או אם קשה
 הדבר לבצוע (דגמת מדת השמחה) - אמצהו ללבך, כי בכך
 תזכה לגדלות! כי היצה"ר - דרכו למסר עצמו על דבר,
 אשר בהעדרו - ירויח ביותר, ועל כן יניח לאדם לדקדק
 בעניי חמרות וחמרי-חמרות - אבל, למשל, בעברות בין
 אדם לחברו - לא. וכאשר תקום בחצות לילה, למשך שעה
 אחת - לקיים את עצתנו העקרית והגדולה מכלן, שהיא -
 התפלה בלשונך לה' יתברך, לגדל הזמן (חצות) והעניין (תפלה)
 - תראה איך היצה"ר כבר מקשקש בקרבך בטענות
 מגחכות, שיראו לך לפתע מצדקות - הרי אתה עיף, ומה
 יהיה מחר, איך תלמד? ובכלל, אולי תדחה את זה למחר
 וכו' - העקר שלא תרגיל את עצמך בעבודה גדולה זו
 שהיא היא השער לקדושה, ותזכר באותה שעה את אשר
 הורנו לך בפרק העוסק בתשובה-עליונה, שחייבים לעבד
 את ה' במסירות גפש - אפלו אם נראה לך שממש תהיה
 חולה מעבודה זו, וכדומה - מיני דמיונות ותעתועי היצר,
 ואתה אל תעמד מנגד, אלא תקהה את שניו ואמר לו
 בעזות-דקדושה - אתה אינך מתעייף מלבוא אלי בכל פעם
 - ביום ובלילה, ואפלו לפני עלות השחר, אולי אתה
 בעצמך תדחה את זה למחר, ותניח לי לעבד את בוראי,
 מספיק החטאת אותי עד היום". ולאחר שתתחזק נגדו
 תראה שעיוותך - נמוגה וגם יצרך, שאינו אלא דמיון,
 וזה ישמש לך ראיה שהכל היה עצת היצה"ר.
 ובסיום חבורינו, עסקנו בתשובה העליונה שהיא - להתגבר
 על העצלות הטבעית של הגוף, על קרירות ואטימות הלב

וְלַעֲבֹד אֶת ה' בְּחַם, בְּהַתְּלַהֲבוֹת, בְּמַסִּירוֹת נַפְשׁוֹ וְזוֹ מַעֲלָה
גְבוּהָהּ, אֲלֵא שֶׁבְּפֶרֶק הָעוֹסֵק בְּ"צַדִּיק וְתַקוּן הַיְסוּד" הַבְּאֵנו
שָׂאִין בְּכַח אָדָם רְגִיל לְתַקֵּן אֶפְלוֹ חָטָא אֶחָד בְּשִׁלְמוֹת,
וְעָלְיוֹ לְהַסְתַּמֵּךְ עַל הַצַּדִּיק - "הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה", הַמְתַּקֵּן אֶת
הַמְקַרְבִּים אֵלָיו - הַהוֹלְכִים בְּדַרְכּוֹ, וּמַעֲלָה אֶת תְּפִלוֹתָם
וְעוֹבְדוֹתָם, כְּדַבְּרֵי הַרְמ"ק, ר' יְהוֹנָתָן אֵיִיבִשִׁיץ וְ"שִׁבְט מוֹסֵר"
(שִׁיחַד לְכֹף בְּסִפְרוֹ - פֶּרֶק שְׁלֹם), וְאֶכֶן הַשְׁתַּטְחוֹת עַל קֶבֶר
הַצַּדִּיק הוּא תַקוּן גְּדוֹל לְבְרִית, וְהוּא הַטּוֹב יְדַרְיִכְנוּ בְּדַרְךְ
הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה!

נספח א' עצות לעתיד

בספרים הקדושים מובאות עשרות עצות – איך ישמר אדם עצמו מחטא פגם הברית. הדבר הראשון והמוכן מאליו, שאדם חייב לעשות הוא – לחבל תחבולות, כיצד לא להכשל שנית בעברה, וכמוכן מטל עליו החיוב, לא להמצא במקום או במצב של נסיון. כמו כן צריך לשמר על עיניו שהם הגורם הגדול לעברה, למשל – אם מרפיב משקפים, יסירם בלכתו ברחוב, ואם לא – יוכל להרפיב משקפים כהות שיקשו עליו את ראית המתרחש ברחוב. וכאן המקום להעיר כי אדם סקרן, שלא מרסן את מדתו זו, בקלות יוכל לעבר על חטא שמירת העינים, וכאן הבאנו בקצרה עצות יעילות בעקר – מחז"ל, מ"ספר חסידים" ומ"טהרת הקדש", ויבחר אדם לעצמו עצה או שתים, הקרובות ללבו, כף שיידע כבר בעל פה מה עליו לעשות, במקרה של מחשבות לא טהורות המתגנבות ללבו:

(1) יסיח דעתו על ידי עסוק בדברים אחרים: שיחה עם חברים או יתעסק בדברי תורה, ובפרט ספרי מוסר, או ימהר לצאת החוצה, במקום שלא יחטא, כמו שכתוב אצל יוסף: "וינס החוצה".

(2) יקרא קריאת שמע, ואת שני הפסוקים הראשונים יקרא בבכי, שזו סגולה לכבות את היצר הרע.

(3) ימאס התאוה, כי היא דמיון – כמו שהסבירו חז"ל, שהרי בסוף הכל מה היא אשה (וכן כל בן אדם) אם לא יצור

- מלא צואה ודם, שבהעדר רוח חיים בקרבנו, מרקיב ומסריח – כמו כל גוש בשר, וכדומה.
- (4) יסתכל בציצית (ובשעת עטיפת ציצית, יכון שהיא שמירה לברית).
- (5) עצה נפלאה במיוחד: להפריש כסף לצדקה מיד כשנופלים בלבנו הרהורים, כי יש בצדקה סגולה שמצלת מהחטא.
- (6) יציר דיוקן הוריו (ויוסף הצדיק ציר דיוקן אביו).
- (7) יטבל רגליו או גופו במים קרים.
- (8) ינעץ אגודלי רגליו או ידיו בקרקע, דהינו: יסמך פל גופו בשכיבה על ידיו או יסמך גופו בלחץ – על אצבעות רגליו – אפלו בשיכה (ואפלו כשהוא נעול במנעליו).
- (9) יציר בדמיונו שם הוי"ה, דהינו: אות יו"ד, ה"א, וא"ו, ה"א בדיו שחר, הכתוב על גבי קלף.
- (10) ב"טהרת הקדש" כותב פי עצה בדוקה ויעילה ש"יעשה איזה סורים בגופו – באיזו מחט (בידו או ברגלו) או יצבט עצמו – עד שיסורו ממנו הרהוריו, וזו עצה לכל אדם – רק שאחד צריך לעשות סגוף קטן, ואחר – סגוף גדול, והיצר חלף ממנו בעל-כרחו, והכל לפי ערך זהמתו" (עד כאן לשונו).
- (11) ירגז על יצרו הרע, שיאמר לנפשו הבהמית (שהוא יצר הרע) בקול רעש – "אתה רע, משקץ, מתעב ומנוול, (בלשונו שפנהו חו"ל) – עד מתי תסתיר ממני את האור", ומיד ישפך שיחה לפני ה' ויאמר באמת: "רבוננו של עולם, אינני חפץ בהרהורים אלו, וגלוי וידוע לפניך שרצוני

לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ – לְהַטְהֵר וּלְהַתְקַדֵּשׁ, וּכְבֹּד הַבְּטַחְתָּנוּ שׁ"הבא
לְהַטְהֵר מְסִיעִים בִּידוֹ", אָנָּה רַחֵם עָלַי, וּמִיָּד יִקְבַּל עַל עֲצֻמוֹ
מְסִירוֹת נֶפֶשׁ וַיֹּאמֶר – "יֹתֵר חֲפִץ אָנִי לְמוֹת לְמַעַנְךָ, מֵאֲשֶׁר
לְחַטָּא וּלְהַרְשִׁיעַ", וְזוֹ סִגְלָה לְהִנָּצֵל, כִּי עַל יְדֵי מְסִירוֹת –
נֶפֶשׁ מְרַחֲמִים עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם, וּבִטְלִים הַדִּינִים וְסוֹרוֹת
הַמְחַשְׁבוֹת ("פְּלֵא יוֹעֵץ").

נִסְפַח ב' תְּפִלָּה נוֹרְאָה

תְּפִלָּה נוֹרְאָה מוֹבֵאת – לְשִׁמִּירַת הַבְּרִית, וְתֵאמְרָה בְּדַמְעוֹת –
שְׁלִישׁ, מִיְּדֵי יוֹם, בְּפָרֵט אִם הִרְבִּיתָ לְפִשְׁעַי, חֵס וְשָׁלוֹם, וְאָף
אִם לֹא הִצַּלְתָּ לְכוּן בְּכָל מְלָה – אֵל תִּרְפֶּה, מִלְּאוֹמְרָה
בְּעֵקֶשׁנוֹת וְנִכְאָשׁר תֵּאמַר תְּפִלָּה קֶצֶרָה זֹאת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם – יֵשׁ לָךְ דִּין
שֶׁל "הַמְּאָרִיךְ בַּתְּפִלָּתוֹ" – שְׂאִין תְּפַלְּתוֹ שָׁבָה רִיקָם (מִרֵּן הַסְּטִיפְלֵעֵר
זצ"ל) אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹנְךָ:

"רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲתָה יְדַעְתָּ כָּל חַטָּאֵי, וּמִמֶּךָ לֹא נִסְתַּר
שׁוֹם מַעֲשֶׂה, מֵאִזְ הַיּוֹתֵי עַל הָאָדָמָה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה. הֵן אֲתָה
יְדַעְתָּ, אֲב הִרְחַמְנוּ, שְׁלֹא עֲשִׂיתִי שׁוֹם דְּבַר בְּמַרְדֵּי לְהַכְעִיסְךָ,
חֵס וְשָׁלוֹם, אֵלֹא מִחַמַּת יֵצֵר הָרַע שֶׁסָּמָא אֶת עֵינַי. וְעַתָּה
אָבִי, אֲב הִרְחַמְנוּ, נַחֲמֵתִי מִמַּעֲשֵׂי – וְאָנִי בָּא לְפָנֶיךָ שְׁפֵל –
בְּרָךְ, מְלֵא הַכְּנֻעָה, מְלֵא בּוֹשָׁה, מְלֵא שְׁבוּרֵן לֵב, וְאִין פֶּה
אֲשֶׁר יוּכַל לְסַפֵּר אֶת צַעְרֵי, עַל פִּשְׁעֵי הַמְּרַבִּים. עוֹזְרֵנִי, ה'
אֵלֹקָי, שְׂאֲשֶׁר חָטָאתִי – לֹא אַחְטָא עוֹד, אֲשֶׁר פִּשְׁעֵתִי – לֹא
אֶפְשַׁע עוֹד, אֲשֶׁר הַכְעַסְתִּי – לֹא אֶכְעִיס עוֹד, וְאֲתָה מְלֵא

רחמים לא תחפוץ במות הרשע, אלא בשובו מדרךיו -
ותקבלהו בזרועות פתוחות, על פן אתחנן לפניך -
שתעזרני להתגבר על יצרי הרע ולתקן את חטאי המרבים,
ותן בי כח להסיר ההרהורים הרעים מלבי, ובכך אֶזְכֶּה
לתשובה על העֵבֶר. ואין לי על מי להשען, אלא על
רחמיך המרבים, ועל כח הצדיק, אשר בִּדְרוּכוֹ אֲנִי הוֹלֵךְ
(כאן יאמר שם הצדיק). ויהי רצון שתשים את דמעותי אלו
בְּאוֹצַר-גְּנוּזֶיךָ, וְכֹל אֵימַת שִׁיתְגַּרְהָ בִּי יִצֶר-הָרַע, תִּזְכֹּר אֶת
דְּמֵעוֹתַי אֵלֶיךָ וּבְכוֹחַן תִּכְבֶּה אֶת הָאֵשׁ שֶׁהוּא מְצִיַת בְּקִרְבִּי,
כִּי אִם אֵין אַתָּה עוֹזְרֵנִי, חֵס וְשְׁלוֹם - "אֵינְנִי יָכֹל לוֹ", וּבְךָ
אֶשְׁעֵן שְׁתוֹרְנֵי דְרָךְ אֲמֵת, בְּאִיזָה צְדִיק לְדְבוֹק וּבְאִיזוֹ דְרָךְ
לְעֵבֶד אוֹתְךָ - כְּעֵבֶד שְׁעוֹבֵד אֶת אֲדוֹנוֹ בְּאַהֲבָה וּבְמִסִּירוֹת
נֶפֶשׁ.

רשימת התיקונים

(א) צדיק יסוד עולם

(ב) תפילה (וידוי, צעקה, בכיה)

(ג) תורה

(ד) שמחה וקבלת היסורים

(ה) ק"ש

(ו) מקוה

(ז) חסד וזיכוי הרבים

(ח) כוונות

הראנו את החיבור לאחד מצדיקי הדור הנסתרים ואמר לנו שהתיקון הראשון במעלה – ושקול כנגד כולם, הוא התיקון העוסק בצדיק ושיש להתפלל בזכותו, ובזכות ששומע לעצותיו ולומד בספריו, ובזכות שבא להתפלל על קברו).

ובנוסף אם אין בכוחך לעשות כל התיקונים ראה על כל פנים להתאמץ ביותר בראשונים לפי הסדר שכתבנום (היינו תפילה, תורה, שמחה, ק"ש בכונה וכו') ותתפלל תמיד לה' שיעזרך, ובלבד שלא תעזוב את הרצון לבל תימשך חלילה.

גודל מעלת נוטרי הברית

- (א) על-ידי שמירת הברית זוכה לתפילה.
(ב) זוכה לקבל העצות מהצדיקים.
(ג) זוכה לאמונה.
(ד) זוכה לארץ ישראל.
(ה) זוכה לקרב את הגאלה.
(ו) זוכה לעשות נסים ומופתים בעולם.
(ז) זוכה להבין בכל מקום שילמד, ויתגלו לו כל החוכמות כשלחן ערוך.
(ח) נצול מגאות.
(ט) זוכה לאור המאיר לו לתשובה.
(י) אפילו כשעושה מלאכות ומשא ומתן, הם בחינת מלאכת המשכן ול"ט אורות.
(יא) נעשה על-ידו "יחודא תתאה" – ועל ידי-זה זוכין להשיג הלכה שבתורה, בחינת רוין, ויוכל לזכות גם לקבלה, רוין דרוין.
(יב) כבוד השם יתברך בשלמות על ידו.
(יג) זה עיקר קדשת ישראל.
(יד) זוכה לשובע שמחות את פני ה', כי זורה ומאיר עליו אור פני מלך חיים.
(טו) יכול להסתכל על השורש וההשפעות של כל הממון, שעל-ידי-זה נתבטל תאות ממון.
(טז) זוכה להארת פנים ולהדרת פנים, דהינו שיזדכך חכמתו בתורה, וידע לבארה ולדרשה יפה בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן.

- (יז) מזדכך קול רנתו, ועל-ידי קול רנתו לבד, בלא דבור, הקדוש-ברוך-הוא מושיעו בעת צרתו.
- (יח) זוכה לשלום.
- (יט) יכול להמשיך כל העולם לעבודתו יתברך.
- (כ) על-ידי זה נתתקנין ממילא כל הלאוין שעבר.
- (כא) אפלו למקומות הצרים והדקים שאי אפשר לבוא לשם שום תיקון, על-ידי-זה זורק תקונים גם לשם.
- (כב) על-ידו הוי עיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים.
- (כג) יש לו פרנסה בלא טרח, בבחינת מן, וכל הכוכבים והמזלות והגויים טורחים בשביל פרנסתו.
- (כד) כל הנהגת הגלגלים והעולם, וכל הברכות והשפעות, הכל תלוי בזה.
- (כה) זוכה לאהבה והשתוקקות וכיסופים טובים להשם יתברך.
- (כו) אותיות התורה בעצמם מבקשים שידברם, דיבורים המאירים בתורה.
- (כז) אכילותיו וסעודותיו הם בבחינת לחם הפנים, ושולחנו מכפר כמזבח.
- (כח) זוכה להתגלות גדול בתורה ועבודה, לשבעים פנים של תורה, ונפתחים לו סודות התורה.
- (כט) המוחין שלו בשלמות, ויכול להבין דיבורו של הצדיק.
- (ל) בקל יוכל לשבר כל התאוות.
- (לא) זוכה לבנים בני קימא.
- (לב) תפילתו היא בבחינת "כל עצמותי תאמרנה".
- (לג) זוכה לחלום על-ידי מלאך, ויוכל לפתור חלומות כיוסף.
- (לד) על-ידי-זה מתחיל להצמיח צמיחת קרן משיח.

- לה) פושט גופו המוצרע וזוכה לבגדי שבת, הינו גוף קדוש מגן-עדן.
- לו) נתרומם מזלו, וזוכה לעושר.
- לז) מתחזק יצרו הטוב.
- לח) מתבטל העצבות והליצנות.
- לט) מקים את הנופלים לאהבות ויראות רעות – אל אהבות ויראות קדושות, ומעביר החושך מעיניהם.
- מ) נחשב כאלו ברא את העולם.
- מא) מעלה כל הבקשות והתחינות.
- מב) מתבטל השאור והחמץ של יצר לב האדם שנשאר לו מנעוריו.
- מג) זוכה להתלהבות בלימוד התורה בשלהובין דרחימותא; ומים רבים, שהם אהבות ויראות חיצוניות, אינם יכולים לכבות ההתלהבות הזאת.
- מד) עיקר נסיונו של אדם בזה העולם הוא בזה.
- מה) עושים לו נס.
- מו) זוכה שזרעו יחברו פרושים על התורה.
- מז) נתרפא בכל מאכל ומשקה.

ויכול לזכות למעלת שומר בריתו, אף אם חטא בעברו, ע"י שישוב לה' מעתה וישמור על עצמו מהרהורים רעים (טהרת הקודש).